

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

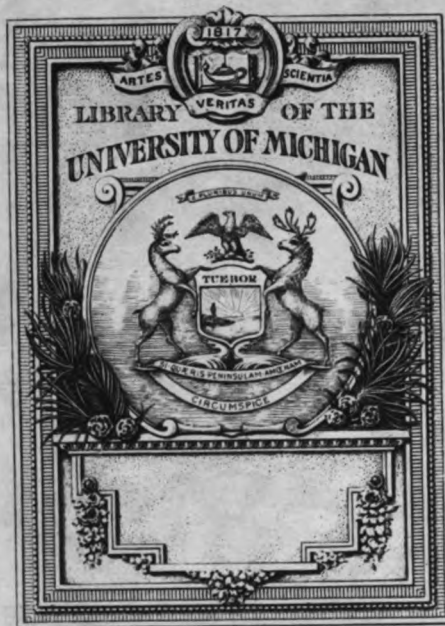
Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Francisci Ficoronii ...

Francesco Ficoroni, Niccolò Galeotti

Digitized by Google

NK
5523
.F45

Ficoronii, Francisci

FRANCISCI FICORONII

REG. LOND. ACAD. SOCII

GEMMÆ ANTIQUÆ LITTERATÆ,

ALIÆQUE RARIORES.

ACCESSERVNT

VETERA MONUMENTA

Ejusdem ætate reperta,

Quorum ipse in suis Commentariis mentionem facit.

OMNIA COLLECTA,

ADNOTATIONIBUS, ET DECLARATIONIBUS

ILLUSTRATA

A. P. NICOLAO GALEOTTI

E SOC. JESU.

ROMÆ MDCCLVII.

Sumptibus Venentii Monaldini Bibliopolæ in Via Curfus.

Ex Typographia Joannis Zempel prope Montem Jordanum.

.. SUPERIORUM PERMISSU.

Papenroth
Blackwell
3-7-20
21247

Amplissimo, Nobilissimoque Viro
MARCHIONI
JOANNI PATRITIO

SS. D. N. BENEDICTI XIV.

FORERIO MAJORI.

VENANTIUS MONALDINI,

*I quis commentarii alicujus
præoptandus est patronus,
ac vindex, illum profecto idoneum esse
prudentissimus quisque censebit, qui eo
Scriptorum genere magnopere delectetur.*

*Is enim & quodnam sit operæ pretium
 judicare incorruptius, & si quæ perpe-
 ram objiciantur refellere facilius pote-
 rit. Quod cum ita sit præclare omni-
 no mecum esse actum fatear, MARCHIO
 SPECTATISSIME, oportet, cum Ficoronia-
 narum harum Gemmarum patrocinium
 susceperis. Tu enim, cum ingenuis, ac
 liberalibus aliis artibus, tum antiquita-
 tis huic scientiæ Te ita deditum ostendi-
 sti, ut earum identidem specimen dare,
 non prætermiseris, & qui hujusmodi eru-
 ditione, ac doctrina præstant, iis nullo
 umquam tempore interclusum ad Te esse
 aditum velis, eosdemque quotidiana fere
 consuetudine devinctos habeas. Nimirum
 familiæ dignitatem, opes, dominatus,
 honores, cæteraque fortunæ bona, qui-
 bus abundas, quam qui maxime, non eo
 loco, ac numero habenda esse duxisti, ut*
hec

hæc alia negligeres, quæ industria, ac laboribus comparantur, quæque vere hominum propria sunt. Neque Te ab horum adipiscendorum cupiditate, atque studio umquam abducere potuerunt, aut privatarum domesticarumque rerum, aut etiam publicarum curæ, ad quas non exiguam certe, ac levem operam assidue conferas necesse est. Hæc profecto ornamenta cum egregia plane indole, miraue ingenii suavitate, atque animi alacritate conjuncta, hæc inquam sunt, quibus charum, & jucundum Te præbes non solum cuiusvis hominum ordini, sed etiam Pontifici Beatissimo BENEDICTO XIV. [quali, quantoque Principi!] qui Te & sibi continenter adesse voluit, & amplissimis muneribus, perhonorificisque procurationibus decoravit. Quæ quidem omnia, quanti ad laudem, & amplitudinem mo-

*menti sint , nemo est , qui non videat ,
quantumque propterea operis hujusce , ut
ita dicam , intersit auctoritate Tua quasi
fretum in conspectum se dare . Ita enim
fiet , ut quicquid judicio Tuo sapientissi-
mo probatum fuerit , improbare fortasse
nemo audeat , illudque tamquam inane ,
ac leve quidpiam , minimeque profuturum
existimare .*

HIERONYMUS RIDOLFI
 SOCIETATIS JESU
 IN PROVINCIA ROMANA
 PRÆPOSITUS PROVINCIALIS.

CUm librum, cui titulus: *Francisci Ficoronii Gemma antiqua litterata, alique rariores cum adnotationibus, & declarationibus* a P. Nicolao Galeotti nostræ Societatis Sacerdote conscriptum, aliquot ejusdem Societatis Theologi recognoverint, & in lucem edi posse probaverint, potestate nobis a R. P. Nostro Aloysio Centurioni Præposito Generali ad id tradita, facultatem concedimus, ut typis mandetur, si ita iis, ad quos pertinet, videbitur. In quorum fidem has literas manu nostra subscriptas, & sigillo nostro munitas dedimus.

Romæ die 27. Decembris 1756.

Hieronymus Ridolfi.

IM.

IMPRIMATUR,

Si videbitur R^mo Patri Magistro Sacri Palatii Apostolici.

F. M. de Rubcis Patriarcha Constantinop. Vicegerens.

A P P R O B A T I O.

JUbente R^mo Patre Sacri Apostolici Palatii Magistro attente legi librum, cui titulus: *Francisci Ficoronii Gemme antiquae litteratae, aliaeque variores, cum adnotationibus, & declarationibus P. Nicolai Galeotti Soc. Iesu*, in eoque nihil comperi, quod Catholicæ Religioni, aut Christianis moribus sit adversum; & cum reperiantur in eodem antiquitatis monimenta, quæ rei antiquariæ studiofis prodesse possunt, dignum propterea censeo, qui typis mandari possit. Datum in Ædibus S. Bartholomæi in Insula de Urbe die 13. Januarii 1757.

F. Ioannes Andreas Bianchi Ordinis Minorum.

A P P R O B A T I O.

LEgi mandante R^mo Patre Sacri Apost. Palat. Magistro librum, cui titulus: *Francisci Ficoronii &c.* nihil in illo offendi Christianæ Religioni, aut bonis moribus adversum: immo conjecturæ solidæ sunt, & multiplicis eruditionis refertæ, & lectori antiquarum rerum studioso perjucundas, atque gratas futuras pro certo habeo, si eas typis edi contingat. Hac die 20. Januarii 1757.

Rodulphinus Venuti.

IMPRIMATUR.

Fr. Vincentius Elena Magister Socius Reverendissimi Patris Magistri Sacri Palatii Apostolici Ord. Præd.

LE-

LECTORI BENEVOLO.

Rancisci Ficoronii in veteribus monumentis scrutandis, comparandisque quanta fuerit diligentia, atque studium pervulgata magis res est, quam ut a nobis narrari pluribus necesse sit; atque ob hanc potissimum singularem antiquarum rerum cognitionem scripta ab eo in lucem edita ab exteris quoque nationibus tam avide expetita esse vidimus. *Ἀνέκδοτα* quædam supererant, quæ pariter in apertum proferre operæ pretium esse duximus, neque hoc injucundum harum litterarum amatoribus speramus fore. Ea sunt formæ aliquot gemmarum vetustarum æreis lamellis incisæ, quas ille multorum annorum spatio, ubi occasio daretur, collegerat. Has autem in duas veluti classes partimur. Altera est earum, in quibus Deorum, Deorumque, Heroum, Philosophorum, Artificum, Urbium, aliarumque rerum effigies: altera earum, in quibus notæ, atque signa, verba dimidiata, aut etiam integra, solitariæque litteræ, quas propterea litteratas gemmas nominare placuit, quemadmodum Plautus servum stigmate notatum, ensiculumque, in quo aliquid

quid inscriptum esset , *litteratos* appellat . Litteratas autem hasce gemmas fere omnes Illustrissimus , ac Reverendissimus Antonius Baldanus Sacræ Congregationis Aquarum , & Paludium Pomptinarum a Secretis , homo omni doctrina , & eruditione præstans nunc possidet . Is vero , unâque P. Contuccius Contucci , Musei Kirkeriani custos , & amplificator benemerentissimus , veterumque monumentorum quam qui maxime intelligens singulas chrystallina lente etiam adhibita sæpius inspexerunt , & diligentissime considerunt . Itaque effectum est , ut qualis unaquæque gemma sit , qualesque litteræ , incisæ ne , an extantes , itemque recto ne ordine , an inverso , & ad obsignandum dispositæ dijudicari certius potuerit . De paucissimis , nescio quo casu , deperditis , tale judicium ferre non licuit ; quandoquidem , cujus generis qualesque in iis essent litteræ nostrum oculatus testis est nemo , neque idipsum in scriptis Ficoronius reliquit . Ut autem invisæ nobis hujusmodi gemmæ ab insipientibus dignoscantur eas appposito stellulæ signo indicabimus . Illas vero , quæ ad imprimenda sigilla , & litteras insculptæ sunt , Valerio Maximo , & antiquis jureconsultis usitato vocabulo *signatorias* nuncupabimus . Præterea ubi litteræ tantummodo incisæ sunt , cavatoque lapillo infra superficiem depressæ nihil admonitione
opus

opus esse censuimus; ubi vero extantes, ac prominentes, idipsum suis quibusque locis notabimus. Secundam igitur classem hanc priore loco exponemus, utpote quam avidius ab eruditis hominibus expectatam esse comperimus. Utrisque gemmis breves nonnullas interpretationes vernaculo sermone conscriptas Ficoronus adjecit. Easdem latine redditas dabimus correctas, ubi opus esse visum fuerit, atque auctas. Quo quidem in exequendo opere, quicquid minus absurde dictum existimare poterit, id magna ex parte rerum antiquarum viris peritissimis, quos iterum honoris causa nomeno, Baldano, & Contuccio acceptum me referre debere, ingenue fatear necesse est. Interim si quid utilitatis ex hoc labore, industriaque nostra consequi te posse speras, utere amice Lector, & fruiere.

Er.

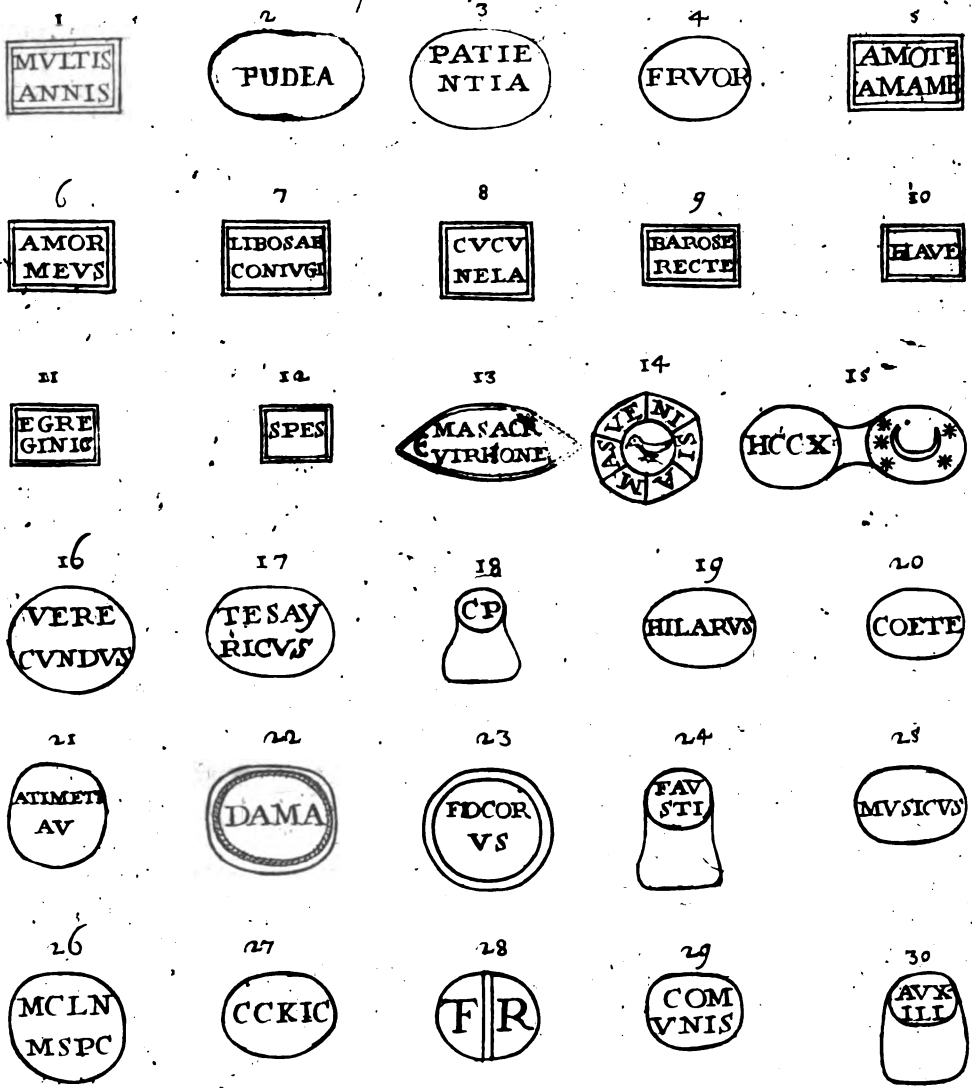
Errata.

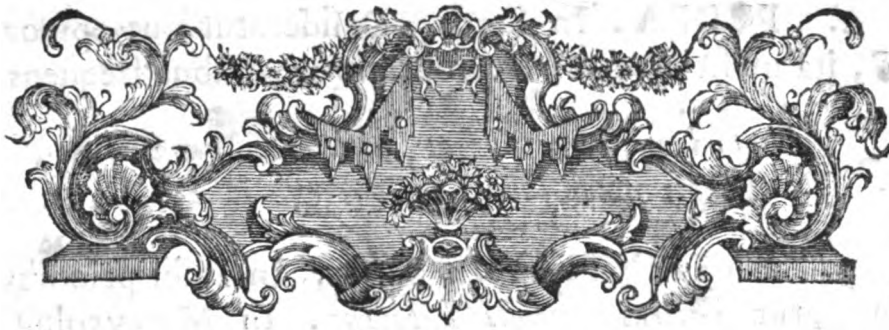
Corrige.

Pag. 10. unum	unam
11. et alibi verosimile	verisimile
18. aliquid si	aliquid: si
33. Ptolemei	Ptolemæi
54. amovendo	a movendo
56. vives	vivas
64. crederem	crediderim
69. affert	afferunt
76. של	וּשְׁלִי <i>sic</i>
80. oculis	oculos
89. defossum	effossum

PARS

I.

P A R S I

U B I

GEMMÆ ANTIQUÆ LITTERATÆ

S I V E

In quibus vocabula plerumque,
& litteræ inscriptæ sunt.

T A B U L A I.

1.

ULTIS ANNIS. In Sarda litteris ex-
tantibus. Acclamatio, qua diuturnam vi-
tam alter alteri precabatur.

*Da spatium vitæ, da multos Juppiter annos,
De nostris annis tibi Juppiter augeat annos^a.*

Sic Imperatoribus acclamari solitum, cum congiarium
darent. Testis est Tertull. in Apolog. c. 35.

A

2. PV-

^a Juven. Sat. 10.

2. PVDEA. In Sarda. Desideratur, ut opinor, T, ita ut sit *Pudeat*. Exprobratio amantibus frequens

*Ab pudeat, certe pudeat, nisi forte, quod ajunt,
Turpis amor surdis auribus esse solet* ^a.

3. PATIENTIA. In Sarda. In Inscriptionibus invenitur *Patiens Augusti Libertus*. In Martyrologio *Patientia* nomen est S. Mulieris. Hic fortasse *Patientia* nomen est multorum commune, sive, ut Grammatici loquuntur, appellativum; quo admonentur amantes patienter multa ferre oportere; & ad præceptum hoc memoria retinendum potuit tale vocabulum in anulari gemma esse insculptum. Huc facit illud Ovid. in Ep. Acontii ad Cydippen.

*Cum bene se quantumque volet satiaverit ira,
Ipsa tibi dices, quam patienter amat!
Ipsa tibi dices, cum videris omnia ferre
Tam bene qui servit, serviat iste mihi!*

4. FRUOR. In Sarda. Si quis mihi affirmaret gemmam hanc ad Epicureum aliquem pertinuisse non contradicerem. Hujusmodi enim Philosophi felicitatem hominis, in corporis voluptate sitam esse censebant. Cæterum verbo illi *fruor* nihil hic fortasse subauditur; in eamque sententiam illud accipi posse credo, in quam Cic. dixit lib. 9. ep. 17. *Nihil tamen timeo: fruor, dum licet, opto, ut semper liceat*.

5. AMO TE AMA ME. In Sarda litteris extanti-

^a Prop. l. 2. c. 16.

tantibus. Gemma, ut opinor, donec data, quemadmodum etiam dux, quæ sequuntur.

*Ut præstem Pyladen, aliquis mihi præstet Orestem;
Hoc non sit verbis, Marce, ut ameris, ama^a.*

6. AMOR MEVS * Invenitur *Amor* etiam nomen propr. viri in Inscriptionibus. Hæc tamen videtur esse appellativum, & substantivum, ut ajunt appositum, quo amans amorem erga amatum declarat. Sic apud Virg. Eclog. 7. *Nymphæ noster amor.*

7. LIBOSAE CONIVGI. In Sarda litteris extantibus. Viri nomen, qui dono gemmam hanc uxori suæ Libosæ dedit, subticetur. *Libusa* reperitur in Inscriptionibus Murator. pag. MDCLIX.

8. CVCVNELA. In Sarda litteris extantibus. Dubitavi primum an legendum esset *Cucumella*, quasi diminutive dictum a *Cucuma*. Rerum enim aliquando etiam inanimatarum nomina virorum, & mulierum, evadunt propria. Sed vere in hac Sarda inscriptum est *Cucunela*. Tale nomen alibi utique non inveni, sed quis umquam posse speret plebejorum, & proletarijorum quorumcumque nomina reperiri?

9. BAROSE RECTE. In Sarda litteris extantibus. Formula hic contineri videtur, qua gemmæ hujus donator Baroso amico suo felix aliquid faustumque vel optet, vel gratuletur, perinde ac si diceret *recte valeas, recte fac, vel recte fecisti*. Pueri quoque, inquit Brissonus, dicere erant soliti: *Rex eris si recte facies*, qua de re vide Horat. ep. 1. l. 1. Hoc ipsum

A 2

Baro-

^a *Martial. l. 6. epig. 11.*

Barosi nomen invenio inter Initiales Collegii Silvani Aureliani, ubi gladiatores plures numerantur, quorumque nomina in antiquo nuper effosso marmore sunt insculpta. Gladiatoriam hanc Inscriptionem pereruditi viri D. Abbas Rudolphinus Venuti, & D. Dominicus Joseph Scuttillo J. U. D. doctissimis interpretationibus illustrarunt.

10. HAVE. In Sarda litteris extantibus. *Have*, pro *Ave* sæpissime in antiquis monumentis; quorum non pauca affert Manutius in Orthographia.

11. EGREGINIO * Nomen proprium viri, ad quem annulus missus. *Gracinus*, & *Gracidius* nomina frequentia sunt. *Egreginius* non item.

12. SPES. In Sarda litteris extantibus. *Spes* amantium, & calamitosorum hominum solatium est; quare ad illam excitandam in eo, qui gemmam hanc gestaturus esset, fieri potest, ut in eâ verbum hoc ipsum insculptum fuerit. Invenitur tamen *Spes* etiam nomen proprium muliebre, quo nomine Boetii uxor appellabatur, quemadmodum apud Græcos Ελπίς, & litteris etiam Latinis *Helpis*.

13. MASACRE VIR HONE. In Sarda litteris extantibus. *Veterum Christianorum mos fuit*, inquit Cl. Buonarruoti de vitris Antiq. Tab. 24. Fig. 2., *pias aliquas acclamationes in annulis insculpendas curare, eosdemque annulos cada-verum digitis indutos relinquere*. Rei autem hujus exemplum ponit Sardam ab se visam, ubi legitur *Roxane DBQVESQVAS*, hoc est, *Roxane dulcis bene quiescas*. Sardam hanc nostram ad unum ex hisce annulis pertinere neque ajo, neque nego. Hic certe

certe laus aliqua contineri videtur, & quidem ab eo profecta, qui acclamantis in modum illam tribuat; suppletis enim paucis litteris, quas utique divulsum a gemma fragmentum omnino caperet, legi posset *Masacre virgo honesta*, vel etiam *Masacre vir Honestæ*.

14. Gemma, cujus planities figura est exagona, intra quam columba, & circa columbam insculptum **SI AMAS VENI** * Donum amantis amati, vel amatae praesentiam optantis. Votum hoc amatoribus usitatum, ut apud Ovid.

Nil mihi rescribas; attamen ipse veni.

Quod ad columbam attinet scitum est, eas amoris esse symbolum, utpote, quæ secundæ sunt, binæ volitant, & invicem complectuntur, ac veluti suavianitur, ut Antonii Augustini verbis loquar *. Cl. Præpositus Venuti in Dissertatione *sopra alcune Gemme antiche letterate*, Achatem ex Museo suo profert, ubi plura Græca vocabula incisa sunt, quorum prima sunt hujusmodi: *εἰ φιλεῖς κολλάε*: *si amas adulare*.

15. Duplex gemmæ facies: in altera HCCX; in altera Luna cum Stellis quinque * Multa in veterum gemmis reperiuntur signa, arcanorum videlicet vocabulorum, vel sententiarum initia, aut etiam numerorum notæ, per quas Abraxeorum præsertim superstitionibus imbuti homines sensa mentis invicem indicarent. Ex istiusmodi gemmis hanc esse unam Cl. Baro Philippus Stofchius existimavit. Quamobrem si quis eam interpretari conaretur, idem plane esset, ac velle argu-

* *Antiquit. Rom. Dialog. V.*

argumentis, ratiocinationibusque adhibitis somnia delirantium exponere. Quod attinet ad Lunam, & Stellas quinque, olim saltem ab aliquibus in Planetarum numero solum quinque stellas fuisse habitas, neque inter eos Solem, ac Lunam numeratos fuisse liquet ex Hygino, qui lib. 2. caput sic inscribit: *De quinque Stellis*. Postea de illis differens; *Reliquum est*, inquit, *nobis de Stellis quinque, quas complures, ut erraticas, ita Planetas Græci vagos dixerunt, quarum una est Jovis nomine Phaeton &c.* Licet igitur hæc conjecturam facere Lunam insculptam hic esse una cum Planetis minoribus (quandoquidem aspicientibus minores apparent). Cæterum Luna in nummis æternitatem, perpetuitatemque significat. Eam amantes, si foeminae essent, implorabant, sicuti Solem si mares: teste Pindaro ^a.

16. VERECVNDVS. In Sarda signator. Nomen proprium viri frequens in antiquis marmoribus, idemque in Jasp. rub. incisum ex Dactyliothecca Medicea profertur a Cl. Ant. Francisco Gorio in Museo Florentino.

17. TESAYRICVS. In Sarda. Y sæpe pro V in veterum scriptis. Post T desideratur H, sed hoc etiam sæpe. Quare legendum *Thesauricus*.

18. CP. In Onyche signator; nescio an prænomen & nomen, v. g. *C. Petronius*.

19. HILARVS. In Sarda signator: nomen proprium viri, & sæpe invenitur.

20. COETE. In Sarda signator: nomen, ut opinor, proprium muliebri *Coete, es*. In masculino genere apud Gruterum pag. DCII. est *Caetus Herodianus*.

21. ATI-

^a Vide Rhodigin. lib. 5. cap. 7. *Lection. antiquar.*

21. **ATIMETI AV.** In Sarda signator. Invenitur Atimetus Augusti Libertus, Atimetus alius servus Ciceronis fuit. Sed qui casus *Atimeti*? Casus ne vocandi? Sed ab Atimetus deberet esse *Atimete*. Verum in Indice eorum, quæ ad rem Grammaticam pertinent, idem Gruterus, sæpe I pro E esse positum, ostendit, ut *Dummi* pro *Dumne* pag. DCXXVIII. *Eromini* pro *Eromine* pag. DCCCLXXXII. Ergo nihil obest, quominus legamus *Atimete Ave*. Absonum tamen rationi esse cuiquam videbitur, epistolam Sarda hac obsignantem in singulis sigillis Atimeto nescio cui salutem dicere voluisse. Quare si hæc interpretatio non placet, hanc aliam proponam. Ab Aldo Manutio Paulli F. in sua Orthographiæ ratione AV invenio sic explicatum AV, *Aucus*. Si hæc explicatio probetur, legi sic poterit Atimeti Auci, casus patrius nominis ejus, qui ad obsignandum hac gemma uteretur.

22. **DAMA.** In Jasp. rub. signator. Damas est nomen proprium virile, & invenitur etiam apud Horatium ^a: *Ergo nunc Dama Sodalis nusquam est*, & in Inscriptionibus. Et in iisdem reperitur etiam DAMA in casu recto, quemadmodum est in hac gemma. Exemplum est etiam apud Gruter. pag. 991. 13.

<p>P. RABINIA. P. ET. OL. NVPTA P. L. RABINIVS DAMA RABINIA P. ET. OL. PRIMA.</p>

^a L. 1. Ser. sat. V.

A Dama Damafum Cl. Buonarroti deductum fuisse, opinatur *.

23. EDCORVS. In Onyche signator. Si perturbatæ fuissent litteræ scalptoris vel negligentia, vel inscitia, ita ut legendum sit *Decorus*, nomen haberemus vulgatus & notius. Erratorum hujusmodi specimen vide apud Gruter. Pagina enim DLXXIV. 1. est *Verecundus*, & eadem pagina 7. est *Verdecunus*.

24. FAVSTI. In Onyche signator. Faustus nomen proprium virile: invenitur sæpe.

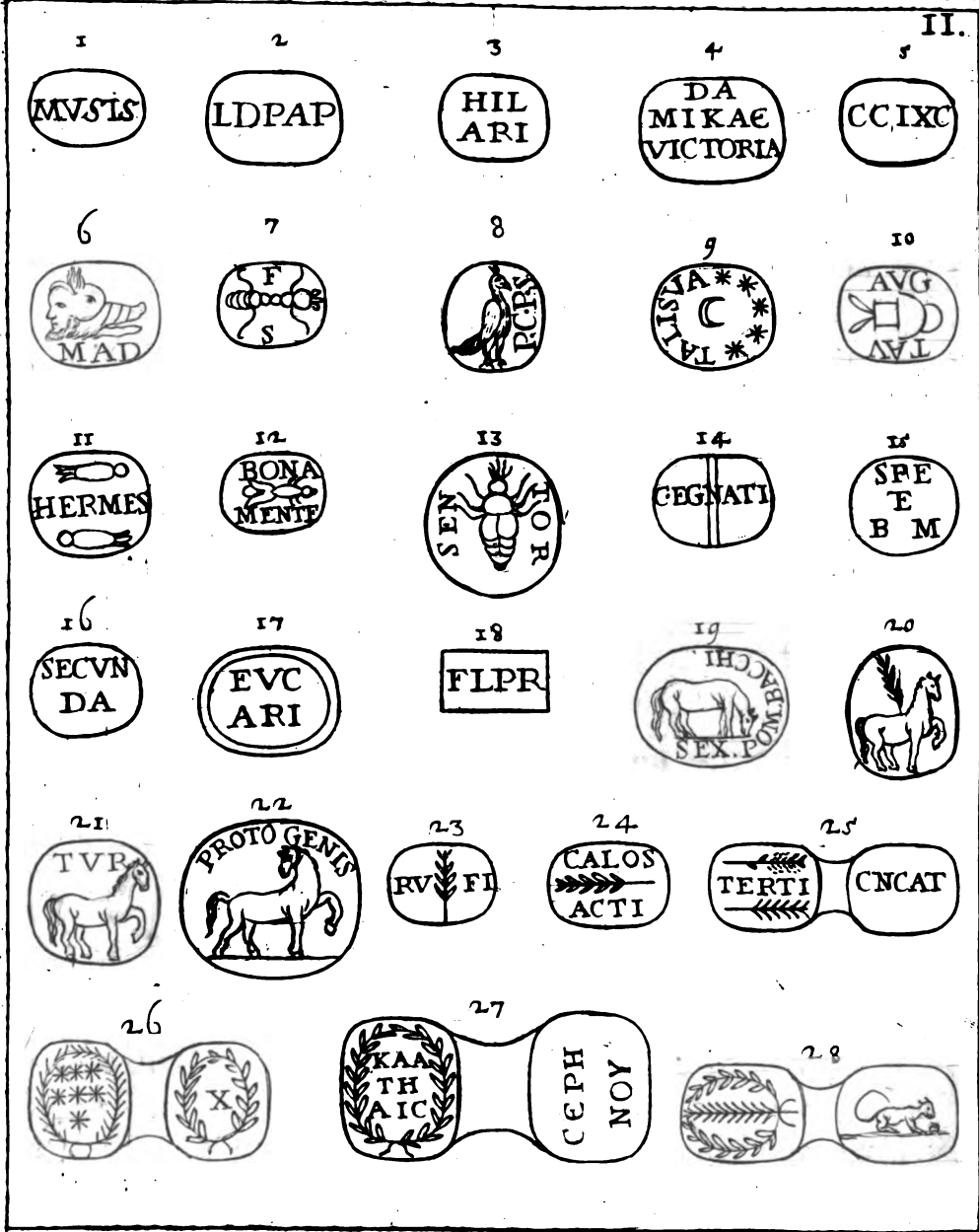
25. MVSICVS. In Jasp. rub. *Musicus* viri nomen proprium hîc esse arbitror. *Muscinus* est certe nomen S. Martyris insculptum in tabula marmorea, qua locus olim clausus, ubi sacrum ejus corpus conditum fuerat. Utrumque nunc domi suæ Illm̃us Præsul Tassonus asservat.

26. MCLNMSPC. In Jasp. virid. Litteræ priores significare possent amici nomen, qui munus mittit; posteriores amici nomen, ad quem munus est missum, v. g. *M. Claudius Nicon. M. Spedio Callisto*, vel e contrario. Apud Gruterum pag. xii. est etiam cognomen hoc *Speclatus*.

27. CCKIC. In Jasp. rub. Verosimile est K esse positum pro X. Tunc notæ illæ indicarent numerum 289. Detractis enim undecim ex tertio centenario, 289. supersunt. Sed quorsum in hoc Jaspide sit insculptus, divinare non possum. Vide, quæ diximus Tabulæ hujus num. 15.

28. F R. In Sardonyche signator. Notæ fortasse

* In ultr. antiqu. Tab. 19. Fig. 3.

se compendiarie trium vocabulorum , quarum duæ priores simul coalescunt ; prænominis , nominis , & cognominis , exempli causa *T. Fisivius Romanus* , ut est apud Gruterum pag. cxxvii.

29. COMVNIS. In Onyche signator . Invenitur sæpe , & est nomen proprium virile , & servile ; sed scribi solet cum duplici M.

30. AVXILI. In Onyche signator . Casus patrius a recto *Auxilus* , vel etiam *Auxilius* ; sæpissime enim in antiquis monumentis videas prætermisum alterum I , etiam si rectus desinat in IVS , de qua re Lectorem , qui hæc nesciret , semel præmonitum esse oportet . Aliæ enim hujusmodi Apocopæ tum in gemmis hisce , tum in marmoreis , æreisque monumentis occurrent .

T A B U L A II.

1. **M**VSIS. In Sarda signator . Sæpissime accidit , ut V ponatur pro Y . Quare legendum hic puto *Mysis* . Est autem nomen proprium muliebri satis notum . *Mysis* enim ancilla est persona comica apud Terentium .

2. LDPAP. In Jasp. virid. signator . Obsignantis fortasse prænomen , nomen , & cognomen , v. g. *L. Domitius Papias* .

3. HILARI. In Jasp. rub. signator . Genit. ab *Hilarus* , vel etiam *Hilarius* : vide quæ diximus Tab. I. num. 30.

4. DA MIKAE VICTORIA . In Jasp. rub.
B Perspi.

Perpicuum hic est mutilata esse duo vocabula, legendumque *Da Mikael victoriam*. In Basilidianorum, & Abraxeorum Amuletis sæpe nomina Angelorum invenias. Hanc tamen gemmam esse unum ex illis suspicari non audeo. Etenim S. Michaelis nomen & est in sacris litteris celebratum, pro obtinendaque victoria recte ejus auxilium exposcitur, utpote qui tumultuantes in coelo copias virtute Dei fretus mirabiliter profligavit, ac fudit. Quædam vero alia nomina Sacrorum Conciliorum, Summorumque Pontificum decretis proscripta sunt: Zaccharia Pontifice Adebertus Hæreticus anno sal. 704. in Romana Synodo damnatus etiam est, quod invocaret ignota Angelorum nomina cujusmodi erant Uriel, Raguel, Tubuel, Inias, Tubuas, Sabaoch, Simiel. Quibus de nominibus Romana Synodus hæc pronunciavit. *Non enim nomina Angelorum præter nomen Michaelis, sed nomina Demonum sunt, quæ in suis orationibus invocavit ad præstandum auxilium sibi. Nos autem, ut a vestro sancto Apostolatu edocemur, & divina tradit auctoritas, non plusquam trium Angelorum nomina cognoscimus, idest Michael, Gabriel, Raphael* ^a.

5. CCIXC * Hæ notæ conficiunt numerum 291.

6. Chimæra, quam vocant, ex humano, suilloque capitibus constans, infra quam M. A. D. In Jasp. rub. signator. Possunt esse sigla alicujus prænominis, nominis, & cognominis, v. g. *M. Aurelius Dionysius*, ut apud Gruter. pag. MCXXXIX., vel *M. Aurelius Domitianus*, ut apud eundem pag. DLV. 3.

7. For-

^a Vid. Natal. ab Alexand. sæcul. 8.

7. Formica cum alis expansis , & quidem in superiore habens A , in inferiore S . In Sarda . Formica providentiæ typus , ut est apud Horatium L. 1. Sat. 1. Quare F & S , nisi sint prænominis , & nominis cuiuspiam initia , posset aliquis interpretari notas esse compendiarias horum duorum vocabulorum *Felicitas* , & *Salus* . Ex providentia enim *Salus* , & *Felicitas* consequuntur .

8. Gallus cum litteris PCPS ad perpendicularum a latere dispositis . In Sarda signator . Cum inverso ordine litteræ ad obsignandum insculptæ fuerint , verosimile est eas esse prænominis , nominis , cognominis , & agnominis initia , v. g. *Publius Calpurnius Pudens* , *Sentinatianus* , qui Galli signo in obsignando uti consueverit .

9. Luna cum Stellis quinque . Circa eam TALISVA . In Onyche signator . Τάλις Τάλιδϙ est Nymphæ nomen , & significat etiam *Virgo desponsa* . In Inscriptionibus apud Murator. pag. ccccxxxvi. invenitur *Talis* nomen proprium gen. mascul. Igitur posset quis explicare , o *Talis* vale ; sed cum gemma hæc sit signatoria , non intelligo quomodo obsignans epistolam , *Talem* debeat quemlibet appellare ; quare dubitavi primum an fuerit nomen proprium mulieris *Talisua Talisue* . Deinde illud occurrit Tδ V poni sæpe pro Y , & ipsum etiam Y pro I . Tunc autem esset *Talisia Talisue* cum masculino *Talis* aptissime congruens , vel quasi a Τάλις Τάλιδϙ derivatum . De Luna , & Stellis antea diximus Tab. I. num. 15 .

10. Signa cœlestia Arietis , Tauri , & Geminorum .

B 2

. Supra

Supra eadem AVG, infra TAV. In Achate signator. Signa illa Veris tempus designant, quo quidem tempore Sol Arietem, Taurum, Geminosque percurrit. In Inscriptionibus invenitur *Taurus Augusti Libertus*. Sed T^o Aug. potest esse nota aliorum vocabulorum *Augustalis Augustiani*, quod postremum affertur a Sponio pag. 221.

11. Pisces duo, inter quos HERMES. In Sarda. Hermes græce idem est ac Mercurius. Hoc tamen nomine appellatos multos mortales invenimus. Nam apud Martialem est Hermes Medicus ^a, Hermes Gladiator insignis ^b, & in Inscriptionibus Hermes Libertus, Hermes Auriga &c. Pisces gemini sunt unum è coelestibus signis, & Hermetis ipsius, vel alterius Horoscopum fortasse indicant. In hac aliisque quibusdam gemmis litteræ non sunt inverso ordine insculptæ, contra quam factum esse oporteret, siquis iisdem ad obfigmandam epistolam uti vellet, & ex alia parte hunc præcipue habuisse usum videntur illæ, ubi in casu recto, aut patrio nomina propria virorum, & mulierum inscripta sunt. Sed hoc aliquando etiam in æreis instrumentis quibusdam contigisse vidimus, quæ vulgo Sigilla nominantur, idque ob artificum inscientiam, vel etiam oblivionem, & incuriam. Exemplum habemus in Museo Kirkeriano. In uno enim ex huiusmodi inferioris ævi sigillis, quæ ibidem asservantur, recto ordine sequentes litteræ sunt dispositæ CELSIVS V C II PRAEF VRBIS ROMAE.

12. Formica. Supra eam BONA: infra vero MEN-

^a L. 5. ep. 50.

^b L. 5. ep. 25.

MENTE. In Sarda signator. Formica, ut antea dixi, animalculum est maxime providum, & providentia ipsa bonæ mentis indicium. Qui essent eâ præditi, iis potissimum, teste Horatio ^a, Mœcenas delectabatur: *paucorum hominum, & mentis bene sanæ*. Votum igitur esse quasi quoddam scribentis videtur, quo ei, ad quem scribebat, bonam mentem optaret, vel etiam formula, qua se quicquid ad eum scriberet, bona mente sese scribere profiteretur.

13. **Musca.** Circa eam **SENTOR.** In Sarda signator. Nomen utique non admodum frequens, nisi post S putemus prætermissum esse T, ita ut insculpendum fuisset *Stentor*. Musca illa ad arbitrium opinor sculptoris incisa: quamquam & muscis a veteribus aliquis honor est habitus, illarumque imaginibus Boeotiorum nummos signatos reperias.

14. **C EGNATI.** In Sardonyche signator. Casus patrius pro *Egnatii*: nomen hoc memoratur etiam a Cicerone, & inter Familias Romanas numeratur Egnatia, cujus ab Ursino, & Vaillantio plures afferuntur denarii.

15. **SPE E BM.** In Jasp. rub. signator. Formulam hanc in obsignando adhibere solitus visus est sibi, & aliis præceptum ad vitam honeste traducendam perutile commemorare voluisse. Facilis enim, & commoda notarum istarum interpretatio, si dicamus legendum esse *Spe*, & *Bona Mente*, quæ utique, ut consideranti patebit, magna sunt ad honeste, beateque vivendum præsidia.

16. **SE:**

^a L. 1. Sat. 9.

16. **SECVNDA**. In Jasp. virid. Nomen propr. mulieris ortum a numero ordinali, quem vocant. Inveniuntur etiam *Prima*, *Tertia*, *Tertulla*, *Quarta*, *Quartilla*, *Quinta*, *Quintilia*, *Quintulla*, *Sextia*, *Septimia*, *Octavia*, *Nonia*, & *Decimia*.

17. **EVCARI**. In Sarda signator. Nomen proprium virile ab *Eucharus* casu recto; in *Eucari* prætermisum est H post C, quod sæpe invenias in Inscriptionibus. Etenim *Eucharus* manat a græco Εὐχάρστος, *gratus*, quod ab ὦ *bene*, & χάρις *gratia*.

18. **FL PR**. In Jasp. rub. signator. Haud scio, an sint nominis, & cognominis alicujus initia, v. g. *Flavius Primitivus*.

19. Equus pascens, circa quem **SEX. POM. BACCHI**. In Jasp. virid. signator. *Sexti Pompeij Bacchi*. Ex equi illius effigie non temere conjicere possumus Sex. hunc Pompejum unum fuisse ex Aurigis, vel Agitatoribus in Ludis Circensibus; quandoquidem apud Panvinum Pompeij cujusdam mentio est, qui eo munere fungeretur.

20. Equus cum palma erecta * Victoriæ fortasse indicante in Ludis Circensibus reportatam.

21. Equus gradiens, supra quem **TVR**. In Sarda. Multa nomina per syllabam *Tur* inchoata reperias, *Turpilius*. *Turbius*, *Turcilius*, *Turellius*, *Turia*, *Turius* &c. cujuscumque ex istis nomen sit in hac Sarda, posset aliquis opinari nomen esse alicujus Agitatoris, vel Aurigæ, sed non id pro certo affirmare.

22. Equus item gradiens, supra quem **PROTO-GENIS**. In Sarda signator. Unum, & alterum ex Agi-

Agitatoribus, & Aurigis hoc eodem nomine appellatum apud Gruter. inuenies pag. cccxxxviii. num. 2. & 3.

23. RVFI, quod vocabulum palmæ ramus interfecat. In Onyche signator. Palmam hanc fortasse Rufus nescio quis in Ludis Circensibus victor acceperat.

24. Palmæ ramus, supra quem CALOS, infra ACTI. In Chrystall. antiq. signator. Videtur casus patrius a *Calosactius*, vel etiam *Calosactius*.

25. Palmæ rami duo jacentes; inter utrumque TERTI, in altera lapilli facie CN CAT. In Sarda signator. Inter Romanas Familias numeratur etiam *Catia*. Et in Inscriptionibus leguntur plures hoc nomine appellati addito etiam cognomine *Tertius*, & *Tertia*. Apud Gruterum pag. mxlii. 3. est *M. Catius M. F. Tertius*, & pag. dcccxxxix. 13. *Catiæ Tertiæ*. Quare nihil dubito, quin in hac nostra Sarda legendum sit *Cn. Catius Tertius*, ubi animadvertendum nomina numeralia esse aliquando loco prænominum posita.

26. Stellæ septem intra palmeam coronam; in altera lapilli facie Laurea, intra quam X. In Sarda. Nota illa X numerus fortasse victoriarum in Ludis, quas Stellis acceptas veteres referebant.

27. Laurea, intra quam KAATHAIC; in altera lapilli facie CEPHNOY. In Sarda signator. *Caja Atelis*, nomen proprium fæminæ *Atelis* ab ἀτλής, ἵος δ, ὁ ἴνῃς, *inanis*, *imperfectus*. Facile autem irrepsit A pro Λ, cujus rei in antiquis monumentis exempla sunt plura. Quamquam potest etiam sic explicari KAIAC ATHAHS, *Caja Ateles*. Tò autem CEPHNOY, hoc est

est *Sereni*, est nomen proprium viri, cujus *Atele* filia sit, vel cui nupta fuerit. Sic ad S. Sebastiani in vetusto elegantissimo illo sepulchro

Cæcilia Q. Cretici F. Metella Crassi.

Certe apud Græcos casu patrio nomen alterutrius parentis frequentius effertur, ut est apud Cl. Sponium *

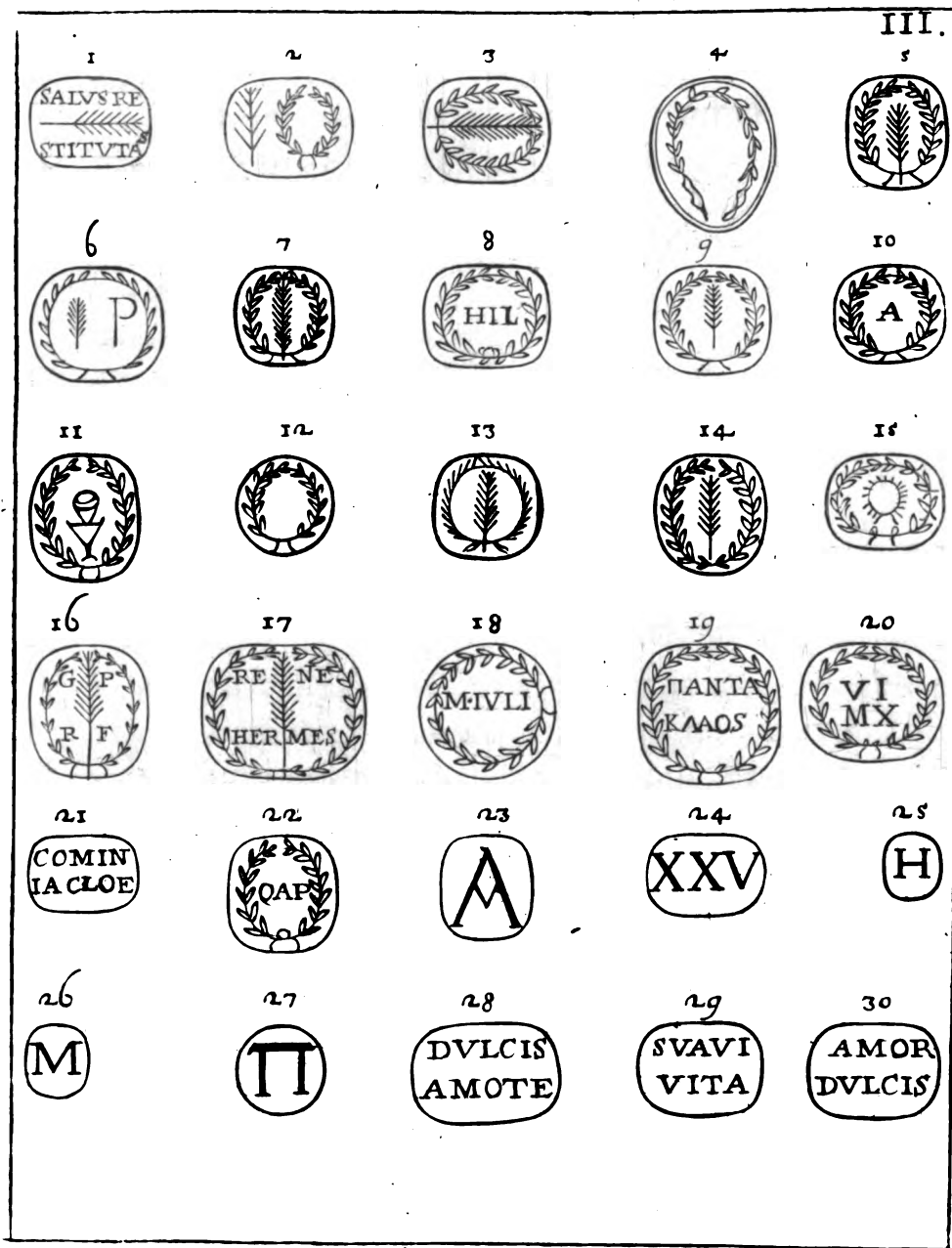
ΝΙΚΩΝ ΑΓΑΘΩΝΟΣ
ΧΑΙΡΕ.

Nicon Agathonis Fili Ave.

D. Præpositus Philippus Venuti Patricius Cortonensis & Academicus Hetruscus in Dissertatione de quibusdam antiquis litteratis gemmis, præsertim græcis, *Héliotropium* affert, quam gemmam apud Cl. Baronem Philippum Stofschium extare dicit. In ea autem hæ litteræ majusculis tamen characteribus incisæ, τροφίμου σελῶν τῆς γυβέροντος; ubi pariter *Selene Trophimi* sponsa esse significatur.

28. Laureæ intra quam palmæ ramus jacens: in altera lapilli facie Musculus Ludibundus pomum rodens. In Sarda. Murium simulacra antiqua non pauca reperta sunt. Nonnulla extant in Museo Kirkeriano, quorum duobus, uni argenteo, alteri æreo ansula adjecta est, qua tamquam aliquid votivum, ut eruditus quibusdam hominibus visum est, ad Apollinis Smynthei aram suspenderentur. Apollinis Smynthei, hoc est Murium interfectoris fabula notissima est apud Mytho-

* - *Miscell. erud. antiquit. pag. 330.*

Mythologos. De ea vide Eustathium Homeri interpretem, & Arnob. l. 3.

T A B U L A I I I.

1. **P**almæ ramus jacens, supra quem SALVS, infra RESTITVTA. In Sarda signator. Etiam victoriam ex morbis reportatam palmæ signo aliquando indicatam fuisse ostendit Cl. Boldettus æream lamellam afferens, in cujus latere incisus est palmæ ramus, in medio vero hæc Inscriptio:

PRO SALVTE
IMP CAESARIS
M AVRELII SEVE
RI ALEXANDRI
PII FELICIS AVG

Quare etiam in hac nostra gemma inscripta verba salutem, seu valetudinem restitutam significare possunt, propterea quod ex aliquo gravi morbo illius possessor convalesceret.

2. Palma, & corona. In Sarda. Utrumque potest esse victoriæ signum, quemadmodum in sequenti.

3. Corona, intra quam palmæ ramulus *.

4. Sertum. In Sarda. Coronæ istiusmodi, atque palmæ visuntur persæpe etiam in SS. Martyrum sepulchris modo pictæ, modo etiam insculptæ. Exemplum profert Cl. Buonarruoti *, Bosius item, Arringhius, Boldettus, & alii.

C

6. Co-

* *Osserv. de' Vetri antich.*

6. Corona, ut videtur, oleagina, intra circulum; intra vero ipsam coronam palma erecta ex uno latere, ex alio P. In Sarda. Comminiscar plane aliquid si P est *Rhò* græcum, notare potest aliquem numerum victoriarum. P enim apud Græcos significat 100. Potest etiam esse initium vocabuli, v. g. *P'óμ*, latine *robur*, vel alterius. Si vero est P latinum, potest esse pariter initium alicujus nominis proprii, sed omnia vere sunt incerta, conjecturæque omnino leves.

7. Corona laurea, intra quam palma. In Sarda.

10. Alia item, intra quam A. In Jasp. rub.: hoc est, nisi fallor, *Ave*, vel *Aulus*.

11. Corona item alia, intra quam vasculum nescio quod utpote ab artifice minus eleganter insculptum. In Smaragdo.

12. Corona item alia oleagina conclusa intra circulum. In Sarda.

13. Corona palmea, intra quam palmæ ramus *.

14. Laurea, intra quam palmæ ramus, ipsa vero intra circulum. In Sarda.

15. Laurea alia intra circulum: intra vero lauream ipsam corona palmea longe angustior, ac brevior. In Sarda.

16. Corona ovalis figuræ intra circulum; intra vero eam palmæ ramus, circa quem a læva GR, a dextera PF. In Sarda signator. Hæ duæ compendiarie notæ indicare possent nomen obsignantis, & nomen Patris ipsius hoc modo, v. g. *Gratidius*, vel *Gratidianus Publii filius*.

17. Corona satis ampla intra circulum, intraque eam

eam palmæ ramus hæc duo nomina interfecans **RENE HERMES**. In Sarda signator. Invenitur sæpe Irene nomen proprium muliebre, nunc etiam *Rene*, sicut apud Muratorium *Rine* pag. MMXLVII. *Hermes Hermetis* est nomen proprium virile notissimum. Possunt igitur in primis esse hîc duo casus recti: *Rene & Hermes*, uxoris puta & viri nomina, qui epistolas, quas mitterent, communiter obsignatas esse voluerint. Deinde invenitur etiam *Herma Herma* gen. fæm., quod nomen græco more sic inflectitur *Herme Hermes*. Cur igitur non poterit sic legi: *Rene Hermes*, hoc est, *Rene* filia, vel serva, vel liberta *Hermes*?

18. Laurea intra circulum, intraque eam **M IVLI**. In Amethist. albicante signator, hoc est *M. Julii*,

19. Laurea alia intra circulum, intraque eam **ΠΑΝΤΑΚΑΛΟΣ**. In Plasmate smaragdino signator. *Pantacalus* nomen propr. virile compositum ex *πάντα*. hoc est *omnia*, & *καλός* *honestus*, quasi *in omnibus honestus*. Littera postrema est S latinum pro græco C, vel Σ, scalpitor se græce scribere oblitus, unum pro altero posuit. Hoc Romanorum Imperatorum tempore accidebat sæpe ob utriusque linguæ confusione, atque mixtionem, idque non modo in una, & altera tantum littera, sed in ipsis integris vócabulis. Exemplo sit hæc Inscriptio in Museo restituto a P. Bonanni.

<p style="text-align: center;">D M S IVLIAE SEVERAE KYRI ΑΓΑΘΗ &c.</p>
--

20. Corona querna intra circulum, intraque illam supra VI., infra MX. In Jasp. rub. Cum apud Gruterum pag. cccxxxi. legatur Diocles ille agitator plurimas in procursionibus victorias consecutus fuisse hac formula, v. g. vicit ccclxxxviii. & similibus: cogitare cum animo meo capi, in gemma hac quoque nostra compendiariis hisce notis hujusmodi victoriarum numerum significari, quarum memoriam retinere victor voluerit, vel cujus monumentum voluerit apud victorem extare amicus, qui ei gemmam hanc dono dederit, ita ut legendum sit *Vici*, vel *Vicit Millies*, & *Decies*.

21. COMINIA CLOE. In Sarda signator. Nomen, & cognomen muliebre. Serva, ut puto, fuit ex Familia Cominia, cujus non semel mentio est apud Livium. Deducitur fortasse secundum nomen a *Χλόη*, quod est *gramen*, *berba virens*. Quapropter scribendum esset cum aspiratione *Cbloë*; sed utroque modo in antiquis Inscriptionibus invenitur.

22. Laurea, intra quam Q AP. In Sarda signator. Prænomen, nisi fallor, & nomen, v. g. *Q. Apronianus*, *Q. Aper*, vel prænomen, nomen, & cognomen, ut *Q. Alatus Proculejanus*.

23. A extans ex gemmæ ipsius materia, sed candefactum. Videtur coalescere littera hæc ex duabus A & V, interpretandaque *Ave*, perinde ac si qui munus mittit, ei ad quem mittit, salutem perpetuam dicat. Verum interpretatio hæc neque est unica, neque certa, cum possit unusquisque aliter ad arbitrium suum litteram hanc explicare.

24. XXV.

24. XXV. In Jasp. flav. litteris prominentibus. An qui gemmam hanc dono dedit, ei cui dedit, victoriarum numerum gratulari voluit? Divinare quis possit?

25. H extans in Onyche. Potest sub hac littera solitaria latere verbum *Have*. *Ave* enim cum aspiratione in antiquis monumentis quam sæpissime ponitur.

26. M, in Onyche extans. Státui non potest, quid sibi voluerit ille, qui in gemma hac hujusmodi litteram insculpendam curavit. An voluit Millenarium numerum designare? An initium sui nominis ponere, ut sui memoriam retineret amicus, ad quem gemma hæc missa fuerit?

27. Π, in Onyche pariter ex ipsius planitie prominens. Π apud Græcos est nota numeri 80: potest etiam esse initium alicujus vocabuli, v. g. πέντε *quinque*, πάντα *omnia*, vel etiam alicujus nominis proprii, v. g. Πάμφιλος.

28. DVLCIS AMO TE. In Iliada. Quædam nomina adjectiva ad laudem pertinentia migrarunt sæpe in nomina propria virorum, & mulierum. Ea sunt *Placidus*, *Suavis*, *Modestus*, *Modestina*, & similia. In hoc nomen proprium *Dulcis* numquam incidi: sed si quis Reynesianos, Gruterianos, Fabretianos, & Muratorios indices diligentius percurrat, fortasse inveniet. Hoc tamen loco *dulcis* adjectivum vere esse puto, cum non sit rarum etiam apud Ciceronem in epistolis, *dulcissime Frater*, *dulcissime Attice*; frequentissimum vero in Inscriptionibus. Exemplo sit lapis in Museo Kirkeriano asservatus.

EV-

**EVTICIS ANIMA
DVLCIS &c.**

Et in fragmento antiqui Crateris Chrystallini facile Christianorum, ut opinatur Cl. Antonius Lupi in Epitaphio S. Severæ, quod fragmentum erutum est anno 1732. in Vinea Urbana Collegii Anglorum Romæ. Ibi autem litteris aureis inscriptum est:

**MELITA
DVLCIS
ANIMA**

Adde acclamations illas in antiquis vitreis calicibus inscriptas apud Cl. Buonarruoti; *Anima dulcis, dulcis anima vivas &c.*

29. **SVAVI VITA.** In Jasp. rub. Non dubito, quin ut sententia perfecta sit, adscribi hâc recte possit **FRVERE.** *Suavi vita frueri.* Quemadmodum Cl. Jacobus Sponius inscripta hæc in annulo æreo verba *Vita tibi* sic interpretatur: *subaudi*, inquit, *longa sit.* Huic formulæ affinis illa est, quæ adhibetur in hac Inscriptione, quam refert Manutius in Orthograph., & Gruter. pag. DCCCLXXXVI. 7.

**C. NAEVIVS. OL. DROMO. ET. NAEVIA. OL.
PHILVMENA. DVM. LICVIT. SVAVITER.
FRVCTI. SVNT. ANNOS. LV. MONVMENTVM
HEREDEM. NON. SEQVETVR. NEI. QVIS.
EO. POSTEA. INFERATVR.**

1 	2 	3 	4 	5
6 	7 	8 	9 	10
11 	12 	13 	14 	15
16 	17 	18 	19 	20
21 	22 	23 	24 	25
26 	27 	28 	29 	

UNIV
OF

30. AMOR DVLCIS * Dictum verè si ab honestate proficiscatur, & illum honestas jugiter comitetur.

T A B U L A IV.

1. **A** PRO VIB. In Onyche signator. Duplicis nominis unius ejusdemque viri initia hæc esse arbitror, ejus videlicet, qui ad obfignandum Onyche hoc usus fuerit, v. g. *Apronius Vibianus*. Vibianus servile potest esse nomen, & adoptionis a *Vibius*.

2. HERENNIO. In Jasp. rub. Dandi casu, quia ei fortasse gemma hæc dono data fuit. Herenniam unam ex antiquis Romanis Familiis fuisse notissimum est.

3. T C IVNIANV. In Jasp. Chalced. signator. Ob angustias lapilli desideratur S in fine. T est *Titus*. Quid autem C? Cajus prænomen esse solet, sed invenitur etiam nomen. Vide Indicem Gruterianum pag. CCCXLIV. 2. invenies *Cn. Cajus Pudens*. Pag. MXXV. *M. Cajus*. Ergo non erit absurdum, si quis legat *T. Cajus Junianus*.

4. Mercurius cum Caduceo. A dextera TE, ab læva VI * Mercurium veteres præcipue colebant, quod lucro, & mercimoniis præfectum esse crederent; indeque ἑμπολαῖον, vel etiam ἑμπρεῖον, & κερδαῖον esse nominatum. Ἑρμεία vero, & ἑρμαῖα lucra vocantur thesauri, qui præter expectationem contingunt, quomodo in Sophistis Philostratus accipere videtur. Eas
ob

ob causas Mercurium tamquam Deum tutelarem, & fatalem habebant. Argumento est Inscriptio apud Gruterum pag. LIV.

MERCVRIO
CAELESTI FATALI-
Q MVNATIVS TRICHORVS

Quare fieri potest, ut gemma hæc dono data fuerit, & qui dedit faustum aliquid ac felix amico suo Mercurii ope obtinendum ominari voluerit. Syllabas TE, & VI suspicor sic explicandas *Terenti vivas*. Cum dico *Terenti*, pono illud exempli causa, cum alia multa nomina per eandem syllabam incipiant, cujusmodi sunt *Terentiane*, *Tertulla* &c.

5. CORINTHIAS. In Jasp. rub. signator. Nomen proprium mulieris deductum fortasse a Corintho ipsius patria, quemadmodum apud Terentium ab Andro *Andria*. Apud Gruter. pag. mxxx. est *Corinthias Liberta*.

6. VRSVLA VIV. In Onyche signator. Ob id ipsum quod signatoria gemma est, non videretur sic explicanda *Ursula vivas*, sed VIV habendum esse pro secundo nomine, quandoquidem non paucorum initium est per VIV. Ea sunt *Vivatius* Gruter. pag. ccl. *Viveja* pag. mcxxx. Et III. est etiam *vivas vivatis*.

DIIS PROPITIIS
M. ACTINII
VIVATIS

Viva-

Vivatis autem, quamvis in allato exemplo sit generis masculini, non video cur non etiam generis foemini esse possit. Hoc enim in nominibus etiam propriis inusitatum prorsus non esse ostendit Inscriptio, quæ sequitur apud Gruterum pag. DCXCII.

D. M.
A. LAELIO. APRO.
VIXIT. AN. VII. MENS. X.
A. LAELIO. PIETATI.
VIXIT. AN. IIII. M. X.
A. LAELIVS. CRESCES. ET
CLAVDIA. PIETAS. FILIS. PIENTISSIMIS.
FECERVNT. ET. SIBI. ET. SVIS. LIB. LIB.
POSTERISQ. EORVM.

Manifestum tamen habemus ex iis, quæ diximus; scalptores imperitos aliquando litteras, quas inverso ordine disponere debebant, recto ordine per errorem disposuisse; ideoque quamvis gemma hæc nostra videatur signatoria, unam tamen ex usitatis acclamationibus in ea contineri censeo, quibus veteres diuturnam, felicemque vitam precabantur inter se, ac propterea legendum esse *Ursula vivas*; gemmamque ipsam esse unam ex Mnemonicis Ursulæ ab amico dono datam.

7. DOMIN VCAC. In Onyche. *Domina* invenitur nomen proprium foeminæ. Sed quid VCAC? Num *Ucacus*? Num *Ucacius*? Si errore scalptoris V

D

pro

pro A fuisset insculptum, tunc intellectu facilis res esset; legique posset *Domina Acacius*. Subaudi gemmam hanc, vel potius annulum dono mittit.

8. VNN. In Onyche signator. Hic etiam aqua mihi hæret. Plures Inscriptionum indices scrutatus sum, neque nomen sic inchoatum usquam reperi, cuiusmodi esset, v. g. *Unnius*, vel *Unnia*. Quare hic etiam suspicor primam litteram esse inversam, & pro V debere esse A. Hoc autem modo incipientia sunt nomina prope innumera: *Annius*, *Anneus*, *Annea*, & similia. In Inscriptionibus invenitur *Aurelius Munus*.

9. C CEMI. In Onyche signator. Apud Muratorium pag. DCCCXXXIII. est *Gemus*. Facile sculptori excidisse potuit C pro G. Quamquam nihil obstat, quominus inter veterum nomina fuerit etiam *Cemus*, vel *Cemius*, & ab utroque genitivus *Cemi* potest, ut diximus, derivari.

10. PVBLI. In Sarda signator. Casus item patrius a recto *Publius*. Publius non solum est prænomen, sed aliquando etiam nomen. Sic apud Gruterum pag. DCCXXXVIII. 8. *L. Publius Faustus*.

11. POLYTIMI. In Sarda signator. Nomen proprium virile, & servile, vel etiam Liberti alicujus. Liberti enim servile nomen retinebant, eoque sæpe nominabantur quemadmodum Tyro Ciceronis Libertus. Cæterum *Polytimi* nomen est ex duobus vocabulis græcis compositum, *πολύς* *multus*, & *τιμή* *honor*. Familæ Sextiæ servus Sextus ille Polytimus fuit, de quo apud Gruterum extat Inscriptio pag. DCCCXXVIII.

DIIS

DIIS
MANIBVS
T. SEXTI. POLYTIMI
SEXTIA. NEMESIS
VIRO. SVO. FECIT
CVM. QVO. VIXIT
ANNIS. XXV.

12. A. L. A. In Onyche signator. Interpunctio facit, ut hæ tres litteræ non unum videantur nomen conficere, sed potius esse compendiarie notæ de more prænominis, nominis, & cognominis, v. g. *A. Lælius Aper*. Vide Gruterum pag. DCXCII.

13. SECVNDI. In Jasp. Chalced. Multa apud antiquos etiam virorum nomina ex numeris ordinalibus, quos vocant, desumpta sunt.

14. P. E. P. In Jasp. rub. signator. Hic etiam interpuncta faciunt, ut tres illas litteras trium vocabulorum figla esse credam, v. g. *P. Egnatius Primitivus*.

15. AEMILIA. In Sarda signator. Nomen proprium foeminæ ad Æmiliam familiam aliquam pertinentis. Mulierum nomina sine prænomine plerumque legimus. Quidam, teste Panvino, in dubium vocarunt an prænominibus usæ priscæ mulieres fuerint: quidam eas existimarunt omnino prænominibus caruisse. Sed & in vetustis lapidibus, & apud Valerium, Varronem, Festum, atque Plutarchum certum est, multa illarum prænomina reperiri. Et quidem Vale-

rius lib. x. *Antiquarum*, inquit, *mulierum in frequenti usu prænomena fuerunt: Rutilia, Casella, Rodicilla, Mutrulla, Burra a colore dicta. Item prænomena, quæ a viris tracta sunt, ut Caja, Lucia, Publia, Mania. Verum*, inquit Panvinus, *cum ad recentiora Reipub. tempora ventum est, minus frequentari cœptum in fœminis prænominis usum esse credam. Quod clare & ex veteribus lapidibus, & ex hisce nostris gemmis apparet. Multas Inscriptiones tamen, ubi ejusmodi leguntur prænomena, Petrus Servius Medicus Romanus in suis Juvenilibus Feriis profert.*

16. ELYON. In Sarda. Græcum nomen, ut opinor, proprium latine scriptum: *Elyon Elyonos*. Quamquam suspicari possumus omnino græce esse scriptum. Etenim non raro L latinum pro Λ græco usurpatum Sebastianus Erizzo præsertim in Trajani nummis ostendit, & idem etiam in antiquissimis Græcorum Inscriptionibus contingere Cl. Jacobus Sponius animadvertit^a, ibidemque desinentia in ω multa nomina propria recitat insculpta in fragmento tribuum antiquissimo, quæ videbantur desinere debere in ω. Hujusmodi sunt ANΔPON, MIMNON, ΚΑΛΛΙΦON, ΦΙΛON, PINON, ΧΑΙΡΕΦON, ΚΤΕΣΙΦON.

17. PETRONIA RVFINA. In Jasp. rub. Hoc ipsissimum nomen est apud Gruter. pag. CCCCLXXXII. 2. Sed cum prænomine.

M. VA-

^a *Miscell. erud. Antiquit. scil. x. pag. 317.*

M. VARINVS M F PHILIPPICVS
ORN DEC Q ANN.
T PETRONIAE RVFINAE
ET
VARINAE PHILIPPICAE
FILIAE SVAE

18. VNIO ANIMA SVAVIS . In Chryſtall. ſignator. *Unio* margaritam ſignificans eſt gen. maſc. Invenitur etiam nomen proprium viri *M. Ulpivs Unio* apud Gruterum pag. dccxvi. 5. Hic tamen *unio* non eſſe nomen proprium exiſtimo, ſed *concordiam* potius, & *conjunctionem* ſignificare. Hac enim ſignificatione, & gen. ſœm. uſurpatum a Tertulliano reperi^a. Et per ea tempora potuit gemma hæc eſſe inſculpta, quemadmodum plurimi antiqui lapides eadem ætate inſculpti ſunt. Præterea mihi ſingo, neque opinor omnino temere poſt vocabulum *Anima* deſiderari in ejus ſine unum E vel ob lapilli anguſtias omiſſum, vel in lapillo ipſo rotundando ab artifice abraſum; ita ut hæc ſit ſententia: *Unio animæ ſuarvis*, hoc eſt, *animorum concordia ſuarvis*. Poſſe etiam *Unio* accipi tamquam nomen proprium ſœm., & *Anima ſuarvis* tamquam ap- poſitum. Nam *Anima*, & *animæ* erant vocabula, quibus amantes amorem ſuum erga alios ſignificabant.

19. ACTEI. In Onyche ſignator. *Aſtvi* caſus patrius nominis proprii more latinorum inflexus, cum uſita-

^a De Monogam. c. 4. & alibi,

usitata sæpius apocope, hoc est dempto ultimo I ab *Astios* ἀστῖος, latine est *urbanus*, *festivus*, *elegans* ab ἀστὺ *urbs*. Inflexio latina per græcas litteras non est quid novum, cum integras ipsas periodos latinas græcis litteris aliquando videamus expressas. Exemplo sit lapis in Museo Kirkeriano, ubi sic:

BENEXEPENTI ΦΙΛΙΕ
ΘΕΟΔΩΡΕ ΚΥΕ ΒΙΞΙΤ
ΜΗCIC XI ΔΙΗC XVII
VVI

Aliam Inscriptionem affert Sponius ^a, ubi sæpius loco R latini P græcum est; quamvis Inscriptio ipsa latina sit.

20. INGATI. In Jasp. rub. *Ingati* casus patrius ab *Ingatus*, vel *Ingatius*. *Egnatius* nomen est notius, & Romanæ Familiæ proprium.

21. CARPEROS. In Jasp. rub. signator. Nomen proprium græco more pro *Carperus* Etymon ἄγριος, idest *fructus*, & ἔρως *amor*, quasi *fructus amoris*.

22. L L P LICINI. In Achate. Fortasse *Liberti*, vel *Libertorum* P. *Licinii*, vel etiam *L. Libertus* P. *Licinii*.

23. T IVLIVS AMANDRVS. In Jasp. rub. *Amandus* nomen proprium non rarum in Inscriptionibus. In *Amandrum* numquam incidi. Fortasse redundat illud R.

24.

^a *Miscell. scil. x. num. xxxvii.*

24. **AMYNTAS.** In Sarda. Nomen, ut opinor, fervile.

25. **FELICALI.** In Onyche. A *Felix* derivata inveniebantur *Felicia*, *Felicianus*, *Felicilla*, *Felicio*, *Felicissimus*, & *Felicissima*, *Feliculus*, *Felicia*, & *Felica* apud Murator. pag. MCLXIII. Nunc etiam *Felicalus*, nisi & hoc ipsum sit *Feliculus* perperam insculpto A pro V.

26. **SAFR.** In Jasp. Chalced. signator. *Safronia* nomen proprium gen. foem. Gruter. pag. ccciv.

**SAFRONIA
OL TERTIA.**

27. Veneris imago stantis, circa quam **PROTES.** In Chrystall. ; in cujus facie altera **PRIMA.** *Protes* vocabulum est græcum latinis litteris, & significat *Prima*. Quare idem nomen bis ponitur semel in casu recto *Prima* ; deinde in casu interrogandi *Protes*, hoc est *Prima*. Quid hoc rei est? An una eademque mulier voluit utrobique nomen suum extare? Semel latinum, & casu recto, deinde græco vocabulo, & casu patrio? An duarum sunt hæc mulierum nomina, quarum altera esset mater, altera filia, ita ut sint hoc modo accipienda more Græcorum *Prima filia Protes*? Quod ad Veneris effigiem attinet, poterat *Prima illa*, vel *Prima*, & *Prote* poterant, inquam, esse Veneris Numini dicatæ, atque obstrictæ, & illius se profiteri cultrices. A Cic. Verr. 7. *Veneri*, atque *Veneræ* commemorantur ; & apud Plaut. Rud. Act. 2. Scen. 3. *est Sacerdos Veneria* ; idemque adjunctum non raro in antiquis

tiquis lapidibus reperias . Sed cum hæ Ficoronianæ Gemmæ inferioris ævi plerumque sint , non existimo illas ad *Veneriorum* , & *Venerearum* tempora pertinere .

28. ACCEA . In Jasp. rub. signator. *Asea* vicus , & fons est Arcadiæ , ex quo Alpheus in occidentem , & Eurotas in meridiem profluunt . Non est autem inusitatum nomina oppidorum , atque regionum esse etiam nomina foeminarum .

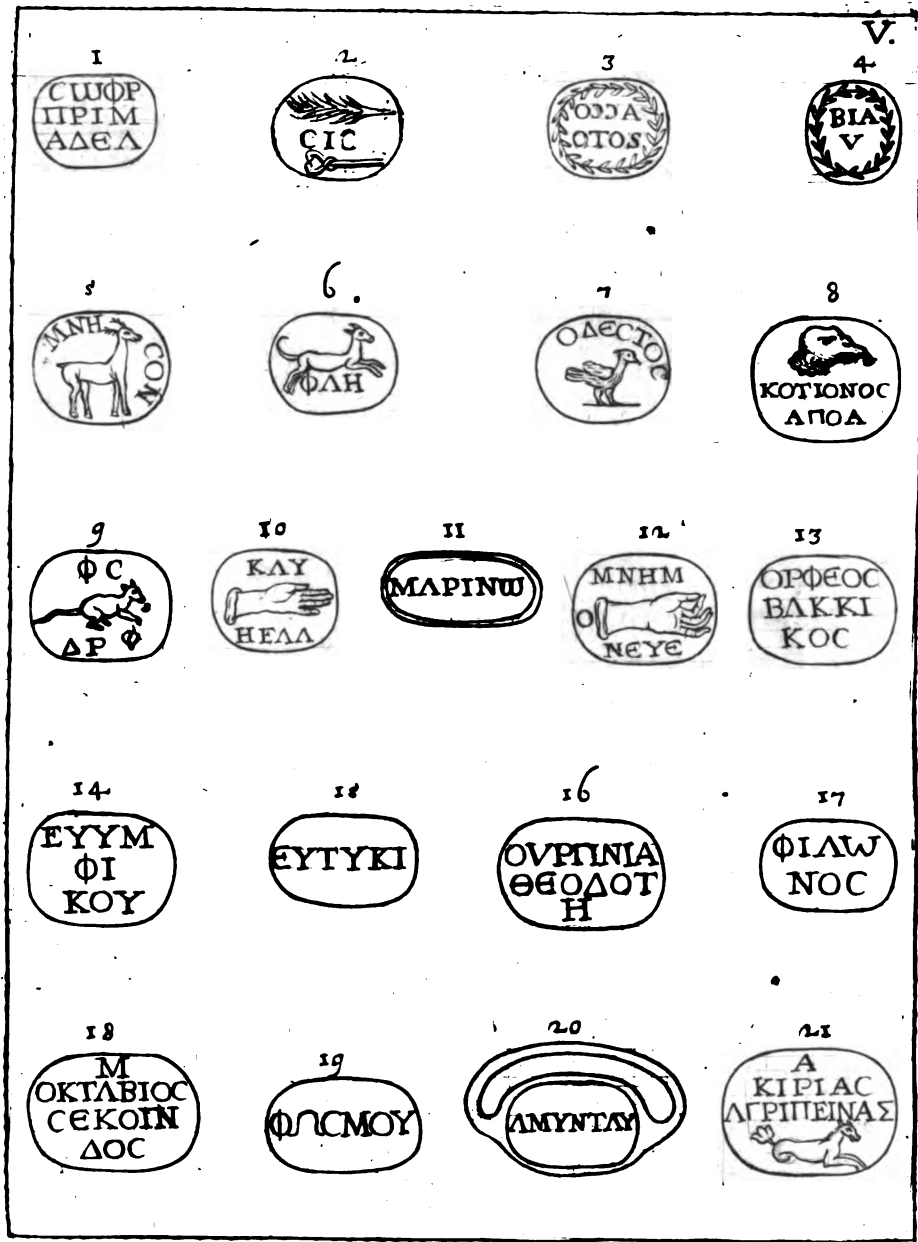
29. FELIX XI XVI VABA . In Sarda signator . Talium formularum vestigium ullum non reperi . Quare illius Horatiani dicti memorem esse oportet :
Et quæ desperes tractata nitefcere posse , relinque .

T A B U L A V.

1. C WΦP ΠPIM AΔEΛ . In Jasp. rub. signator. Sic interpretor : σωφρονία πρώτη ἀδελφῆ , *Sophronia Prima soror* . Sophronia nutrix est persona comica in Eunucho Terentii . Posui nomina hæc esse generis foeminini ; quia filia , & sorores , magis quam filii , & fratres solebant per numeros ordinales distingui , qui numeri erant veluti quædam ipsarum prænomina . Sic legimus *Valeriam Primam* , *Liviam Quartam* , *Noniam Quintullam* &c. ^a

2. CIC supra palma , infra Caduceus . In Onyche . Caduceus concordiam , palma victoriam significant . Hæc duo tamquam insigne potuit gemma hæc
epi-

^a Vide plurâ apud Varr. de LL. l. 8. c. 38. , & apud Panvinum de Nominibus Roman.

epistolas obfignaturus adhibuisse. Cæterum quo ipse nomine appellaretur, ex unica illa syllaba conicere nobis non licet; cum plurima veterum Romanorum nomina per illam eandem syllabam incipientia reperiuntur. Ea sunt exempli causa *Cicero*, *Cicerrus*, *Cicereus*, *Cicionius*, *Ciculinus* &c.

3. Laureæ, intra quam ΘΘΟΔΟΤΟΣ. In Onyche signator. Illud Ε lunatum, qua parte cavum est, dextrorsum spectare deberet, non sinistrorsum. Θεόδωτος autem *Theodotus* latine est quasi *Adeodatus*: manat a Θεός & δώμη, *Deus* & *domus*. In fine est S latinum pro C, vel Σ græcis, quod alias accidit. Inter Christianas Inscriptiones apud Muratorium una est pag. MCMLXXI., ubi *Theodotus*. *Theodotum* inter illas non inveni. Inter profanas ab eodem collectas est ΘΕΟΔΑΤΩ, quæ ibi dicitur extare in Museo Eñi Card. Alexandri Albani, sed verè nunc extat in Museo Capitolino. Apud Gruterum pag. MLXX. inter Libertos plures est etiam *Theodotus*. Hoc nomine appellatus etiam fuit ultimi Ptolemei Regis Consiliarius, qui dissentientibus aliis author fuit, ut Pompejus profugus interficeretur.

4. Corona oleagina, intra quam BIA. In Sarda signator. Βία græce *vim*, *robur*, *fortitudinemque* significat. Qui autem in hac signatoria gemma vocabulum hoc incidendum curavit, si græce scribere voluit (nam BIA æque latinæ litteræ, ac græcæ sunt) potuit vellet sibi, & aliis commemorare neminem sine animi robore, ac magnitudine consequi præmium posse. Quod si BIA nomen proprium mulieris esse malis, nihil profecto dices, quod mihi non probabile videatur.

E

tur.

tur. Etenim, ut sæpe antea monui, multa appellativa sunt nomina, quæ tamquam virorum, & mulierum propria usurpata deinde sunt. Cæterum reliquum gemmæ hujus spatium diligentius oculis perlustrantes deprehendimus fugientem quasi notam nescio quam, quæ qualis vere esset, dispicere nequaquam licuit. Ea vero si græcum esset C haberemus BIAC. *Bias* nomen utique notissimum, neque ulla superesset interpretandi difficultas.

5. Cervus, circa quem MNHCON. In Jasp. rub. signator. $\mu\eta\tilde{\nu}\sigma\sigma\alpha\iota$ memento a $\mu\eta\delta\omega$, vel $\mu\eta\iota\omega$, quod usurpatum ab Homero Iliad. α. est *suggero reminisci facio*. Qui epistolas hac gemmâ obsignabat, admonere quodammodo amicos volebat, ut res, quas eis commendabat, memoria retinerent.

6. Canis, infraque eum græca syllaba ΦΛΗ. In Jasp. rub. $\phi\lambda\omega\alpha\epsilon\zeta$ significat *nugax*, & *nugator*. Hujusmodi aliquando nomina etiam belluis, præsertim canibus, imponuntur.

7. Pullus Gallinaceus, ut videtur, circa quem ΟΔΕCΤΟC. In Granato. *Odestus* fortasse nomen proprium ab $\acute{o}\delta\delta\iota\varsigma$ *via*. Si in initio prætermissum esset M, esset $\mu\acute{o}\delta\epsilon\varsigma$ *Modestus* nomen notius, atque vulgatus.

8. Aquilæ caput, infra quod ΚΟΤΙΟΝΟC ΑΠΟΛ. In Jasp. Chalced. signator. *Cotionis Apollinis*, vel *Apolloniæ*, vel *Apollonii* &c. $\kappa\omicron\tau\iota\omega$ *invideo*, *emulor*. Aquilæ caput unum esse puto ex arbitrariis illis signis, quibus aliqui veterum ad obsignandas epistolas utebantur, ut Cæsar sphynge, Pompejus leone ensifero,

ro, Mœcenas rana ^a; & idem dicas de aliis, quæ identidem in hisce gemmis reperies.

9. Sorex pomum rodens, supra ΦC, infra ΔPΦ. Litteræ consonantes sine ulla vocali, ita dispersæ, ut irritus plane labor sit interpretari eas velle.

10. Manus protensa, supra quam ΚΛΥ, infra ΗΕΛΛ * Invenitur nomen proprium viri *Clytus*, quo nomine inter alios vocabatur Laomedontis filius, & Priami frater ^b. Invenitur apud Gruter. *Clyte* foem. pag. DCXCII. 3. *Clytia* vero *Clytiæ*, sive *Clytie Clyties* nomen est unius ex Oceani nymphis aliquando ab Apolline adamatæ ^c. Habemus item *Helles* nomen propr. virile apud eundem Gruter. pag. CCCXXXIX. 5. & *Hellas* foemin. pag. CCCXXXVII. 7. Igitur possumus duas hasce syllabas sic explicare Κλύτις ἥλλη, *Clytius Helle*: Κλύτις ἡλλάδι, *Clytius Helladi*, vel etiam Κλυτή ἥλλης, *Clyte Helles* (filia vel uxor) aut etiam Ἡέλλης κλυτία, *Helles Clytia*. Illud H in secundo vocabulo positum est aspirationis loco, contra quam Græci soleant, qui pro nostro H utuntur exigua curva linea vocali superposita cujusmodi est ^e, & quam spiritum asperum vocant. Sed hujus orthographiæ plura affert exempla in antiqua Tabula marmorea Cl. Sponius ^d, ubi leguntur: Ἡΐπώδαμνος, Ἡερόνυμος, Ἡΐπ-ποθόνιδος. Cæterum quomodo H a veteribus præsertim Græcis fuerit loco aspirationis adhibitum, fuse doctissimeque differit Revm̃us P. Eduardus Corsini Præpositus Generalis Scholarum Piarum de ea re

E 2

Priscia-

^a Vide Plinium. ^b Homer. Iliad. 2. ^c Ovid. l. 4. Metam.
^d Miscell. erud. antiquit. pag. 316. & 317.

Prisciani verba etiam recitans in opusculo nuper edito: *Spiegazione di due antichissime Iscrizioni Greche*. Cl. vero Jacobus Facciolatus in suo Calepino septem linguarum generaliter docet: in veteribus Inscriptionibus reperiri interdum H pro spiritu aspero Græcorum adscriptam. De Manu ipsa, quam in hac gemma insculptam vides, paulo post dicemus.

11. MAPINW. In Onyche litteris extantibus. *Marino*. Ille esse videtur, cui gemma hæc dono data.

12. Manus cum digitis pollice, & indice conjunctis, circa quam MNHMONEYE. In Sarda signator. Μνημόνεια est *memento*. Cl. Jacobus Sponius^a affert Onychen, ubi manus aurem vellicans, & circa eam μνημόνευετε *mementote*. Plinius lib. 1. cap. 45. *Est, inquit, in aure imâ memoriæ locus, quem tangentes attestantur, idque fiebat ab actore cum verbo memento*. Huc pertinet illud Virgilii *Cynthia aurem vellit, & admonuit*. Plautus item in *Perla S. Sed in jus voco. Nonne attestaris? Tuan' ego causa Carnifex cuiquam mortali libero aures atteram?* Vide etiam Horatium l. 1. Sat. 9. *Oppono auriculam*. Uno verbo auriculam alterius hoc modo vellere erat apud veteres idem, ac memoriam alicujus rei præsertim in judicio peragendæ alteri excitare, quæ quidem excitatio hîc dicto etiam exprimitur. Unde facilis conjectura est, eum, qui signatorio hoc annulo epistolas obsignabat amicis, ad quos illas mittebat, sui, rerumque suarum memoriam, etiam atque etiam quasi commendatam esse voluisse. Ex Museo Victorio Cl. Gorius Sardam profert, ubi est hic ipse

^a *Miscell. erud. antiquis.*

ipse imperativus, quem vocant, modus una cum nominibus & ejus, qui rogat, & ejus, qui rogatur, ut meminerit **MAIANE MNHMONEYE MEΘHC**; quamquam non solum ad epistolas, sed etiam pecuniarum scrinia, lagenas, testamentaque obsignanda annulis veteres utebantur. Quare & gemmæ hujus aliarumve similium hi etiam potuerunt esse usus, sed an vere fuerint, divinare non possumus ^a.

13. **ΟΡΦΕΟC ΒΑΚΚΙΚΟC** * *Orpheus Bacchichus*. **Ορφεο** hic casus rectus est, & aliquando rectum esse posse, docent Grammatici. In vocabulo **Βακχικος** pro secundo * deberet esse **χ**. Sed hujusmodi errata sæpenumero deprehenduntur.

14. **ΕΥΥΜΦΙΚΟΥ** * *Euvymphici* nomen propr. virile, sed valde inauditum. Quapropter suspicor sculptoris incuria perturbatum esse ordinem litterarum, illasque ita disponendas **Ευφύμικου** *Euphymici*. Sic enim ad vocabuli originem investigandam græci statim aperiantur fontes. **Εὖμ** nascor, vel *fit*, **φύς** ingenium, *indoles*, **Εὐφύα** ingenium; *bona indoles*, **ἑφύς** *industrius, ingeniosus, facilis*.

15. **ΕΥΤΥΚΙ**. In Jasp. rub. signator. *Eutichi*. Obsignantis est nomen casu genit. pro **K** deberet esse **X**. Deducitur enim ab **Εὐτυχία** *felix sum*, **ἑτύχης**, *felix, fortunatus*. Inveniantur in Inscriptionibus *Eutychus*, & *Eutychius*: & ab utroque manare potest casus hic patrius *Eutychi*, ut supra diximus; Nota autem hic latinam hujus nominis inflexionem, quamvis

^a Vide in L. Signatorius 74. ff. de verb. signif. & L. Argum: §. Ornamenta ff. de auro, & arg. leg.

vis græcis litteris scriptum sit. Hæc, & similia errata, & characterum perversiones argumento sunt, plerasque ex hisce gemmis ad posteriora Romanorum, immo & Byzantium tempora referri oportere, cum & Latini artifices non satis græce, Græcique non satis latine scirent, adeoque in Inscriptionibus lingua utraque valde essent commixtæ, atque confusæ.

16. ΟΥΓΙΝΙΑ ΘΕΟΔΟΤΗ * *Virginia Theodote*. Virginia vocabulum latinum, sed litteris græcis expressum. Secunda littera est V latinum pro Y græco, quemadmodum Latini pro Y græco latinum V sæpe adhibent. OY Græci sæpe utuntur ad V nostrum consonans exprimendum. Itaque invenies Ουαλέρια *Valeria*, Ουίβειος *Vibius* &c. Θεοδότη is omnino græcum quasi *a Deo data*. Habes nomen hoc ipsum in Inscriptionibus Muratorianis pag. mccccLxxxiii. 6.

MONIME
VEDIAE
THEODOTES
VEDI LVCILI &c.

17. ΦΙΛΩΝΟC. In Amethyst. signator. *Philonis*. Philonis servi cujusdam meminit Inscriptio Gruteri pag. MLXX. 1.

18. Μ ΟΚΤΑΒΙΟC CΕΚΟΙΝΔΟC. In Sarda. *M. Octavius Secundus* nomen alicujus Liberti esse potuit, qui ad aliquam ex Octaviis familiis pertineret.

ret. Litteræ V vocali aliquando, ut vides α græca dyphthongus responderet, ut in hujus gemmæ vocabulo tertio; aliquando solum Y, ut in hoc alio KYN-TOC, *Quietus*. Hoc in aliis monumentis adnotare potes, in quibus latina verba per græcas litteras exarantur.

19. ΦΩC MOY * *Lux mea*. Gemmam hanc verosimile est ab amatore fuisse amatæ dono datam. Sponius * Amethystum profert, ubi amatæ nomen est additum ΦWC MOYΘΕΑΝΩ, *Lux mea Theano*. Hujusmodi blanditiis pleni sunt Poetarum libri, præsertim Tibulli, atque Propertii; immo & Cicero ipse scribit ^b: *Si Tu, & Tullia lux nostra valetis*.

29. AMYNTAY. In Sarda signator. Sardam aliam vidimus Tab. IV. num. 24. sed ovali, & angustiore figura, in qua AMYNTAS. Cum autem hæc nostra sit signatoria, non videretur legendum *Amynta Ave*, quasi Amyntas ad amicos scribens se ipsum salutet. Quapropter suspicio mihi est scalptoris errore, aut negligentia postremam litteram esse E ita male insculptam, ut videatur Y. Tunc enim esset *Amintæ* casus patrius nominis illius, qui obsignat de more. Si postrema littera esset C græcum, sed ita male insculptum, ut videri possit Y, tunc esset casus rectus græci nominis proprii ἀμύντας.

21. A KIPIC ACPIΠEINAC, infra quæ duo verba Hippocampus, sive Equus marinus. Litteris extantibus in Chrystallo. Sic interpretor: *Augustæ Domine Agrippinæ*. Chrystallus hæc potuit esse insigne quoddam

a *Miscell. erud. antiquit. pag. 297.*

b *Lib. XIII. Ep. 5. Fam.*

quoddam, quo illam gestans sese Agrippinæ Augustæ fervum vel servam, libertum aut libertam esse, vel fuisse gloriaretur. Augustus græce non solum dicitur *σεβαστός*, sed etiam *αὐγύστες*, ut videre potes in Inscriptionibus Gruterianis. In vocabulo secundo erratum est: debebat enim esse *Κυρία*, non autem *Κίρια*, sicut etiam in tertio, ubi gemina debebant esse *ππ*. Casus genitivus secundæ declinationis simplicium apud Græcos definit aliquando in *α*, etiamsi a recto, qui non in *a* purum desinat, derivetur.

T A B U L A V I.

1. **Ο**ΔΟΥΣ ΓΡΗΓΟ ΜΝΗCON. In Jasp. rub. signator. Videtur hîc præceptum *ἀλλογορικόν* ad vitæ disciplinam perutile contineri. Sic enim explico: *ὁδούς γενομένων μνήσων*, *viarum vigilans reminiscere*. Viam accipi pro honesti lege, & honesta vivendi ratione non solum a sacris, sed etiam a profanis scriptoribus palam est. Hinc Ciceroniana illa: *cui vivendi via considerata, atque provisa est*; Et *recta vivendi via*. Jam vero viarum vigilantem esse memorem idem erit, ac legum & honestatis memoriam conservare, illarumque sese numquam esse oblitum ostendere. Si hæc explicatio non placet, proponam hanc aliam. *Ὀδύσαι γενομένους μνήσων*, *Odusa Gregore memento*. *Gregoras* nomen propr. viri invenitur: *Odusa* nomen esse potest propr. foeminæ ab *ὁδῶ*, *viam ostendo*. Si neutra explicatio placet, meliorem dare nescienti facile benignus lector ignoscet.

2. ΕΥ;

1	2	3	4	5 VI.
ΟΔΟΥΣ ΓΡΗΓΟΜ ΝΗC O.	ΕΥΒΟΛΟΥ 	ΘΑΓΑ C O Δ Η	C A P O Y N O M A C	ΙΡΗΝΗ
6	7	8	9	10
ΜΑΡΙΩΝ ΜΑΡΙΩΝΟ ΑΡΧΩΝ	ΡΗΘΕΝ ΙΧΥΑ	ΦΟΙΒΕ ΙΩΝ	ΨΥΧΗ	ΕΙΡΗΝΗ Χ Ρ Ω
11	12	13	14	15
ΦΥΛΑ	ΛΥΠ C I M Π ΛΙΕ	ΙΟΥΛΙC T E P E N T I A N O C	M N H C O N B A C I E A E I A A P O Y	ΙΦ ΙΟΥΛΛΟ C
16	17	18	19	20
ΤΝΑ ΝΗΙΜ ΟΥ	ΤΙΓΡΙC	ΘΕC ΚΛΕ ΠΤΑ	ΚΥΡΙ ΧΑΙΡΕ	ΑΝΤ
21	22	23	24	25
ΟΥΑ ΛΕΡ	ΕΠΑΙΝΟC ΕΙΦΙΤΩ C Y	ΕΙΒΟΝΟΝ	ΑΡΑΔΥΕ ΛΧΑΝ	ΚΟΡΥΜΒΟΥ
26	27	28	29	30
ΙΕΡΑ ΤΙΚΟC	ΑΝΤ ΩΝΙΝ ΟΥ	ΙVΝΙΑF	ΒΕΡΟ ΝΕΙΚΗ	CΩΤΗ ΡΕC

2. ΕΥΒΟΛΟΥ. Infra quod vocabulum palmæ ramus. In antiqua sapphiro, vulgo *Lapislazulo*. *Euboli*. Nomen proprium virile εὐβολῶ ab εὖ *bene*, & βάλλω *jacit*, quasi *bene jaciens*. Cum tam sæpe in antiquis monumentis palmas inspiciamus, dijudicare non possumus, utrum hæc ad victoriam significandam, an tantummodo ornamenti causa sit apposita.

3. ΑΓΑΘΗΔΟΣ. In Jasp. rub. signator. *Agathidos*, *Agathis*, *Agathidos* nomen proprium mulieris ab ἀγαθός *bonus*.

4. ΚΑΡΟΥΝΟΜΑΚ. In Chrystal. *Sarunomas* nomen proprium, ut opinor, viri. *Sarunomas Sarunomas*. Σαρός latine est *edituus* qui *ædem verrit*, vel *scope* ipsæ, quibus ædes verritur: ὄνομα sæpe ponitur pro ὄνομα, & nomen significat. Ex his duobus σαροῦνόμας.

5. ΙΡΗΝΗ. In Sarda signator. *Irene* nomen proprium muliebri, & significat etiam *Pax*; sed sc̄alptor in initio prætermisit E: scribendum enim erat cum dyphtongo εἰρήνη. Sed hujusmodi errata sæpe inveniuntur ob utriusque linguæ confusionem, atque mixturem, ut antea diximus.

6. ΜΑΡΙΩΝ ΜΑΡΙΟΝΟ ΑΡΧΩΝ. In Sarda signator. In secundo vocabulo videtur desiderari C græcum, vel Σ, ita ut sit μαρίων μαρίωνος ἀρχων. Tum sic interpretor *Marion Marionis Archon*, hoc est *Marion Marionis* (filius) *Archon*, idest *Princeps Gubernator* &c. Archontas enim appellatos invenio non solum qui Athenis, sed etiam, qui in aliquibus aliis locis magistratum summum gererent. Testimonio sit Inscriptio apud Gruter. pag. ccxxix. 15. quam ipse in Achaja

F

ad

ad Delphorum urbem in Templo Apollinis repertam esse ait ;

ΕΠΙ ΑΡΙΣΤΑΓΟΡΑ ΑΡΧΟΝΤΟΣ
ΕΝ ΔΕΛΦΟΙΣ &c.

Alia affertur a Sponio ^a : *In Insula , inquit , Santerini , que olim Thera in monte S. Stephani , ubi illius urbis rudera . In basi marmorea :*

ΤΗΝ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑΝ ΚΑΙ ΤΗΝ
ΑΝΑΣΤΑΣΙΝ ΠΟΙΣΑΜΕΝΩΝ
ΑΡΧΟΝΤΩΝ ΑΣΚΛΗΠΙΑΔΟΥ Β
ΚΑΙ ΚΟΙΝΤΟΥ Β &c.

Hi certe Athenis Archontes non erant .

7. Palmæ ramus , infra quem PHOENIX VA , In Sardonyche signator . Semper miror inter istas Ficoronias gemmas signatorias aliquas reperiri , quæ acclamationes contineant ei factas , cui dono datæ sunt . Sic enim illarum possessor , iisque obsignans se ipsum , deberet sibimet salutem impertiri , quod absolum omnino est , atque absurdum . Verumtamen non pauca absurde fiunt , quæ fieri non deberent , imperitique , ac negligentes artifices inverso ordine litteras illas insculpe-

^a *Miscell. erud. antiquit. pag. 341.*

sculpebant, quas recto insculpere debuissent, cujusmodi est acclamatio in hac gemma contenta *Phoenix vale*. Non dissimili formulâ usus est Tiresias apud Horatium^a, cum multa de arte ditescendi præcepta Ulyssi dedisset: *sed me*, inquit,

Imperiosa trahit Proserpina. Viri Valeque.

Artificis negligentia, quam dixi, argumentum est A positum sine transversa linea, itaut Λ potius græcum videri possit.

8. ΦΟΙΒΕΙΩΝ * Nescio, utrum interpretandum sit *Phoebion Phoebionos*, ut sit casus rectus singularis, an vero *Phoebejorum*, itaut sit casus patrius numero multitudinis, notetque non unum, sed vel duos, vel plures, qui eo nomine vocarentur unius, ejusdemque familiae. Utrovis modo se habeat, signatoria gemma esse potest, sed an vere sit, affirmate dicere non possumus, cum illam inspicere non licuerit, sed solum in Ficoronii lamellis ejus apographum superfuerit.

9. ΨΥΧΗ. In Onyche signator. Ψυχή ἡ, *anima anime*, & Πύλη ἡ, *papilio papilionis*: sed etiam est nomen proprium muliebri, quo appellabatur *Psyche* illa apud Mythologos celeberrima, cujus, & Cupidinis nuptias, Apulejus, & Fulgentius describunt.

10. ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΩ. In Sarda. Χρῆσθαι τῇ, est, inquit Budæus, *habere fortunam*. Quare si εἰρήνη esset hic nomen appellativum (cum significet *Pax*) posset sic explicari *Pacem habere*, vel ad verbum *pacē frui*. Nam χρᾶσθαι est *frui*; verumtamen longe aliam esse

F 2

senten-

^a Serm. l. 2. Sat. 6.

sententiam ex iis, quæ mox dicam, ostendam. *Eigvns* igitur nomen proprium mulieris esse arbitror vocandi casu, & sic interpretandum *Irene utere*. Hanc autem unam ex acclamationibus, vel formulis esse censeo, quas, ut monet Cl. Buonarruoti, aliquid dono dantes in ipsis aliquando munusculis inscribebant. Hujusmodi est illa, quam dabimus Tab. VII. num. 9. *Utere Seberine feliciter*. Hujusmodi est Sarda illa, in qua inscriptum se vidisse idem Buonarruotus testatur *utere felix*; & est fortasse illa eadem, de qua Cl. Sponius ^a. Hujus autem locutionis compendiaras notas Buonarruotus esse ait, quas ipse vidit in Jasp. virid. Cl. D. Abbatis Andreini VT F X. Huic opinioni consonum est, quod Gregorius Turonensis narrat ^b: *Mauritio Tiberius cum filiam nuptui daret, sit, inquit, tibi imperium cum hac puella concessum: utere ea felix*.

11. ΦΥΛΑ * Φύλα nomen proprium loci in Attica. Ab hoc fortasse nomen muliebri mutato facile H in A, nisi sit nomen aliquod dimidiatum, ita ut posteriores litteræ desiderentur, v. g. *Phyladespotus*, *Phylargyrus*.

12. ΑΥΠ CIMPΛIC. In Amethysto signator. Cum in aliquibus ex hisce gemmis, & in aliis præsertim inferioris ævi monumentis incredibilis quædam sit litterarum perversio, quod allatis exemplis clare ostendunt Reynesius, Gruterus, Muratorius, Cl. Buonarruoti, & novissime P. Antonius Lupi in Epitaphio S. Severæ, ut aliquem sensum ex supra positis characteribus eruam, dicam Y insculptum pro V latino; C vero

^a *Miscell. erud. Antiquit. pag. 297.* ^b *Hist. l. 6. cap. 30.*

C vero græcum semel pro Sigmate, ut solet, postremo loco pro C latino; nam exiguum punctum illud, quod habet in ventre, ita ut videatur E puto esse fortuitum, & vel esse nativam in amethysto cavernulam, vel etiam esse errore quodam imperiti sculptoris adjectum. Quare latinis, græcisque litteris commixtis, (quod alias observavimus) sic legerem: ΛΥΠΟC CΙΜΠΛΙCΙΟC, *Lupus Simplicius*; cum utrumque nomen non raro in antiquis monumentis occurrat. Si hoc non placet, humanissimos lectores rogabo, ut meliorem saniolemque lectionem mihi suggerant, & si id impetravero, gratias agam.

13. ΙΟΥΛΙC ΤΕΡΕΝΤΙΑΝΟC. In Sarda signator. In primo vocabulo post ultimum I desideratur O, & in secundi vocabuli octava littera desideratur linea transversa; & sic erit Ι'ΥΛΙC ΤΕΡΕΝΤΙΟΥC, *Julius Terentianus*. Qui in aliquam familiam adoptabantur, aliquando illius familiæ nomen assumebant aliquantulum immutatum. Sic ab Octavia *Octavianus*, ab Æmilia *Æmilianus*, a Fulvia *Fulvianus* manarunt, de quibus videndus Panvinus in Commentario de antiquis Romanorum nominibus. Utrum Julius iste sit vere aliquis ex Familia aliqua Julia posterioribus saltem temporibus exorta, & in aliquam Terentiam Familiam adoptatus, an vero adjunctum illud *Terentianus* sit aliquod nomen servile, decernere non possum. Terentianum Cohortis Prætoris Præfectum commemorari in Actis SS. Joannis, & Pauli Martyrum video.

14. ΜΝΗCΟΝ ΒΑCΙΕΛΕΙΑΡΟΥ. In Sarda. Ordo litterarum valde perturbatus. Res erit perspicua,

spicua, si hoc modo ordinentur: MNHCON BACI-
ΛΕΙΑ ΕΑΡΟΥ, *Memento Basilia Eari*. Nimirum arti-
fex extrema illa Ε & Α, quæ sunt in tertia gemmæ
linea, ponere debuerat in quarta. *Basilia* igitur nomen
proprium muliebre, quasi *Regina* a Βασίλειος *Rex*, Βα-
σιλείου *regno*. *Earos* nomen proprium virile ab ἔαρος *pet-*
vis, vel fortasse potius ab ἔας *ver*.

15. ΙΦΙΟΥΛΛΟC. In Jasp. rub. signator. *Iphis*,
ut opinor, vel *Iphios Jallus*. Duo fortasse unius ejus-
demque viri nomina propria desumpta de more a non
propriis. Ιφς latine est *pulcher*, ἴφως *pinguis*, *bene nu-*
tritus, ἰλλο *lanugo*: potuit esse igitur aliquis, cui no-
men esset *pulchra lanugo*.

16. ΤΝΑΝΙΗΜΟΥ * Duo Η pro Ε sæpe in
Inscriptionibus reperiuntur, ut in Gruteriano Indice
eorum, quæ ad grammaticam pertinent unusquisque
videre potest. Sic *Annaiia* pro *Annæa*, *Fiilici* pro *Fe-*
lici. Exempla sunt prope innumera. Igitur legi potest
Τ ΝΑΝΕΙ ΜΟΥ, *T. Nanæi mi*, ita ut sit casus vo-
candi more Latinorum inflexus, quamquam possumus
illum etiam more Græcorum inflectere, si legamus
ΝΑΝΙΕ ΜΟΥ, tunc enim non penultimum, & an-
tepenultimum Ι erunt loco Ε, sed ultimum, & penul-
timum, præsertim cum nomen *Nanius* in Inscriptioni-
bus inveniatur.

17. ΤΙΓΡΙC. In Chrysell. signator. Nomen pro-
prium muliebre *Tigris*. Apud Gruter. pag. MCXXXIX. 15.
extat Inscriptio, quæ sequitur:

AVR.

AVR TIGRIS C F AVR.
 FELICIANO V P MARITO
 INCOMPARABILI CVM QVI VI
 XI ANNIS XXI SINE VLLA DISCORDIA BE
 NEMERENTI CVM DOLORE MEO INSCVLPI
 IVSSI

18. ΘΕΚΛΕΠΤΑ . In Jasp. rub. Si dividantur vocabula hoc modo ΘΕΚ ΚΛΕΠΤΑ , erit *pone fur*, vel *depone fur*, adeoque Amuleti genus quasi quoddam contra fures; sed cum nomina propria tam varia sint, atque multiplicia, *Thesclepta* esse nomen proprium mulieris, negare non audeo.

19. KYPI XAIPE * In primo vocabulo desideratur A, vel E in fine. Si A erit KYPIA, si E KYPIE, *Domina Ave*, vel *Domine Ave*. Eiusdemmodi acclamationes Cl. Sponius duas profert; alteram in Sarda, sed integris omnino vocabulis, ubi KYPIA XAIPE; alteram in marmore laurea circumdatam, ubi KYPIE XAIPE. Gorius aliam ex dactyliotheca victoria in Sarda litteris exctypis ex albo, ubi pariter KYPIA XAIPE: quæ gemmæ videntur munuscula fuisse ad eos missa, quos mittens, tamquam dominos colebat, & quibus sese tamquam dicatos esse profitebatur.

20. ANF T . In Jasp. Chalced. signator. Non ita facile latinum nomen per has litteras ANF inchoaturum

tum reperies : F pro PH , & N pro M in Inscriptionibus ob sculptorum inscitiam insculptum invenies sæpissime . Quocirca finge tibi animo nomen aliquod , cujus initium sit *Amph* , ut *Amphion* , *Amphilochus* , & unum , vel aliud illorum simile compendiaria illa nota *Anf* denotatum hîc esse puta . *Amfion* pro *Amphion* est in lapide Gruteriano pag. cxxvi. Quæ vero incipiant per T (qua littera videtur secundum nomen indicari) sunt plane innumera , stulteque omnino unum præ alio esse contenderem .

21. ΟΥΑΛΕΡ . In Plasmate smaragdino . *Valerius* , vel *Valeria* . De dyphtongo græco ου supra diximus in Tab. V. num. 16.

22. ΕΠΑΙΝΟC ΕΙΦΙΤΩCΥ . In Sarda signator . Επαίνος significat *laus* , sed invenitur etiam nomen proprium virile . Argumento est Inscriptio , quam edidit Cl. Sponius ^a , ubi latine scriptum est cum dyphtongo tamen græca :

EPAINVS MESSALINVS
AVG AVGVSTIANVS
SELEVCVS C CAESARIS
COCVS GERMANIC.

Idest , inquit Sponius , *Germanicianus* . Quod attinet ad reliqua ; inter multa , quæ mihi in mentem venerunt , tolerabilius hoc visum est existimare ; postremum illud .

^a *Miscell. erud. antiquit. pag. 221.*

lud C græcum in secundo gemmæ hujus vocabula nihil aliud esse, quam O artificis incuria, vel inscitia non bene clausum, & cum sequente Y diphtongum efficere OY; quam quidem dyphthongum sic solitariam in inferiori parte plurium ex hisce litteratis nostris gemmis animadvertimus; ita ut legi possit ἐπῆνος εἰφε-
τάς, *Epenus Iphitoi*, hoc est, *Iphitoi filius*. In Epistola ad Romanos * est nomen huic nostro affine, & ex eâdem radice: *Salutate Epanetum dilectum*.

23. ΕΙΒΟΒΟΝ * *Ibuon*. V latinum manifestòprehenditur positum esse pro Y græco. Verosimile est εἶβον esse nomen proprium quintæ declinationis simplicium ex iis, quæ diximus desinere in ον pro εν. Itaque εἶβον εἶβονος, *Ibuon Ibuonis*, etymon non ita facile explicari me posse contendo: εἶβα significat *libo*, *perfundo*; εἶβουμαι *perfundor*, *distillo*, *lacrymor*, sed quomodo ab his εἶβον formabimus?

24. ΑΡΑΔΥΕ ΑΧΑΝ * *Aradius* nomen proprium virile reperitur in Inscriptionibus. Hîc habemus *Aradia* nomen muliebre, quod græce effertur per E, ut *Penelope Penelopes*. Quamquam hîc magna utriusque linguæ mixtio, atque confusio; præsertim quod ad orthographiam, & grammaticæ regulas attinet. Nam loco I in *Aradie* est Y, loco H est E: scribendum enim videtur ΑΡΑΔΙΗ, quandocumque græcæ litteræ adhibeantur. Sed hoc consuetæ artificum inscitiae, & negligentiae tribuendum. Neque mirum si in hoc gemmæ hujus scalptor peccaverit, cum in tribus A lineam transversam prætermiserit, ita ut non A, sed

G

Λ græ-

A græca videri possint. Si igitur gemma hæc est signatoria (autographum enim non vidimus) legi posse arbitror ΑΡΑΔΙΗ ΑΧΑΝΘΟΥ, *Aradia*, vel *Aradie Acanthi*, subaudi filia, vel uxor. Si autem non est signatoria, sed munusculum exempli causa ab amatore aliquo missum *Aradie Acanthus*, subaudi gemmam, hanc, vel potius anulum mittit.

25. ΚΟΡΥΜΒΟΥ. In Jasp. rub. *Corymbi*. Nomen proprium virile. Est etiam nomen appellativum (ut cum grammaticis, & lexicographis loquar, quod sæpe facio ne nimis latine loqui volens, obscurus fiam) significans hederæ racemum in orbem circumactum ^a.

26. ΙΕΡΑΤΙΚΟΣ. In Chrystall. signator. *Hieraticus*. Nomen proprium virile quasi *sacrat*, *sacerdos* a *ιερός* *sacer*. Habet Gruter. pag. DCLXXVII.

27. ΑΝΤΩΝΙΝΟΥ. In Sarda. *Antonini*.

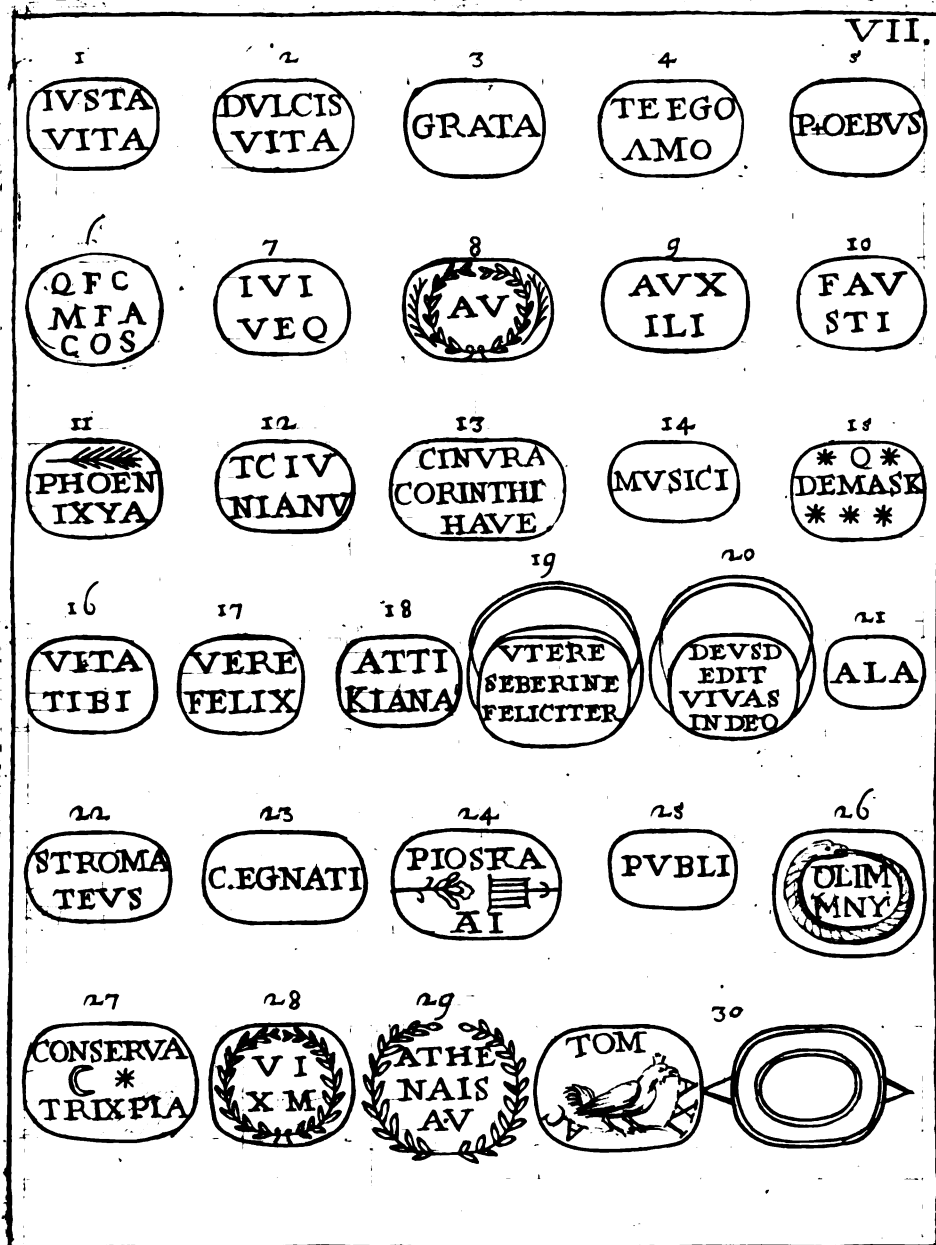
28. ΙΥΝΙΑ F * *Junia filia*, ut a *Junia Matre*, fortasse distingueretur, vel etiam *Junia felix*, *Junia feliciter*, vel aliquid simile.

29. ΒΕΡΟΝΕΙΚΗ. In Sarda signator. *Beronice*. Nomen proprium foemin. Dicitur autem *Beronice* Macedonum lingua; nam communiter dicendum esset Φερωνίκη *Pheronice*, sicut Philippum Macedones φ in β mutant *Bilippum* dicunt. Itaque *Beronice* est quasi ferens victoriam ^b. Illud enim animadvertendum in gemma hac dyphtongum illam esse superfluam: victoria enim græce dicitur *νίκη*; quare scribendum erat ΒΕΡΟΝΙΚΗ, quamquam inter græca vocabula est etiam *νείκη* *jurgium*, *concertatio*.

30. CW-

^a Plin. l. 16. cap. 34.

^b Vide Lexicographos.

30. **CWTHPEC.** In Amethisto signator. Inveniuntur hæc nomina *Soter Soteris* masc., & *Sotira Sotiras* foem., derivata a *σῶζω* *salvum facio*; sic *σωτῆς* erit *salvatores*, quod vocabulum sæpissime in sacris litteris usurpatur. Fortasse qui hac Amethisto litteras obsignabant erant duo, vel plures unius ejusdemque familiæ, qui hoc eodem nomine appellarentur. Sic apud Ciceronem *Metelli, Ovinii* &c.

T A B U L A VII.

1. **IUSTA VITA** * Fortasse una ex acclamationibus, ita ut subaudiatur *Tibi contingat*, vel etiam monitum. Iusta enim vita beatum hominem efficit.

2. **DVLCIS VITA** * Eamdem ferme habere potest interpretationem. In alia gemma, quam vidit Cl. Abbas Rudolphinus Venuti est: **MEL MEVM.** In alia **ANIMVLA DVLCIS.**

3. **GRATA** * Est & nomen proprium foem. *Grata L. Quadrati, Grata Pompeja, Grata Olympia* *. Est etiam nomen adjectivum, cui mulier gemmam hanc donans subaudire aliquid potuerit, v. g. *Grata sum, Grata ero.*

4. **TE EGO AMO** * Satis clare Cl. Præpositus Venuti Patricius Cortonenfis, & Academicus Hetruscus in Dissertatione de quibusdam Gemmis antiquis litteratis, præsertim græcis ex Crutero pag. MCLVIII. 8.

G 2.

Acha-

* Vide Indices Gruterianos.

Achatem affert, ubi inscriptum est: ὃ φιλῶ σε μηδ' αὖτις.
Ita enim quartum hoc ipse vocabulum recte corrigit:
Non amo te nullatenus. Duæ negationes, ut notum est,
apud Græcos non semper affirmant, sed plerumque
vere negant. Ibidemque alterius Achatis apographum
exhibet, a Cl. Marchione Vettorio possessi, ubi litte-
ris extantibus hi versus exculpti sunt:

Οὐ φιλῶ
μηδ' αὖτις
Νοῦν δέ
καὶ γελῶ

Hoc est: *Non diligo*
Non decipio
Observo autem
Et rideo.

5. P+OEBVS + *Phæbus* nomen proprium, sed in
hac gemma prætermisum est H.

6. QFC. MFA. COS. In Sarda signator. *Q. Fa-
bio Catullino M. Flavio Apro Consulibus*. D. Langlet
du Fresne ad annum V. C. 883. Æræ Christianæ 130.
statuit fuisse Consules Q. Fabium Catullinum, Q. Ju-
lium Balbum: eosdem etiam Petavius. Nostri hæc
consentit cum pluribus antiquis monumentis, quibus
monumentis fidem habet Cl. Muratorius. Hi enim
nostri Consules visuntur in Tegula antiqua, quæ olim
extabat in Museo Albano; nunc autem in Capitolino
asservatur. Visuntur item in alia Figulina, quam Mu-
rato-

ratorius pariter profert. Gruterus denique Inscriptio-
nem habet hoc idem par Consulum indicans pag. CVIII.
Et hoc idem par ponit Panvinus. Q. Julium Balbum
cum Juventio Celso conjunctum lego apud Gruterum
pag. DLXXIII. 2.

7. I V VEQ * *I & vive*. Gemma, ut videtur,
dono data amico, vel amicæ discessuris, usitata for-
mulâ, quam vidimus apud Horatium.

8. AV intra lauream, circa quam palmæ rami
duo * His duabus litteris vel indicari nomen aliquod
puto, v. g. *Aucus*, *Augustalis*, vel quod alibi vidimus
valde usitatum AVE.

9. AVXILI * Videtur esse signatoria; nam au-
tographum ipsum videre non licuit. *Auxili* igitur ca-
sus patrius ab *Auxilos*, aut *Auxilios*, ut sæpe diximus.

10. FAVSTI * Nihil est, cur hîc immoremur.

11. PHOENIX YA, supra quas litteras palmæ
ramulus * De hac diximus Tab. VI. num. 7.: sed ibi
pro Y erat V, pro A erat Λ. Nescimus utrum hæc
sit alia gemma ab illa, an eadem p̄orsus, sed dili-
gentius delineata. Etenim autographum non vidimus.

12. T C IVNIANVS * Prænomen, nomen, &
cognomen: prima littera manifestò *Titum* designat,
quid sibi velit secunda, divinare non possum. *Cajus*
communiter prænomen habetur, sed quis inficiabitur
multa veterum prænomena in nomina transivisse, ita
ut legi tutò possit *Titus Cajus Junianus*.

13. CINVRA CORINTHIA HAVE * Apud
Gruterum pag. DCCCXXVII. 6. est *Cynira*. Apud Mura-
torium pag. MCLXXVIII. 9. est *Cinura*.

C IV.

C. IVLIVS OPTATVS
 IVLIAE. C. L. AMANDAE. F.
 C. IVLIO. HILARIONI
 CONI.
 SECVNDO. L.
 IVLIAE. CINVRAE. L.
 AVCTAE. F. AN. XXXV.

Kiv̄qa, as, quando nomen est appellativum, significat instrumentum musicum, *Citharam* &c. ἀπὸ τῆς κινῆς τῆς κίβης, *amovendo nervos*, & κίβητος, ex, significat *querulus*, *funestus* &c. Hoc autem loco est nomen proprium muliebre. *Have* pro *Ave* sæpissime.

14. MVSICI * Vide Tab. I. num. 25. Ibi *Musicus* in casu recto, hic in genitivo. Et ob idipsum verosimile est gemmam hanc esse signatoriam.

15. Q DEMAS K. In parte superiore stellæ duæ, in inferiore tres. *Quinctus Demas Karus*, quemadmodum apud Gruterum: *Nanius Rufus Karus*. *Karus* pro *Cbarus* sæpe.

16. VITA TIBI * Hanc eandem inscriptionem affert Sponius in pala annuli aurei *, &, *Subandi*, inquit, *longa sit*.

17. VERE FELIX * Suspicio hinc vel sculptoris, vel delineatoris errore prætermisum fuisse T post V in vocabulo VERE, scribendumque fuisse VTERE, de qua formula satis alibi diximus, & paulo post dicemus.

18. AT-

18. **ATTIKIANA** * *Atticiana*. Videtur nomen proprium muliebri.

19. **VTERE SEBERINE FELICITER** * *Seberine* pro *Severine*. B sæpissime pro V consonante. De hac formula satis antea diximus Tab. V. num. 10. Addam nunc antiquum plumbeum sigillum a Ficoronio prolatum ^a, ubi caput incognitum visitur cum hujusmodi acclamatione *Utere Felix*.

20. **DEVS DEDIT VIVAS IN DEO** * Nomen proprium viri Christiani, quo etiam nomine appellatus est inter Romanos Pontifices Septuagesimus, de quo in Martyrol. Rom. vi. Id. Novemb. Inter plumbea Ficoronii sigilla Tab. 23. num. 30. unum reperitur, in cujus parte adversa **DEVS DEDIT PA-PAE**. In averfa Pastor bonus cum geminis oviculis, circaque ejus caput, α & ω. Defossus Ficoronus fuisse narrat in Villa Calatia in Monte Cælio ad S. Stephani anno 1727. Invenitur etiam hoc nomen proprium *Deusdet* apud Cl. Boldettum in Inscript. pag. 268.

Hic requiescit in pace Deusdet.

Quod attinet ad illa verba *vivas in Deo* est acclamatio veteribus Christianis valde familiaris. Cl. Sponius sigillum Christianum profert, in quo hæc eadem verba *vivas in Deo*, sed nomine prætermisso illius, cui talis vita exoptabatur. Apud Cl. Boldettum est hæc acclamatio: *Regina vibas in Deo*. *Vibas* pro *vivas*. Ex Coemeterio Callisti Græcam sibi a Boldetto missam recitat Buonarruotus, ubi græcis litteris non satis

^a *Part. 1. cap. 4. de Plumb. antiqu.*

tis accurate sculptis legitur : *Ὁ Θεὸς ζήσων, In Deo vi-
ves*. In eodem Coemeterio extitisse dicitur etiam hæc :
IULIANE VIBAS IN DEO ET RO. hoc est *roga*,
ut idem Buonarruotus interpretatur. Annulum pari-
ter aureum ex Buonarroto Senatoris dactyliothea pro-
fert Gorius, ubi sic :

**BONIFATI
VIVAS**

Ex dactyliothea Riccardia Sardam, in cujus facie,
altera extantibus litteris, & prominentibus :

**ADEODATE
ANASTASIA**

In altera vero :

**POSTVMIANI
GALLA VIVA
TIS**

21. **A. L. A.** Vide Tab. IV. num. 12.

22. **STROMATEVS** * Nomen proprium virile
a græco *στρώμα*, *stratum*, *stragulum*.

23. **C. EGNATI** * Nomen proprium virile ali-
cujus ex familia *Egnatia*.

24. **PIOSRAAI** * Hoc est solutis nexibus *Pio-
strate*. Nomen foeminini generis proprium. Inter par-
tem superiorem, & inferiorem ipsius vocabuli inter-
positus est flos, &, ut quibusdam est visum, tessera
nescio quæ. Non incredibile est, sculptoris negligentia
post P prætermisum esse H, ita ut legendum sit *Pbi-
lostrate*. Sicut adhibita in fine est dyphthongus græca
AI pro latina **AE**.

25. **PV.**

25. PVBLI * Est gemma alia cum hisce eisdem litteris rotundiore figura Tab. I. num. 10.

26. Serpens caudam sibi depascens, intra quem OLIMNY * Hujusmodi serpens signum est anni in se ipsum redeuntis, quod adnotavit Fabrettus pag. 26. num. 7. Potest igitur hîc vitæ diuturnioris, quasi votum intelligi. OLIMNY vel est pars hujus recti *Olimnyus*, vel est casus patrius *Olimni*, nam Y pro I latino perperam usurpatum per sæpe vidimus.

27. Luna cum stella, supra quam CONSERVA infra TRIX PIA * *Conservatrix Pia*. Luna in nummis æternitatem, perpetuitatemque significat. Et inde in Inscriptionibus LVNAE AETERNAE. Vide apud Gruterum pag. xxiii. 5. & 6. Lunam falcata in urnis etiam marmoreis insculptam videas. Exemplo duæ sint apud eundem Gruterum pag. MCLXIX. ubi fortasse Lunæ illæ mortui memoriam sempiternam fore significant; & ob eandem causam in hac nostra gemma conservatricem appellatam existimo. Tria eclypta gemmarum vidi, quæ sunt apud Cl. Baronem Stofchium, in quarum una Luna est cum una stella, sed sine ulla inscriptione, in altera, & in tertia pariter Luna cum septem stellis, sed in hisce quoque nihil inscriptum animadverti. Cæterum stellam etiam in Gordiani Pii nummo cum Luna conjunctam videas; qua Sebastianus Erizzo nominis splendorem, famæque celebritatem significatam esse, ait. Hujus autem ipsius splendoris votum gemmæ hujus sculptor exprimere fortasse voluit.

H

28. Co-

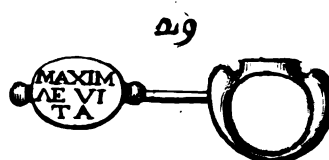
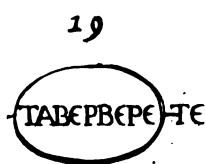
28. Corona querna, intra quam supra VI, infra XM * Vide, quæ diximus Tab. III. num. 20.

29. ATHENAIS AV. intra Lauream * *Athenais* olim appellata fuerat Theodosii junioris uxor, antequam nuberet, quæ postmodum *Ælia Eudoxia* dicta est. De illa utique hîc non est sermo, sed de aliqua alia nobis ignota muliere, cui ab amico gemma hæc dono data fuerit, cum hac inscriptione, seu ut ajunt acclamatione *Athenais*, ut opinor, *Ave*, cui persimiles vidimus in aliis gemmis tum latine inscriptis, tum græce.

30. Lapillus ovalis figuræ, in cujus facie unâ nihil plane, in altera Gallus, circa quem TOMAXIAC * *Tomachias*. Nomen, ut puto, proprium, mihi prorsus inauditum, nec satis dijudicare possum utrum sit gen. mascul. *Τομαχίας Τομαχίς*, an vero *Τομαχία Τομαχίας*: si masculinum est casus rectus, si foemininum, casus patrius. Utercumque sit casus, gemma signatoria esse potest, utroque enim casu epistolas obsignabant, ut antea diximus. Gallus ille fortasse est obsignantis insigne. Hujusmodi enim insignibus etiam veteres usos aliquando fuisse alias monuimus. Cæterum *τόμα* idem est ac *forceps*, *ἀνίος* idem est ac *durus* *.

TA-

a Vide *Lexicographos* :

T A B U L A V I I I.

1. **T** Ali duo supra, infra alii duo. Inter utrosque Q. SEM. Q. F. In Sarda signator. *Quinctus Sempronius Quincti Filius*. Hoc signo fortasse usus, quia jactu talorum felix fuisset, vel ut esset in posterum.

2. R. A. S in superiori parte, in inferiori vero C. P. S. In Jasp. flava signator. Prima littera non videtur esse nota prænominis. Etenim haud scio, an ullum prænomen per litteram R incipiat. Quare hic subest aliquid arcanum, & inextricabile.

3. DONATA. In Sarda signator. Nomen hoc proprium foemin., eoque libertam nescio quam apud Gruterum pag. DCCLVIII. appellatam invenias.

4. Columella, vel Clava, circa quam ALBINO-VANA. In Granato signator. *Albinovana* familiae mentio frequens apud veteres. Foemina hæc utrum aliqua ex ea familia fuerit, an vero illius liberta, ex hac Inscriptione non liquet.

5. AVCTILVS EROTIS. In Onyche signator. *Erotis Erotidos* est nomen proprium muliebre. *Eros Erotis* nomen proprium virile, & fortasse servile. Hic *Erotis* habendum esse puto pro casu patrio a recto *Eros* masc., ita ut sic intelligi possit *Auctilus Erotis filius*, vel etiam *servus*. Nam liberti quoque servos habebant suos.

6. Luna, supra quam stellæ tres, infra MIL. In Jasp. Chalced. signator. Compendiaria illa nota MIL

H 2

est

est fortasse initium alicujus nominis proprii, cujusmodi sunt *Miles*, *Mildius*, *Milevilanus*, *Milleonius*, *Millonius*, *Milo* &c. De Luna & stellis alibi dictum.

7. EDCORVS * Vide Tab. I. num. 23. ubi idem hoc nomen, sed gemmæ magnitudo, & figura non omnino eadem, illa enim duplici circulo ambitur.

8. V. F. S. In Onyche signator. Prima littera videtur debere esse prænomen, & si consulas Indices Gruterianos, invenies esse prænomen. Sed præter ipsam litteram, alias Gruterus non addit, neque eam, ut solet, interpretatur. Capite enim vigesimo, quod sic inscribitur: *Notarum, ac litterarum singularum, vocumque abbreviatarum interpretatio*, hæc habet: *V. Prænomen viri, & fœminæ vide Indicem Grammaticum*. In Indice autem Grammatico est: *V. Prænomen viri*, & affert exempla sex. Deinde: *V. Prænomen fœminæ*, & affert exempla novem. Quare si F & S sunt nomen & cognomen viri, mihi fingam *V. Fabius Secundus*, si sunt nomen, & cognomen fœminæ, *V. Fannia Severa*, & hæc tantummodo exempli causa: nam quid sibi velit V, cum tanti viri nescierint, neque ipse scio, neque docere alios possum.

9. Papilio, circaque eum Q. SALOPHONI. In Jasp. Chalced. signator. Papilio animæ immortalitatem significat, vel potius, inquit Sponius *, *reciprocum illum animarum de corpore in corpus discursum olim a Philosophis creditum, cujus credulitatis primos authores Pythagoram, & Platonem facit Tertullianus, inquiens eos introduxisse revolvibilem illum animarum recidivatum semper*.

Miscell. erud. antiquit. pag. 8.

semper, & alterna mortuorum, & viventium suffectione, quæ metempsychosis nullo symbolo commodius exprimi potuit, quam papilionis alis; cum hoc animalculum semper vicissim moriatur in vermem, & ex eo iterum reviviscat hac continua serie numquam deficiens ^a. Hac fortasse de causa Græcis *ψυχή* æquivocum erat, animamque, & papilionem significabat. Hoc igitur signo in obsignandis epistolis Q. iste Salophonius delectabatur, nisi sit potius *Salophonus*; etenim ab utroque manare potest casus patrius *Salophoni*, & desinere in unum tantum I, ut antea diximus. Nomen non est Romanum, sed peregrinum, & fortasse servile, deduciturque a *σαλός*, quod significat *maris commotionem*, & *φωνή φωνής*, quod significat *vocem*..

10. **HIERAX VA**: supra quas litteras palmæ ramulus, infra Caduceus jacentes. In Sarda signator. Vix unus reperietur, qui statim *Hierax vale* esse legendum non arbitretur. Mihi tamen hoc negotium facessit de more, quod in gemma hac inversæ ad obsignandum sint litteræ. Quid enim? Omnes ne illi ad quos sigillo hoc epistolæ obsignatæ dabantur Hieraces appellabantur? Verumtamen, qui hujusmodi gemmas donandas scalpebant, utpote imperiti artifices non omnia semper circumspiciebant, fierique potest, ut tamquam signatorias elaboraverint, quæ huic usui destinatæ nequaquam forent. Cæterum *ἱεραξ* græce id est atque *accipiter*, & hoc eodem nomine cognominatus est Antiochus ille, *quia non hominis, sed Accipitris ritu in alienis eripiendis vitam sectaretur*, inquit Justinus ^b.

Palma

^a Plin. l. 11.

^b L. 17. c. 2.

Palma plerumque victoriam, Caduceus concordiam designat.

11. ΜΕΓΑΘΕΟCΑCΚΛΗΠΙΟC. In Jasp. virid. *Magnus Deus Æsculapius*. Amuletum fortasse ad impetrandam bonam valetudinem, conservandamque Æsculapii ope, qui vulgo Medicæ artis Deus est habitus; nisi sit gemma, ut ita dicam, votiva, aut donarium ex illis, quæ Diis offerebantur, & ad eorum simulacra suspendebantur; cujusmodi est illa, quam Cl. Præpositus Venuti in ea, de qua diximus, Dissertatione profert, ubi est inscriptum ἱερὰ ἱερῶν, *Cælestis Juno*.

12. C GRAECAN VRBANI. In Sarda signator. *Caii Græcani Urbani*, nisi fallor. Prænomen, nomen &c. Græcanam, vel Græcanicam familiam apud eos, qui de Romanorum familiis commentaria ediderunt, nondum reperi; Græcinam non semel.

13. CASTRESIS VA interjecto palmæ ramulo inter superiores, & inferiores litteras * *Castrensis vale*. Videtur enim post E desiderari N; quamquam etiam apud Gruterum pag. dxxv 1. est *L. Helvius Castresis*, & hæc Inscriptio pertinet ad Antonini Pii tempora. Unam hanc ex gemmis illis, quæ dono dabantur, esse arbitror.

14. Equus currens, circa quem ΕΥΠΕΑ. In Jasp. rub. signator. Fortasse vel est nomen proprium foeminae obsignantis, vel nomen proprium equæ alicujus, quam pro insigni suo foemina, vel etiam vir obsignans delegerat. Hanc litteram Ε semicirculari, & lunata forma, quam sæpius in hisce gemmis antiquis

quis deprehendimus. P. Eduardus Vitry in celebri Dissertatione de Flavii Clementis tumulo, apud Græcos Europæos nonnisi circa Domitiani tempora, apud Latinos verò non consuevisse vulgo scribi nisi Justinifere, aut Justiniani Imperatoris ætate opinatur, sæculo nimirum sexto post Christum natum. Sponius in eadem sententia esse videtur ^a. Istud ipsum € una cum characteribus aliis quadrata forma ad sæculum VIII. referri posse censet Cl. P. Paullus Paciaudi C. R. ^b eruditione, & doctrina præstantissimus, sapientia, & humanitate etiam præstantior.

15. Ramus frondosus cum litteris ex uno latere ad perpendicularum DVF, ex alio LSA, & in extrema gemmæ parte alterum A. In Jasp. rub. signator. In tanta rerum obscuritate, atque caligine præstat filere, quam si dicas aliquid, somniantem, aut etiam delirantem videri.

16. Laurei rami duo ita conjuncti, ut quasi coronam efficiant. Ex uno latere clava, ex alio palmæ ramus. In Sardonyche. Signa sunt fortitudinis, & victoriæ.

17. ΑΤΤΑΛΟΝ. In Jasp. rub. signator. Ἀττάλον Ἀττάλον, *Attalon Attalonus*. (Omnia tamen dubitanter dico, affirmate nihil. De O pro Ω in casu recto hujusmodi nominum dictum est antea.

18. ΘΙΗΑΙΩΝΙΑ. In Jasp. flav. signator, hoc est, εἰς αἰῶνα, inverso per errorem €, *sic æterna subaudi tibi vita, vel felicitas.*

19. ΤΑ.

^a *Miscell. erud. antiquit. sect. 8. pag. 279.*

^b *In Antiquit. Christianis Dissert. 4. c. 6.*

19. TABEPBEPE, in altera lapilli facie TE: In Magnete. Nisi sit lusus aliquis syllabarum, nomen est valde peregrinum, & si est declinabile, non alio modo illud inflecti posse crederem, quam hoc *Taberberete Taberberetes*, ita ut *Taberberete* mulier fuerit aliqua, quæ hoc nomine appellaretur. Quid si aliquis contendat esse casum vocandi a Ταβέρβερος ταβέρβερος? neque assentiar, neque dissentiam.

20. ΒΡΑΔΥΣ ΩΚΥΝ. In Sarda signator. *Tardus celerem*, subaudi, si placet, *vincit*. Huc pertinet adagium illud *festina lente*.

21. Laurea, intra quam palma erecta *.

22. Chimera, quam vocant ex humano, & equino capitibus composita cum litteris supra positis L.V. A. I. In Jasp. rub. signator. In autographo illud I videtur in extremo habere transversam lineam, ita ut L potius, quam I esse credam. Tunc sigla habere, possent (exempli causa) hanc interpretationem *L. Valerius Auli Libertus*.

23. HELVIAE SAL. In Amethysto signator. Suadere mihi non possum (ut alias monui) legendum hic esse *Helviæ salutem*, aut *Helvia salve*; sed potius suspicor illud SAL secundum Helviæ nomen indicare, nimirum *Salvia*. Huic rei argumento est Inscriptio apud Gruterum pag. DCCLXX. 3.

TI CLAUDIO
CHRYSA NTIO
VIX AN XI
FECIT
HELVIA SALVIA
CONIVGI SVO
B M F

Quapropter legendum existimo *Helvie Salviae*.

24. Annulus æreus, in cujus pala IAW CAW AΔWNI. 'Iáω, inquit Macrobius ^a, *nomen Cornelius Labeo in libro, cui titulus est de Oraculo Apollinis, Oraculi vim nominisque interpretationem exsecutus est, qua Liber Pater & Sol 'Iáω significatur. Diodorus vero Siculus ^b Deum Moſis appellatum esse ait 'Iáω, unde vox Jovis. Vera nominis hujus origo est יְהוָה unum videlicet ex decem nominibus Dei, significans Dominum ab יְהוָה esse, quod Deus omnibus rebus esse tribuat. Σάω, quis non videt esse idem ac Σέβαςδ aliquibus additis litteris? AΔWNI pariter idem est atque Adonai, quod hebraice scribitur אֲדֹנָי, nomen Dei ineffabile, quod ab Hebræis non profertur ut scribitur, sed pro eo legunt אֲדֹנָי Adonai. Hæc autem omnia sunt Basilidianorum commenta, qui *Ethnicismum cum Christianismo confundere soliti fuerunt*, ut ait Cl. Sponius*

I

nius

^a Lib. 1. Saturnal. cap. 18.

^b Biblioth. Hist. l. 1.

nus Miscell. erud. &c. ubi gemmas quasdam hujus nostræ similes profert.

25. Laurea *

26. Laurea cum baccis. In Sarda.

27. VNIO ANIMA SVAVIS. In Chrystall. signator. De hac dictum Tab. IV. num. 18.

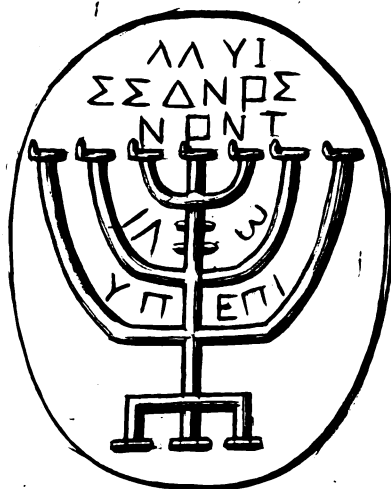
28. POLAN * *Polana*, vel *Polana*; *Polanus*, vel *Polani*.

29. MAXIMAE VITA * Subaudi, si placet, felix contingat.

PARS

Tauola I.

P A R S I I

V B I

GEMMÆ ANTIQUÆ RARIORES.

T A B U L A I.

F I G. I.

C A S S A N D R A.

In Sarda.

Cassandra Priami, & Hecubæ filia ab Apolline amatore jussa, quantam vellet, mercedem petere vaticinandi scientiam postulavit, & consecuta est. Eidem postmodum Apollo iratus effecit, ut ejus vaticinationibus nulla fides haberetur, ut est apud Virg. l. 2.

*Tunc etiam fati aperit Cassandra futuris
Ora Dei jussu non umquam credita Teucris.*

I 2

Eam

Eam vero non solum a Templo, sed etiam a Palladio, teste Hygino Fab. 116. Ajax Oileus sive Locrensis abripuit. Quamobrem fulmine a Minerva ictus fuit, & *tempestate ad saxa*, ut ipse ait, *allisus*, unde *Ajaci petra dicta sunt*. Addit Strabo l. 6. *Cum violaretur Cassandra, Minervæ imaginem ferunt oculos averxisse*. Habemus in hac Sarda mirifice rem totam expressam. Ajax Cassandram abripere conatur. Cassandra ejus manus refugiens Minervæ simulacrum amplectitur. Minerva ipsa gladium distringens Ajaci sese iratam ostendit.

F I C. II.

C A N D E L A B R U M.

In Onyche.

Candelabrum Dei jussu Moyſes in Tabernaculo collocavit. Ejusdem materiam, & formam Deus ipse præscripsit: *Facies Candelabrum ductile de auro mundissimo: & facies lucernas septem, & pones eas super Candelabrum, ut luceant ex adverso*. Simile Candelabrum postea Salomon in Templo dedicavit nodosis utrimque ramis, quemadmodum a Josepho ^a describitur. Candelabri, quod Hierosolymis asportatum Romam fuit, exemplum habes in Arcu Titi, ubi & ipsius Titi de Judæis triumphantis effigies conspiciuntur. Cur autem in veterum quoque Christianorum sepulchris expressum aliquando reperiatur ^b, inter cæteras

^a L. 7. cap. 6. *Antiquit.* ^b Vide *Bosium Roma sotterranea* l. 4. cap. 46.

teras interpretationes hanc etiam affert, quod Judæi quidem Messiae olim venturi typum, Christiani verò Messiae ejusdem figuram, sed qui in terras jam descendisset, Candelabrum esse censerent. Tale utique Candelabrum Judæorum in hoc Ficoronio Onyche artifex imitari voluit. Infra illud est palmæ ramus, quasi Palestinæ regionem designans. Est & cornu olei, quo gentis illius Reges, ac Pontifices ungebantur, cum solemnī ritu, ac religione consecrarentur. Vas autem tumidiū appositum, nisi notet illud, in quo Dei jussu manna reconditum asservabatur, oleum fortasse alterum continet. Duplex enim oleum sacri interpretes aliqui adhibitum fuisse putant; alterum, quo Pontifices, alterum, quo Reges inaugurarentur. Stante illo Cylindro nescio an ara aliqua, an legis volumen significetur. Candelabra, & sacra Judæorum instrumenta similia affert Cl. Senator Philippus Buonarroti^a.

F I G. I I I.

C A N D E L A B R U M.

In Chryſtallo.

Candelabrum hoc aliud rudius elaboratum animadvertes, cujus non dissimile est in Lucerna, quam profert Petrus Sanctes Bartoli parte 3. Candelabra hujusmodi alia videre potes in Inscriptionibus Fabretianis pag. CCCLXXXIX. & DXXXVII. In lapide vero apud Muratorium pag. MDCCCXXIX. Candelabra formæ

^a In antiquis vitreis vasis depictis Tab. 2. & 3.

mæ hujus tria sunt cum inscriptione italico, latinoque sermone permixta :

*Qui jacet Anto
ni Dio Te guardi
& Jacoba sua uxor.*

In Museo Kirkeriano extat urnæ marmoreæ operculum, ubi Candelabrum pariter ἐπ' ἀλυσκινον insculptum una cum palmæ ramo adjectis his versibus :

Εἴη καὶ δὲ κείται Φαυστίνα

ῖη

*Hic jacet Faustina
Pax.*

In medio Candelabro est Basilidianis, aliisque hæreticis usitatum vocabulum illud Ἰάω, de quo antea diximus Parte I. Tab. VIII. num. 24. Quid sibi velint reliquæ illæ supersticiosæ litteræ partim supra Candelabrum, partim illi interfertæ docere velle stultum omnino esse reputo.

T. II.

T A B U L A I I .

Africanorum plerumque virorum ,
& mulierum capita continens.

F I G. I .

*In vitro obsidiano , vulgo pasta antica ,
topatii colore .*

A Fricani alicujus hominis caput hoc esse apparet ex oris , vultusque conformatione , qualis gentis illius esse solet , brevibus nimirum , & crispatis capillis , naribus depressis , patulo plerumque ore , cujusmodi sunt in Tabula hac vultus reliqui . Pileus similis est Ollæ operculo , Chlamys fibulâ est ad humerum connexa . Nobilis hæc Africani bellatoris cujuspiam effigies existimanda . Consimilem hujus in Sarda sese habuisse , Ficoronus testatur .

F I G. I I .

In Sarda .

A Fricani adolescentis hominis caput cum pileo , vel quasi galea minusculis globulis quibusdam veluti unionibus redimita .

FIG.

F I G. I I I.

*Anaglyphon ex vitro obsidiano, vulgo pasta antica,
colore supernè candido, inferne nigro
instar Onyculi.*

Mulier Africana, coma brevissima, quodam quasi nodo circa occiput prominente, torquem nescio quem circa collum, inaures ex unionibus duobus grandioribus habens.

F I G. I V.

In Achate subobsuro.

Juvenis Africani caput auribus grandioribus, crassioribus pariter labris, patuloque ore.

F I G. V.

In Achate subnigro.

Caput aliud superioris non dissimile.

F I G. V I.

Caput juvenile, brevi collo, crispatis capillis, ore angusto, vultuque porrecto, quod Africani alicujus agrestis hominis Ficoronus esse credidit.

FIG.

T. III.

F I G. V I I.

In Achate subnigro.

NUdi hominis effigies cum thiara, promissâque barba, arcum, & sagittam sinistra manu retinentis, Persæ fortasse alicujus regii. Hoc enim imaginum genere Persarum nummi aliqui signati sunt.

F I G. V I I I.

JUnioris Africani caput crispatis capillis, fibulâ chlamydem habens ad humerum dexterum connexam, ut in prima Tabulæ hujus ejusdem figura. Verumtamen gemmæ genus, in qua fuerit hæc effigies insculpta, Ficoronus in suis adversariis non memorat.

T A B U L A I I I.

F I G. I.

F A U S T I N A M A J O R.

Anaglyphon in Sarda.

Protome hæc junioris foeminæ effigiem bene comptis, capitique circumvolutis capillis exhibet. Bulla aurea ex collo dependet, quam fuisse nobilium puerorum insigne, & etiam foeminarum in suo de Bulla aurea commentario Ficoronus ostendit; Faustina Majoris Antonini Pii uxoris imaginem hanc esse

K

anti-

antiquarum rerum periti facile animadvertent. Verumtamen duo plane singularia sunt hîc adnotanda. Primum Faustinae hujusmodi Bullæ aureæ insigni decoratam, præterquam in hac nostra gemma non tam facile reperiri, deinde longe illis ampliorem esse bullam hanc auream, quas foeminae ornamenti causâ solum gestarent. Multo enim angustiores foeminarum bullas fuisse fusè docet Cl. Thomas Dempsterus in sua Hertruria Regali Tom. 1. Tab. 31. pag. 205. Hæc autem nostra magnitudine sua aureis nobilium puerorum Bullis æquatur, quarum exempla ex Museo Chisio profert in suo Museo Romano Michael Angelus Causzus.

F I G. I I.

*Phrygii hominis vultus in una lapilli facie,
Scarabæus in altera.*

Pileum in anteriora recidentem gestare Phrygiorum mos erat, inquit Cl. Jacobus Sponius ^a, ut videre est in nummo Hadriani Restitutoris Phrygiæ, aliisque nummis Iliensium, in quibus Æneas. Ibidem affert Midæ Phrygiæ Regis nummum hoc eodem pileo caput habentis indutum cum inscriptione ΜΙΔΑC ΒΑCΙΑΕΥC. Potest igitur imago nostra huic eidem ipsi Midæ, potest Attidi, potest Paridi, potest aliis Phrygibus convenire. Scarabæus vero, qui est in altera lapilli facie non indicat, in parte alia esse Ægyptii hominis effigiem, quod falsò Ficoronus existimavit. Etenim animal illud non apud Ægyptios modo, sed etiam
apud

^a *Miscell. erud. antiquis. sect. 4. pag. 131.*

apud nationes alias in honore aliquo habitum fuisse, constat. Audiatur Jo. Jac. Chiffletius in Anastasi Chioderici cap. 18. pag. 268. *Erant, inquit, hi gemmei Scarabæi gestamina virorum militarium, quibus robur, & animum addi congressuris existimabant, quod negarent Scarabæos inter fœminam inveniri*^a.

F I G. I I I.

MULIER ÆTHIOPICA.

Anaglyphon ex Onyche.

UT clarius appareret esse hanc Æthiopicæ Mulieris effigiem ad aream effingendam candidam, artifex Onychis partem delegit. Ex alia prorsus nigra caput, vultum, collum, humeros, & pectus conformavit.

F I G. I V.

L U C R E T I A.

In vitro obsidiano, vulgo pasta antica.

Nefarium hîc scelus illud describitur, de quo T. Livius his verbis narrat: *Sex. Tarquinius stricto gladio ad dormientem Lucretiam venit, sinistraque manu mulieris pectore oppresso, tace Lucretia, inquit,*
K 2 Sextus

^a Præter Plinium l. 30. c. 11. Porphyrium apud Eusebium lib. 3. cap. 3. Vide Raph. Fabretti Inscript. c. VII. pag. 532. Buonarruosi pag. 225. Montfaucon. Tom. II. P. II. l. 1. cap. 18.

Sextus Tarquinius sum . Ferrum in manu est , moriere , si miseris vocem . Gladium alium in basi divinando dicere possumus esse illum , quo jugulatum servum nudum se positurum minitatus est , ut in sordido adulterio necata diceretur , nisi precibus expugnari se sineret . In summa , quam diximus , basi , Psyche est contracto corpore , vultuque aliorum conversa , quasi teterrium ipsius Tarquinii scelus detestans . Hac autem Psyche figura nihil aliud artificem , quam ipsius Lucretiæ animam e corpore avolantem significare voluisse suspicor . Nomen enim Psyche æquivocum est apud Græcos , ita ut Apollinis Edelichiæque filiam , vel animam ipsam significet , quod recte adnotavit Fulgentius , ubi ex fabulis ipsis veritatis speciem aliquam investigans Psyche , & Cupidinis nuptias interpretatur .

F I G. V.

HIPPOMENES , ET ATALANTA .

In Sarda .

CUM virum hunc , & mulierem in scopulo sedentes aspicimus , nihil dubitandum videtur , quin Hippomenes , & Atalanta habendi sint . Hippomenes malum aureum ostentat , quo in terram extra viam projecto illam cursu vicit , & uxorem obtinuit . Scutum recte humi jacet . Atalantæ enim Proci inermes debebant currere ; tametsi illos ipsa cum telo insequeretur , & , quem cursu assequi non posset , telo confoderet .

FIG.

F I G. V I.

R H E A S I L V I A.

In Sarda.

Rhea Sylvia Numitoris Albanorum Regis filia ab Amulio Patruo Virgo Vestalis electa, a Marte deinde compressa Romulum, & Remum geminos peperit. Appellata est etiam Ilia. De ea sic Juppiter apud Virg. l. 1. Æn.

*donec Regina Sacerdos**Marte gravis geminam partu dabit Ilia prolem.*

Fabulam hanc ipsam exprimere voluisse videtur artifex in hac gemma; operisque faciendi sibi tamquam exemplar proposuit Antonini nummum, in quo hæc eadem effigies conspicitur, quem vide apud Antonium Biazum, Joannem Vaillantium, & alios.

F I G. V I I.

C. P L A U T I U S H Y P S Æ U S.

In Jasp. rub.

C Plautius Hypsæus Cos. anno U. C. 406. atque iterum anno 412. (sic apud Jo. Glandorpium) Volscos vicit, Privernum cæpit, & de Privernatibus triumphavit anno 424. Inter Familiæ Plautiæ numismata denarius est, ubi C. ipse Hypsæus quadrigis vehi-

vehitur. Inscriptio est hujusmodi, supra *P. Hyppseus Æd. Cur.*, a latere *Captu*; infra vero *C. Vpseus Cos. Preivern.* Denarius alter sic est inscriptus: a latere *Capit*: infra *C. Ypse Cos. Priv.* Urfinus in hunc modum interpretatur: *Plautius Hyppseus Ædilis Curulis denarium signavit*. Deinde: *C. HVPSÆO Consule Prei-vernium captum*: More antiquo V pro Y & *Captu* sine littera M. Eadem erit sententia in hoc nostro Jaspide si rite ordinentur vocabula. Etenim denariorum illorum tum imagines, tum inscriptiones videtur artifex excribere voluisset, nisi quod pro quadrigis, bigas posuit.

F I G. V I I I.

N A V I G I U M.

In Sardonyche.

Navigium longiusculum, in cujus prora stans juvenis tuba canit, tibiis juvenis alter sedens in puppi; in media navi Abacus, supra quem nudi juvenes alii duo acuminatis pileis contexti. Hi autem saltantium Ludionum ritu nescio quas breves virgulas sive ferreas, sive æreas in manibus habentes ad sonum veluti edendum collidunt; infra navigium ipsum palustres plantæ tres, totidemque aves fluviatiles conspiciuntur. Hæc omnia Ægypti regionem, ægyptios homines, ægyptiosque ritus denotare Ficono visa sunt. Illius gentis ludi, saltationesque, cum spectator erat grata novitate morandus, in Romanis etiam Theatris usurpabantur. Similia certe inveniuntur

T. IV.

niuntur in Romanorum Lucernis, quarum unam Petrus Sanctes Bartolus profert Part. I. Tab. 37. Pavimentum antiquum musivo opere elaboratum, & ad Villam Corsinam prope S. Pancratii ædem detectum, ubi saltatores non absimiles apparent, eleganter delineatum, Tabula xxxviii. Petrus idem Sanctes Bartoli exponit.

T A B U L A I V.

F I G. I.

HERACLIDES TARENTINUS.

In Achate.

IN hoc trium colorum Achate sedentis juvenis imago est insculpta volumen lectitantis, & ex adverso Hermam habet, cujus facies Platonis esse videtur: lectorem autem ipsum Heraclidem Tarentinum esse opinatus est Ficoronus; siquidem persimilis effigies illi est, quam affert Grævius ^a. Hac autem rerum imagine, ac specie Heraclidem in Platoniorum Scriptorum lectione diligenter fuisse versatum significare artifex fortasse voluit.

FIG.

^a Tom. 2. Part. 2. Theſ. Antiq. Græc.

F I G. I I.

P H I L Æ M O N :

In Sarda.

SEnex hic feminudus, barbatus, calvus, & nodosum scipionem dextrâ tenens, sedensque pariter volumen perlegit. Ea sunt oris lineamenta, quibus Philæmon pingi, vel fingi solet. Philæmon Poeta comicus fuit, de quo Quintilianus: *Quamvis, inquit, pravis sui temporis judiciis Menandro sæpe prelatus, consensu tamen omnium meruit secundus credi.* Ex adverso Herma Dei Panos est, qui cum esset & ipse Capripes unâ fortasse cum satyris capripedibus a Poetis comicis in scenam inducebatur ^a.

F I G. I I I.

P H I L O S O P H U S :

In Onyche.

SEdens hîc etiam Philosophus exhibetur, finistrâ manu scipionem, & volumen retinens. Dexterâ digitum indicem fronti admovet, perinde ac si intento animo secum ipse aliquid meditetur, & de iis, quæ legerit, cogitet.

FIG.

^a *Vide Horatium in Arte Poetica.*

P A L A M E D E S.

In Jaspide viridi.

TOga corpori circumvoluta, clypeoque in tergum rejecto juvenis stans juxta turriculam manum ad illam intendit, quasi pictas in uno ex ejus lateribus litteras indicaturus. Ordo litterarum est ad perpendicularum prout Sinenses illas disponunt. Litteræ autem ipsæ græcæ sunt, sed non vulgari figura omnes conscriptæ. Stantem igitur juvenem in hoc Jaspide expressum unum esse possumus ex litterarum inventoribus existimare. Quod ad Græcos attinet, sexdecim earum formas adinvenisse Palamedem Tacitus narrat ^a. Plinius vero sexdecim e Phœnicia Cadmum intulisse author est ^b, quibus bello Trojano a Palamede quatuor adjectæ fuerint; totidem postea a Simonide Melico, Aristoteles vero apud eundem Plinium alios litterarum græcarum inventores commemorat.

P R O M E T H E U S.

In Sarda.

Postquam creata fuerant animalia cætera, hominem ex luto fictum a Prometheo fuisse Poetæ fabulis prodiderunt. Ut hujusmodi fabulam in Sarda arti-

L

fex

^a *Annal. lib. II. c. 14.*^b *Lib. VII. cap. 56.*

fex oculis inspicientium subjiceret, ovem, & equum tamquam animantium specimen posuit: Hominis simulacrum vero inter duo arrectaria tigna suspensum, Prometheusque ipsum senem opus absolvere properantem effecit.

F I G. V I.

H Y M E N Æ U S .

In Sarda.

Dædalum in hac Sarda insculptum esse Ficoronus existimavit, eundemque, postquam Icari humeris alas cera conglutinas aptaverat, eo gestu, quo alloquentem videmus, volandi filio præcepta tradere. Ex altera parte sedentem foeminam, unam ex Liberalibus Artibus esse, quibus tantum inter cæteros excelluisse Dædalum legimus. Rectius Cl. Baro Philippus Stofchius interpretatur alatum illum juvenem Hymenæum esse, qui cum provec̃ta ætate viro conjungere matrimonio puellam fastidientem conetur.

TA-

T.V.

T A B U L A V .

F I G. I.

SCULPTOR DEAM ISIDEM
FINGENS.*In Sarda .*

Sculptor postquam ex argilla Deæ Isidis caput cum modio, & ejusdem collum effinxit, oculis adhibito ligneo stylo diligenter polit, ac perficit . Opus autem ipsum eo tripodis genere sustinetur, cui artefacta sua imponere etiam opifices nostri solent .

F I G. I I.

VULCANUS ÆNÆÆ CLYPEUM
FABRICANS.*In Onyche .*

Vulcani imaginem hanc Ficoronus esse credidit, qui postquam Veneris rogatu Clypeum Ænææ dono dandum perfecit, & ejusdem superficiem percurrens Ænææ ipsius posterorum res gestas ab se se ibidem cælatas recognoscat, & in iisdem recognoscendis, atque inspiciendis magnopere delectetur .

L 2

FIG.

F I G. I I I.

GLOBI ÆREI ARTIFEX.

In Sardonyche.

Artifex æreum globum tripodi superimpositum malleo contundit, ac format. Globi hujusmodi in ædium fastigiis ornamento quondam erant, sicuti hodie alicubi etiam sunt. Intra eos aliquando Cæsarum cineres asservabantur. Illos præterea in dextera Romanorum Imperatorum collocatos aspicimus a statuariis, qui eos vellent universi fermè terrarum orbis esse dominatores ostendere.

F I G. I V.

P I C T O R.

In Sarda.

Super basi, ubi Gryps est exculptus sedens juvenis tabellam tenens in ea intentis oculis pingit nescio quid. Ad pedes vasculum jacet rotunda forma, ubi fortasse colorata materia asservatur. Ex adverso basis est alia, ex cujus latere juvenilis facies exculpta prominet. Supra basim hanc columella. Supra columellam hanc ipsam vas elegans. Ea omnia, qui pingunt, aut fingunt retinere solent; eademque tamquam exemplaria sibi ad imitandum proponere.

FIG.

F I G. V.

VULCANUS ARMORUM
FABRICATOR.

Supra columnam posita est Galea jam perfecta. Juxta eandem sedens Vulcanus Clypeum pene absolutum malleo percutiens diligentius conformat. Minervamque interim galeatam, atque hastatam, eandemque Deam armipotentem, nec non artium, ac bellorum præsidem fabricandi modum sese docentem exaudit.

F I G. VI.

STATUARIUS.

In Sarda.

Statuarius ætate provectior foeminæ adolescentis caput e marmore, malleo, scalproque instructus effingit. Marmor ipsum, quod supra etiam vidimus, ligneo tripode sustinetur.

F I G. VII.

NAVIUM FABRICATOR.

In Onyche.

Navium fabricator proram ascia polit, ac perficit. *Corinthii*, inquit Thucidides in proœmio, *primi feruntur naves excogitasse, quæ ad eam, quæ nunc*
in

in usu est, formam, proxime accederent. Verumtamen hac de re Scriptorum antiquorum variæ, discrepantesque sententiæ sunt.

T A B U L A VI.

F I G. I.

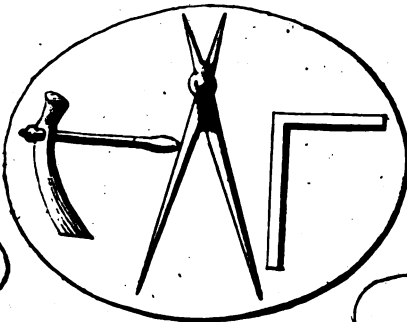
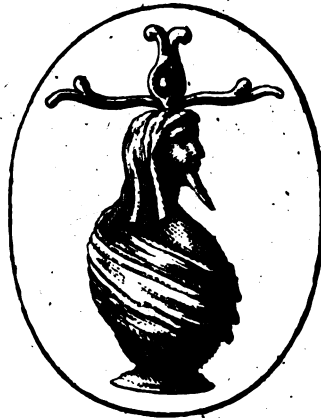
E U R O T A S.

In Onyche.

Fluminum species, atque figura hæc apud sculptores, pictoresque veteres fuit: Senex acclinis, cubitoque innixus oris angustæ urnæ, unde aqua deorsum profluat; quique in altera manu arundinem, arundinibusque aliis caput præcinctum habeat. Hujusmodi in hoc versicolori onyche forma est, cui adscriptum græcis litteris Fluminis ipsius nomen *Εὐρώτας*. Eurotas, de quo frequentior apud Scriptores est mentio, illud est, quod in Arcadia non procul ab Alphæo, vicoque Asea prope Megalopolim oriens, Lacedæmonem urbem præterfluit. Est enim flumen aliud prope Tarentum, quod, inquit Polybius sub finem lib. 8. aliqui *Galesum*, aliqui *Eurotam* appellant.

FIG.

T.VI.

F I G. I I.

C I S I U M.

In Onyche .

IN hoc Onyche macula cærulea , aliaque nigra distincto Cifii veteris forma est insculpta , quod etiam Birotum a veteribus appellatum invenies apud Non. c. 2. num. 139. De Cifii Cicero loquitur in Oratione pro Sex. Roscio , ubi vehiculi genus esse ad iter quamcelerrime faciendum , declarat. In hoc autem nostro Cifio nobilem puellam sedentem vides talari tunica , colligatisque , & in humerum defluentibus capillis , quæ habenas , flagellumque manū retinens cursitantem equum moderatur , atque incitat. Hujusmodi Cifiorum exemplum videre etiam potes in anaglypho ex marmore apud Cl. Ludovicum Muratorium in novo veterum Inscriptionum Thesauro Tom. 1. pag. 158. Exiguum ex argento Cifium cum fulcris ad tergum , & cubitos sustinendos erutum in Monte Cæliolo se se vidisse Ficoronus testatur .

F I G. I I I.

HORATIUS FLACCUS.

In Sarda valde rubra .

HErmae , inquit Macrobius , *simulacra Mercurii sunt quadrato statu figurata solo capite ... Capita postea in bujusmodi simulacris esse coeperunt etiam alia Deorum ,*
vel

vel etiam hominum. Hic juvenile hominis caput, & collum est, immo etiam pectus, qui vestimento ex humeris defluente sibi manus cooperit, illudque ad latera adstringit. Ficorono facies hæc eadem, atque Horatii Flacci Poetæ præstantissimi visa fuit, cum ei sit persimilis, quæ in antiquo nummo conspicitur. Nummum autem Horatii capite signatum, & cum illius nominis inscriptione in suo Commentario de antiquo Labico ipse Ficoronus exponit. De istiusmodi Hermis plura vide apud Cl. Sponium ^a, plura etiam apud Cl. Bottarium ^b.

F I G. I V.

C A N O P U S.

In Achate.

A Chatem hunc ex rarioribus esse unum, Ficoronus affirmat, utpote colorum omnino septem varietate distinctum. In eo Canopi effigies incisa. Canopi complures visuntur ex marmore præsertim Ægyptio, quod Basaltes græce, & latine nominatur, Loti ramulo, & flore Numinum aliorum ritu in eorum capitibus superposito. Celeberrimus, & perelegans unus est in Museo Capitolino, in Canopi cella, quæ dicitur, supra striatam columnam situs. Cæterum Canopum suum in gemma habent Leonardus Augustinus, suum Michaelangelus Causeus, & alii vulgo, qui

^a *Miscell. erud. antiquis. sect. 1. art. 4. pag. 9.*

^b *In Præfat. 1. Tom. Musei Capitolini.*

qui antiquas gemmas collegerint. Canopum sic Eusebius describit ^a : *Ipsius*, inquit, *simulacrum pedibus perexiguis, attracto collo, & quasi sugillato, ventre tumido in modum Hydriae cum dorso aequaliter tereti formabatur*. Ejus fabula notissima est ex Suida, & Rufino ^b. De Loto, quam diximus usitatum esse Aegyptiorum Numinum ornamentum, vide Gisber. Cupe- rum in Harpocrat. pag. 19. & Plutarchum in Iside.

F I G. V.

INSTRUMENTA FABRILIA:

In Sarda.

Sunt hic instrumenta tria, Afcia, Circinus, & Norma, qualia etiam hac ætate adhibemus. In Museo Kirkeriano muri fragmentum concavum asser- vatur, ubi pictus Architectus viridi indutus vestimen- to, dextera manu graphium, sinistra vero tabellam æratam tenens cum regula in pedes, & palmos divi- sa. Hinc, atque inde Norma, & Perpendicularum. Monumentum hoc defossum fuit anno 1726. mense Novembri in Via Appia prope arcum Drusi ex cel- la sepulcrali, ubi cinerariæ aliquot erant ollæ. Ima- ginis autem hujus apographum Marchio Alexander Gregorius Capponius accurate delineandum, ærique diligenter incidendum curavit.

M

FIG.

^a L. 2. *Hist. Eccl.*

^b *Hist. Eccl. l. 2. cap. 26.*

INSTRUMENTA SACRIFICALIA.

In Sarda.

IN hac pellucente Sarda sacrificiorum instrumenta fere omnia descripta sunt. Culter, Discus, Apex, Præfericulum, Sympulum, Lituus, Malleus, & Aspergillum ex equinæ caudæ pilis confectum, quo Sacerdotes aquam lustralem aspergerent, sive, ut quibusdam videtur, patera oblonga, cujus est exemplum in Kirckeriano. Pleraque ex his recognoscere potes apud Causeum in Museo Romano ^a, quæ quidem ille à se ex Arcu Septimii Severi, & Antonini Caracallæ ad S. Georgii in Velabro desumpta esse testatur.

T A B U L A V I I.

F I G. I.

T E M P L U M.

In Jaspide rubro.

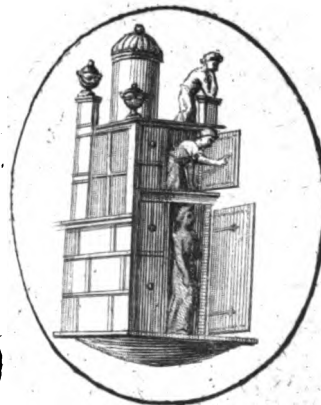
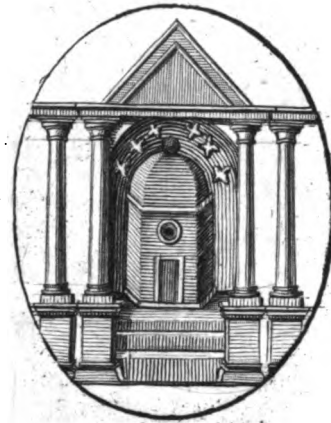
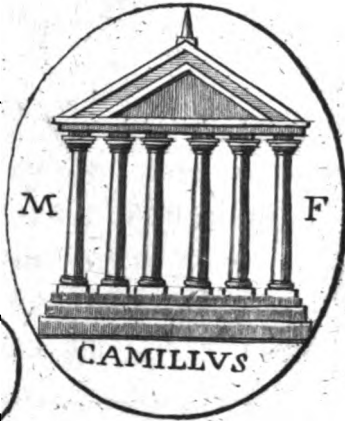
TEmplum habemus cum Porticu exastylo, ad cujus latera litteræ M. F. Infra verò CAMILLVS, idest *M. Furius Camillus*, qui recuperata ex Gallis Senonibus Patriâ Senatusconsultum fecit, quo mandabatur Templum in Via Nova Deo Aio Locutio fieri ^b.

FIG.

^a Tom. 2. sect. 3. Tab. 3. & sequentibus.

^b De ea re Liv. l. 5. cap. 29. & de Ajo Locutio vid. Cic. de Divin. l. 1.

T.VII.

F I G. I I.

T E M P L U M.

In Sarda.

PErelegans enim vero opus. Nam Templi hujus columnæ ad gemmæ latera incisæ sunt. Templum vero ipsum extante instar anaglyphi figurâ prominet; sicuti etiam gradus, per quos ad Templi januam ascenditur. In Templi facie, & supra, quam dixi, januam, rotunda & angusta est fenestra, unde lux in interiores partes diffunditur. Forma Templi octagona, circa cujus tholum stellæ visuntur numero sex. Non temere opinari possumus sacram hanc Ædem Soli dicatam esse, & per sex illas Stellas Planetas reliquos significari.

F I G. I I I.

T E M P L U M.

In Jasp. rub.

Templum hoc unum esse ex agrestibus, & rusticis satis indicat arbor, qua inumbratur, nec non Herma Priapi, cui dicatum videtur, utpote qui agrorum, hortorumque Deus est habitus. Hîc autem unus ex alatis Cupidinibus sacra peragit, & in ara juxta posita odores incendit.

P O R T U S.

In Eclypa Gemma ex Museo Barberino.

Peramplius hic Portus, Turris, Crepido, Propugnaculum, atque Navigia. In ipso aditu, ut opinatus est Ficoronus, sphaera armillaris, quam vocant, quia ex circulis majoribus, minoribusque tamquam ex armillis componitur. Ob eam rem sunt qui Syracusani antiqui Portus effigiem hanc esse sentiant, ubi Marcello eam urbem navali obsidione cingenti magno impedimento suis machinis Archimedes sphaerae hujus inventor fuisse dicitur. Quam sphaeram armillarem, Ficoronus existimavit, maluerunt sapientes alii viri Pharum esse, sive turrim in medio ipso mari sitam, in qua, appositis noctu luminibus, possent iter facientes Portum prospicere, & ad illum tutius appellere.

T E M P L U M F O R T U N Æ.

In Sarda.

Templum hic habes rotunda forma, cujus tectum atque fastigium quatuor columnis fulcitur. In medio figura muliebris cum gubernaculo, & cornucopiae. Cornucopiae alia duo in epistylis. Hæc nihil dubitandum, quin imago Fortunæ sit, quemadmodum
illam

illam expressam in nummis videmus , a qua divitias omnes , & opes manare Ethnici illi stultissimi homines existimabant .

F I G. V I.

Æ D I F I C I U M .

*In vitro obsidiano , vulgo pasta antica ,
coloris smaragdini .*

D Omus ex secto , quadratoque marmore ; supra eam vasa duo . In medio tholus . Infra janua patens adapertha fore , ac latente intus muliere . In superiore contignatione mulier alia januæ minoris , quæ quasi fenestræ loco est , forem adaperiens . In solario denique mulier item alia viam , vel agrum cubito innixa despectans . Quid sibi velit hoc ædificii genus , quid sibi tres illæ mulieres ; rustica , an urbana turris , vel domus ea sit , se se ignorare Ficoronus fatetur . Hic animadvertere potes forium etymon , quæ ab adverbio *foras* dicebantur , quia foras aperirentur , & quid sit apud veteres fores crepuisse vel concrepuisse ; quia qui domo exibant , intus prius ostium percutiebant , ut eo crepitu transeuntes recederent , neve forium ipsarum impulsu læderentur . Hinc illa apud Terentium ^a *Concrepuit a Glycerio ostium , & apud Plautum* ^b : *Orationem comprimam ! crepuit foris .*

FIG.

^a *Andr. IV, 1. 58.*^b *Amph. 1. 2. 3. &c.*

TABULA VIII.

FIG. I.

SYMBOLA.

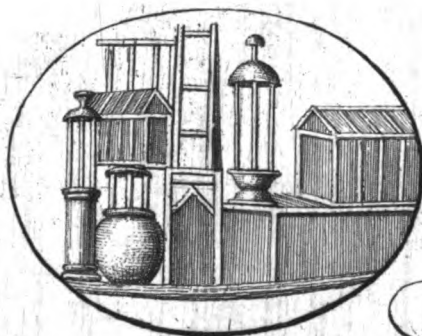
In Sarda.

Magna rerum varietas. Lyra, Corona, Vas, Forceps, Papilio, atque hominis Calvaria. Apud Causeum ^b Sarda est omnino similis, ubi hæc eadem Symbola insculpta sunt; nisi quod pro Calvaria est Scarabæus, pro forcipibus tibiæ duæ. *Lyra*, inquit ipse, *septem orbium cœlestium motum significat. Laureæ Apollinem, qui idem ac Sol a priscis est habitus, Tibiæ Minervam, quandoquidem earum inventrix fuisse dicitur. Minerva autem ab Ægyptiis Isidis nomine colebatur. Isis autem ab aliquibus eadem existimata est atque Luna. Adde Tibias etiam Veneri dicatas olim fuisse, que apud Macrobiū eadem ac Luna ipsa etiam est habitæ* ^a. *Vas indicat humorem esse rerum omnium principium, solebatque in Isidis pompa circumferri. Superest ut de Calvaria, & Papilione dicamus: Calvaria utique hominis interitum significat, Papilio animæ immortalitatem. De forcipibus præstat omnino silere, quam absurde aliquid pronunciare.*

FIG.

^a *Saturn. l. 3. cap. 8.*

T.VIII.

F I G. I I.

T R O J Æ U R B S .

In Jasp. rub.

Quid sibi velit ædificium hoc, Ficorono in mentem non venit. Cl. Baro Philippus Stoschius in hujusmodi rebus maxime omnium peritus rem totam expedit. Is enim Trojæ urbis hanc esse imaginem planum fecit gemmis duabus aliis prolatis, in quibus idem plane ædificium, eademque forma inspicitur insculptum. Jam vero in illarum altera Hector ab Achille circum Iliacos muros raptatus apparet. Ergo si in gemma illâ Troja insculpta fuit, in hac etiam nostra Urbs eadem insculpta fuisse dicenda est.

F I G. I I I.

HUMANÆ VITÆ CURSUS,
ET FINIS.*In Sarda.*

Rota, & Calvaria inter Bilances humanæ vitæ cursum, & finem indicare possunt. Per mortem enim homines omnes æquilibres, ut ita dicam, evadunt; quo illud Horatii pertinet l. 2. Od. 4.

*Pallida mors equo pulsat pede pauperum tabernas
Regumque turres.*

FIG.

F I G. I V.

S C H E L E T O N .

Ex ære.

Ossium humanorum compages hæc est, quam Scheleton Græci nominant, ex virgulis æreis concinnata. Monumentum hoc in Museo Kirkeriano, sive potius Contucciano asservatur. Fieri potest ut Anatomes studioso, vel sculptori alicui usui fuerit; cum ita connexæ sint partes, ut hac illac caput, & brachia circumvolvi facile possint. Veteribus aliquando hic etiam mos fuit, ut in conviviiis hujusmodi simulacrum exponerent. Eo enim inspecto avidius sese ingurgitabant, cum viderent mortem voluptatum omnium finem instare ^a. Integri Scheleti effigiem in Sardonyche Cl. Senator Buonarruotus exhibet ^b.

F I G. V.

L I B E R T A S .

In vitro obsidiano, vulgo pasta antica.

Fornix est, supra quem foemina quasi triumphantis in modum equis quatuor insignibus vecta. Manus hinc, atque inde protendentes adolescentes duo, suum

^a Vide Petron. *Arb. Herod. l. 2. Plutarch. in Conviv. septem sapient.*

^b In *Lib. de vitris antiquis Tab. 28. Fig. 3.*

suum uterque illi pileum ostentant, perinde ac si gratum illi animum profiteri velint, quod Libertatem (cujus signum est pileus) adepti fuerint. Quare mulierem illam esse Libertatem ipsam, Ficoronii interpretatio est, sed interpretationem hanc homines eruditi alii non probant. Cæterum speciem hanc, atque imaginem aliqua saltem ex parte mutuatus artifex esse videtur ab aureo Augusti nummo, quem videre potes apud Sebastianum Erizzo ^a, & apud Jacobum Biæum ^b cum hac inscriptione : CIVIB. ET. SIGNIS. MILIT. A. PARTHIS. RECVP.

F I G. VI.
T E M P U S.

In Sarda.

SEnex barbatus, alatusque, Tempus, & ejus antiquitatem, velocitatemque significat, idemque, dum extinctam foeminam juniorem gremio continet, inspicientes commonefacere videtur velle, sese immaturâ morte adolescentum quoque hominum vitam extinguere.

N

FIG.

^a Pag. mibi 147.

^b Pag. 13. n. 15. & 16.

GENIUS PLACANDUS.

In Sardonyche .

Genius juvenili figura, atque specie, & plerumque alatus effingebatur, quemadmodum illum in antiquis monumentis aspicimus. Existimabant autem veteres unicuique homini suum adesse Genium, ut est apud Horatium ^a. Genium hunc ipsum, ut ex eodem Horatio colligitur, placare studebant, hoc est auxilium ab eo petere. Senem igitur hunc genu altero humi nixum rusticum hominem opinari possumus esse aliquem, qui Genii sui alicujus beneficii consequendi causa opem exposcat.

T A B U L A IX.

F I G. I.

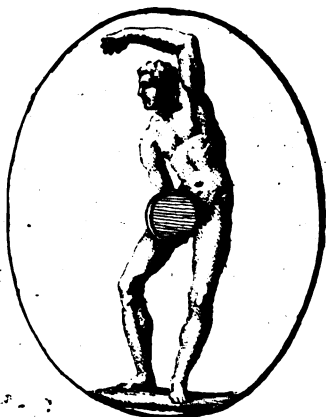
PROMETHEUS.

In Sarda .

Prometheum hunc esse Ficoronus existimat, qui argillæ massam sinistra manu teneat, & ex qua primum hominem finxerit, dexterâ vero funiculum, quo argillam ipsam in machina quapiam circumligare meditetur, ut inceptum opus commodius, & expeditius perficiat. Cl. Stoschii mihi magis arridet opinio, qui

^a L. 2. ep. 2.

T.IX.

qui eo funiculo opus ab se faciendum, partesque singulas metiri velle Prometheus interpretatur. Apud eundem Baronem Stofchium gemma alia est, cujus ectypon vidi, ubi Prometheus funiculo pariter protenso opus jam absolutum metitur.

F I G. I I.

H E R C U L E S.

In Onyche.

Gemma hæc scarabei formam habet. Quamobrem ex una parte convexa est. In altera omnino plana unus ex Herculis laboribus expressus est; cum videlicet in Arcadiæ Sylva Nemea, pharetra, clavaque depositis Leonem inusitatæ magnitudinis suffocavit. Effigiem persimilem in gemmis habent Abrahamus Gorleus, & Eques Paulus Alexander Maffeus; immo hac ipsa imagine signatus est Pöbliciæ Familiæ denarius apud Fulvium Ursinum, & Joannem Vailantium, quæ quidem omnia videre potes apud Montfauconium Tom. I. pag. 126.

F I G. I I I.

R E G I N A B E L L A T R I X.

In Smaragdo.

Mulierem aperto capite, tenuissimo vestimenti genere indutam, in pereleganti sella sedentem
N 2 vides.

vides. Mulier alia stolata, atque palliata ante ipsam stans manibus tubas geminas præfert. Suspiciatur Ficoronus sedentem foeminam bellatricem aliquam Reginam esse; Semiramidem puta, aut Zenobiam. Stantem vero mulierem esse Famam, quæ res ab illa gestas vulget, ac prædicet.

F I G. I V.

INFERORUM EVOCATIO.

In Sardonyche.

CUM Rex Tarquinius Priscus in Monte Tarpejo Jovi ædem ædificare vellet, quam voverat, cumque futuri ædificii fundamenta aperiret caput hominis integra facie, recenti tamen tabo, & sanguine manans in imo repertum est, ut narrat Julius Obsequens ^a. Eventum hujusmodi in hoc Sardonyche expressum esse Ficoronus putavit. Multo rectius Cl. Barro Philippus Stoschius, cui res tota nihil aliud visa est, quam una ex inferorum evocationibus, de quibus Plinius lib. 30. cap. 1. Cum igitur umbræ duæ evocatæ jam sint, evocatur tertia, cujus caput & collum emergit. A Dipside Lena illa id factitatum Ovidius esse ait ^b:

*Evocat antiquis proavos, atavosque sepulchris
Et solidam longo carmine findit humum ^c.*

Maxime autem omnium animarum evocator audivit
Mercuri-

^a De Prodigis num. 5. ex Livii lib. 7. ^b L. 1. Amor. Eleg. 8.
^c Vide Lucan. l. 6. Tibull. l. 1. & Horat. l. 1. serm. sat. 8.

Mercurius : *Animas ille evocat Orco* ^a. Gemmarum, duarum, quæ sunt apud eundem Stofchium ectypa ipse vidi, in quibus Mercurius idipsum facit, & ad ejus pedes mortui reviviscentis caput apparet.

F I G. V.

LUDENS DISCO.

In Sardonyche.

Discus moles erat faxea, vel plumbea figura, utrimque plana, & rotunda, cujus jactu juvenes certabant inter se; victorque censebatur, qui eam altius, ac longius projecisset ^b. Unum igitur ex his discis juvenis lusor dexterâ coxendice fultum tenet, sinistrumque brachium quasi vires colligens tollit, ut ad illum longius projiciendum se comparet. Lusorum hujusmodi statuæ Romæ in Villa Montaltia, & Tybure in Villa Athestinorum Principum conspiciuntur.

F I G. VI.

S C U L P T O R .

In Achate nigro.

Sculptor Junonis, vel Minervæ statuam, vel aliuscujus mulieris inchoatam ac rudem artis instrumentis adhibitis polit, ac perficit.

TA-

^a *Virg. l. 4. Æn. v. 242.*

^b *De Disco vide Mart. l. 14. epig. 164. & Horat. de Arte v. 380.*

T A B U L A X.

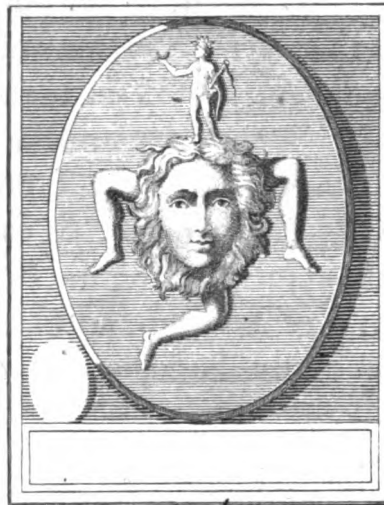
F I G. I.

S I C I L I A.

In Jaspide viridi.

HUmana crura divaricata illa tria Siciliae Promontoria significant, Pachinum, Lilibeum, atque Pelorum, propter quam triangularem formam. Triquetra, atque Trinacria eadem Insula ab antiquis Scriptoribus appellatur. Crura hæc eadem, eodemque modo divaricata in Denario Familiae Claudiae visuntur apud Fulvium Ursinum. Ex Claudia enim gente prodiit Marcellorum Familia, & ex hac Marcellus ille, qui de Syracusanis ex Sicilia Procos: in Monte Albano secundum, & tertium triumphum egit anno U. C. DXLII. In quibusdam Siciliae nummis, inquit Augustinus, in medio umbilico, hoc est inter illa tria crura foeminea facies apparet, quemadmodum illam in Augusti, & Agrippæ nummis, & in hoc etiam nostro Jaspide expressam videmus. Hic autem supra ipsum Siciliae caput Solem stantem aspiciamus cum corona radiata, & flagello in sinistra manu, cujusmodi est in Elagabali nummo apud Antonium Biazum. Dextera manu Lunulam præferre videtur, magnas enim inter Solem, & Lunam intercedere necessitudines, ignorat nemo. Quorsum autem supra Siciliam Solis potissimum effigies insculpta? Eadem, inquit Cluverius, Solis

T. X.

XI

1

2

3

4

5

6

7

8

9

10

Solis infula & Cyclopum Homero dicitur ^a. Homerus autem verba Circes Deæ ad Ulysssem recitans ^b hæc habet :

Θρινακίῳ δ' εἰς ἤνυσον ἀφίξεαι ἔνθα δὲ πολλὰί
Βόσκοντ' Ἡελίοιο Βόες, καὶ ἴφια μῆλα.

*Trinacriam autem ad Insulam pervenies, ubi multæ
Pascuntur Solis boves, & pingues oves.*

Hyginus etiam Fabula cxxv. de Ulyssæ, in Insulam, inquit, Siciliam ad Solis pecus sacrum venerat. Similiter illam nominat Apollonius Argonaut. l. v.

T A B U L A X I .

F I G. I .

CHRISTIANORUM CONNUBIUM.

In vitro antiquo.

Christianum connubium illud in antiquo hoc vitro pictum est, quod nunc in Kirkeriano Museo asservatur. Persimile habet Cl. Senator Philippus Buonarruotus Tab. 4. Fig. 2. *Corona*, inquit ille, *matrimonium ineuntes redimebantur, ut conjugum concordia significaretur, eo quod coronæ partes colligatæ sint, & ex diversis generis floribus constent*, ut docet Artemid. l. i. cap. 19. Quamquam, ut ipse Buonarruotus ait, *ubi de Christianis sermo est terrestris corona illa sempiternæ cæle-*

^a Sicil. Antiqu. l. i. cap. 2

^b Odys. l. xii.

cœlestisque symbolum esse potest. Columella autem illa quadrangula figura haud scio utrum pro ara, an vero pro constantiæ signo habenda sit. Verba circumadscripta *Vivatis in Deo* una sunt ex acclamationibus, quibus Christiani illi veteres bene alter alteri precabantur. Similes affert idem Buonarruotus Tab. xx. Et nos in gemma alia, quam quarto loco ponimus, similem afferemus, vide quæ diximus in primæ Partis Tabula VII. num. 19. & 20.

F I G. I I.

XPICTOY. Gemmæ genus Ficoronus non memorat. *Christi*. Credibile est veteres Christianos sanctissimum Christi nomen in annulorum gemmis insculptum gestasse, vel etiam aliquando illud ad obsignandas epistolas adhibuisse. Sed in hisce argumentis supervacaneum esse duco me diutius versari, postquam de iis omnibus, quæ ad Christianas antiquitates pertinent, Doctissimus Vir P. Thomas Mamachi tam erudite, tam copiose, atque eleganter differuit.

F I G. I I I.

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΩ. *Irene utere*. De hac formula diximus in primæ Partis Tab. VII. num. 10.

F I G. I V.

✠ IOHANNES VIVAS IN. Nemo non videt subaudiendum *Deo*. De hac pariter formula satis dictum in primæ Partis Tab. VII. num. 20. Cl. Sponius ^a figil-

^a *Miscell. erud. antiquit. pag. 297.*

figillum ferreum profert, ubi sine ullo nomine insculptum est *Vivas in Deo*.

F I G. V.

PIVS. Nomen viri proprium utique Christiani, eoque quinque Romanos Pontifices appellatos esse constat, ex quibus duo in Sanctorum etiam numerum relati sunt.

F I G. V I.

In Sarda.

IXΘYC Lat. Piscis. Hujus græci vocabuli litteræ figla sunt a veteribus Christianis usurpari solita. **I** enim significat *Ἰησὺς* *Jesus*: **X** *Χριστός* *Christus*: **Θ** *Θεός* *Dei*: **Υ** *Υἱός* *Filius*: **C** *Σωτὴρ* *Salvator*. De hac re vide Cl. Buonarruoti in vitris antiquis; monumentaque plura afferuntur a Cl. V. P. D. Angelo Costadonio Monacho Camaldulensi, in Dissertatione sic inscripta: *Sopra i pesci col simbolo di Gesù Cristo presso gli antichi Cristiani*.

F I G. V I I.

IN DEO. Fig. **IV**. subaudiendum erat **DEO**, ita ut integra sententia esset *Vivas in Deo*. Hîc habemus **IN DEO**, & subaudiendum est *vivas*.

F I G. V I I I.

Navis pars anterior, infra quam Delphinus innatans. Crux illa navi superposita nihil aliud est, quam ipsius navis malum, cum antenna transversa, unde carbasa suspenduntur.

O

FIG.

F I G. I X.

S. Petri sedentis effigies in manu Crucem retinens, nimboque caput habens circumdatum, quemadmodum illum in antiquis Romanis, & Ravennatibus Musivis aspicimus, de quibus vide Cl. Buonarroti in Opere celebratissimo sic inscripto: *Osservazioni &c.*

F I G. X.

M SERVILIUS GEM. In Sarda signator. Ficoronianis hisce gemmis litteratam, nitidissimamque Sardam hanc addere placuit, quam aureo annulo insertam mense Octobri elapsi proximè anni 1756., cum in Tusculano rusticaretur, Cl. Abbas Rudolphinus Venuti non minus genere, quam eruditione, & antiquarum rerum scientiâ Reipublicæ litterariæ notissimus comparavit. Eâ vero nihil ipse dubitat, quin ad obsignandum usus olim fuerit Marcus ille Servilius Geminius, qui primum Magister equitum Dictatore P. Decio anno DL. : insequenti deinde anno DLI. una cum Appio Pulchro Consul. effectus est, præsertim cum Marci prænomen nemini hujus familiæ, nisi Servilio huic præpositum reperiatur. Qua quidem in re illud etiam maximi ponderis esse debet, quod nostri hujus nominis litteræ similes iis omnino sint, quas in illius familiæ denariis consularibus legimus.

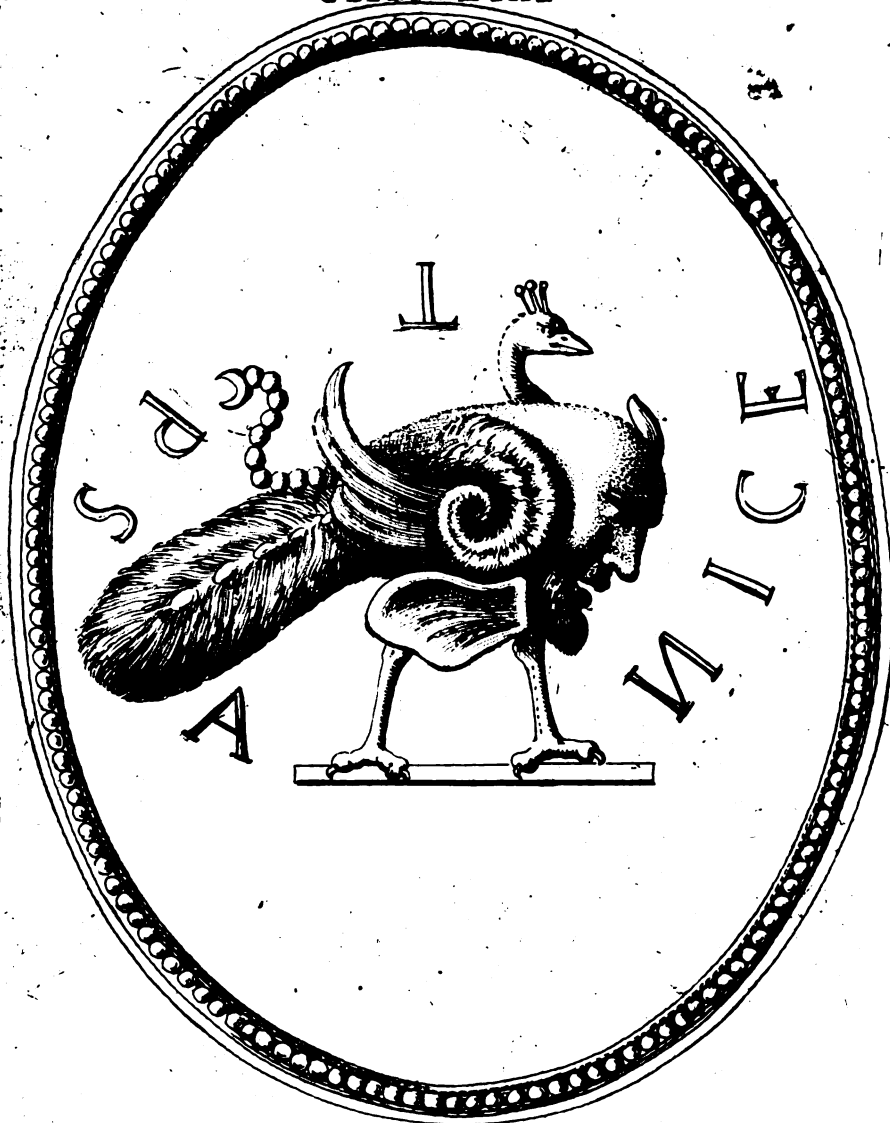
ALIÆ
GEMMÆ ANTIQUÆ
RARIORÆ
AD ERUDITIONEM

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

LIBRARY

PHOTOGRAPHIC REPRODUCTION

CHIMERA

INTAGLIO IN CORNIOLO

Nel Museo del Signor Mario Piccolomini in Roma
G. P.

CHIMERA

INTAGLIO IN CORNIOLA
Nel Museo del Signor Mario Piccolomini in Roma
G.P.

ANELLO CON BIGA

INTAGLIO IN CORNIOLA

Al Museo del Sig.^{re} Mario Piccolomini in Roma
G. Frezza Scul.

VENERE ESPRIMENTE L'AMOR PROFANO

INTAGLIO IN CORNIOLA
Nel Museo del Sig.^{ro} Mario Piccolomini in Roma
G. Frezza Scul.

FILOSOFO CHE SCRIVE DEL DIO TERMINE

IN CORNIOLA

Nel Museo del Sig.^r Mario Piccolomini in Roma

G. Frezza scul.

PANTEO DELLA DEA COPIA, FORTVNA, DIANA, E DEL DIO MERCVRIO

INTAGLIO IN CORNIOLO

Nel Museo del Sig.^r Mario Piccolomini in Roma

G. Frezza Scul.

CENTAVRO GIOVINETTO ARMATO D' ELMO ET ASTA

INTAGLIO IN CORNIOLO
Nel Museo del Sig. Mario Piccolomini in Roma
G. Ficca Scul.

VENERE VINCITRICE

*INTAGLIO IN PLASMA DI SMERALDO
Nel Museo dei Signor Mario Piccolomini in Roma
G. Piccini Scul.*

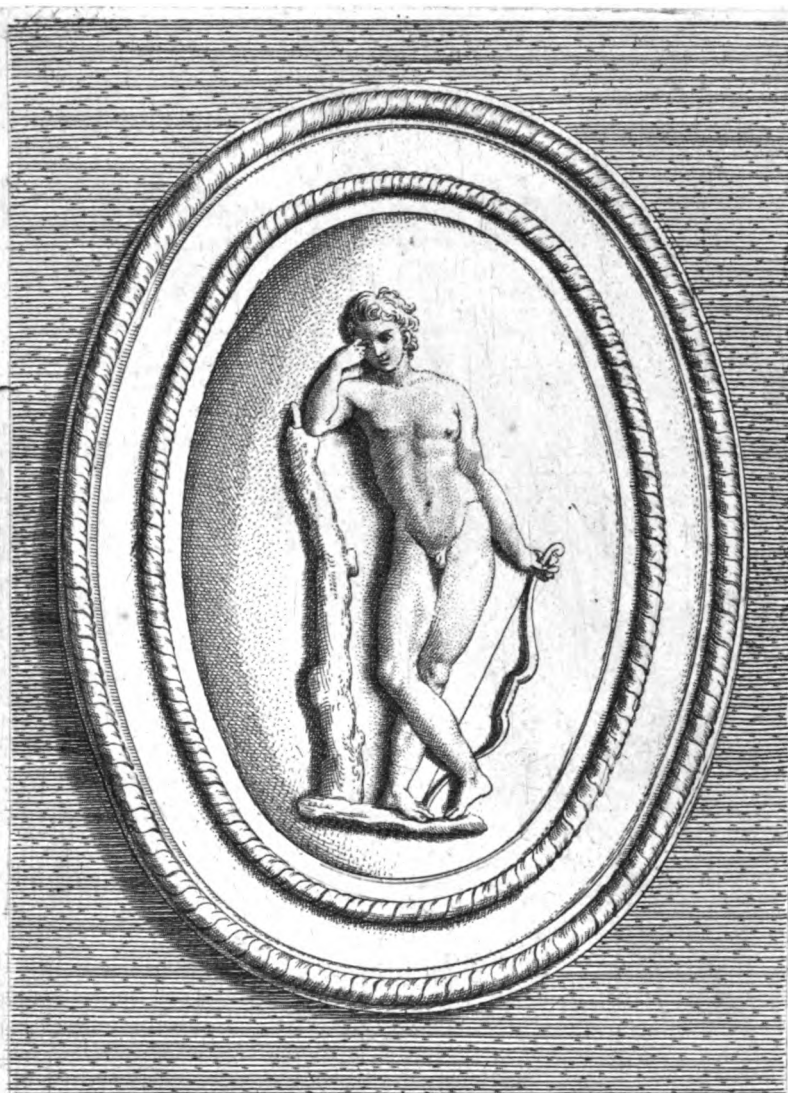

CONCORDIA MATRIMONIALE

IN PLASMA
Nel Museo del Sig.^r Mario Piccolomini in Roma
G. Ferri scul.

APOLLO

In Cammeo d' oro incastrato in Niccolo
dal Museo del Sig.^r Mario Piccolomini

15
out
11/11

BACCO CHE BALLA AL SVONO DELLA CETERA D'APOLLO, E DELLA FISTOLA DI PANE

In Agata

dal Museo del Sig.^r Mario Piccolomini

RITRATTI D'EROI

CAMEO IN ANELLO
Nel Museo del Signor Mario Piccolomini in Roma
G.P.

LEANDRO
In Cammeo
Dal Museo del Sig.^{ro} Mario Piccolomini

ATTEONE CONVERTITO IN CERVO
In Cammeo

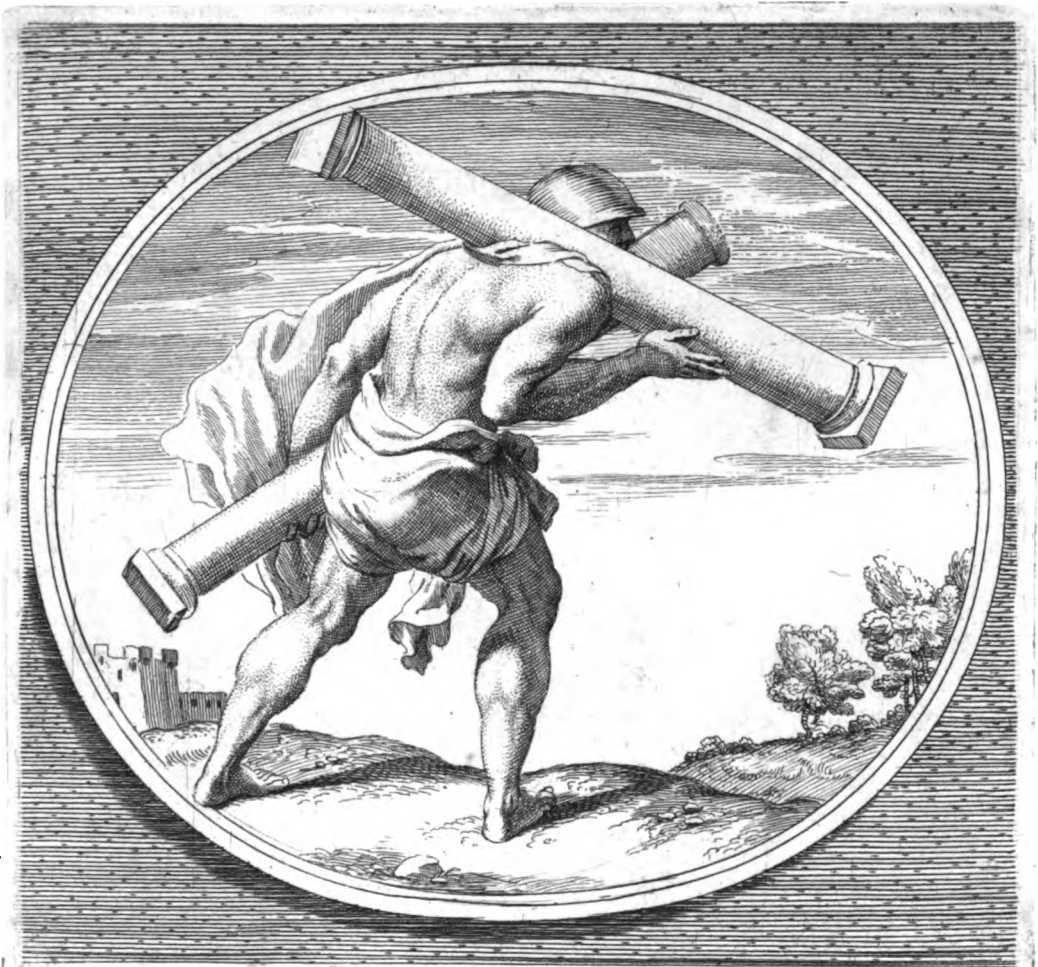
Dal Museo del Sig.^r Mario Piccolomini

SOLE E LVNA
In Cammeo
dal Museo del Signor Mario Piccolomini

In Cammeo

ERCOLE COLLE COLONNE
Dal Museo del Sig.^r Mario Piccolomini

DIDIVS IVLIANVS

EXIMIA HVIVS MAGNITVDINIS CŒLATVRA IN ACHATE VARIA
Aſervatur in Museo Domini Marij Piccolomini Romæ.

Arnoldus Van Westerhout fecit.

SAPIENTIA

ΣΟΦΙΑ
ΣΟΥΕΜΕ
ΕΛΛΑΥΝ
ΕΙΣΕΤΙ
ΜΑΝ

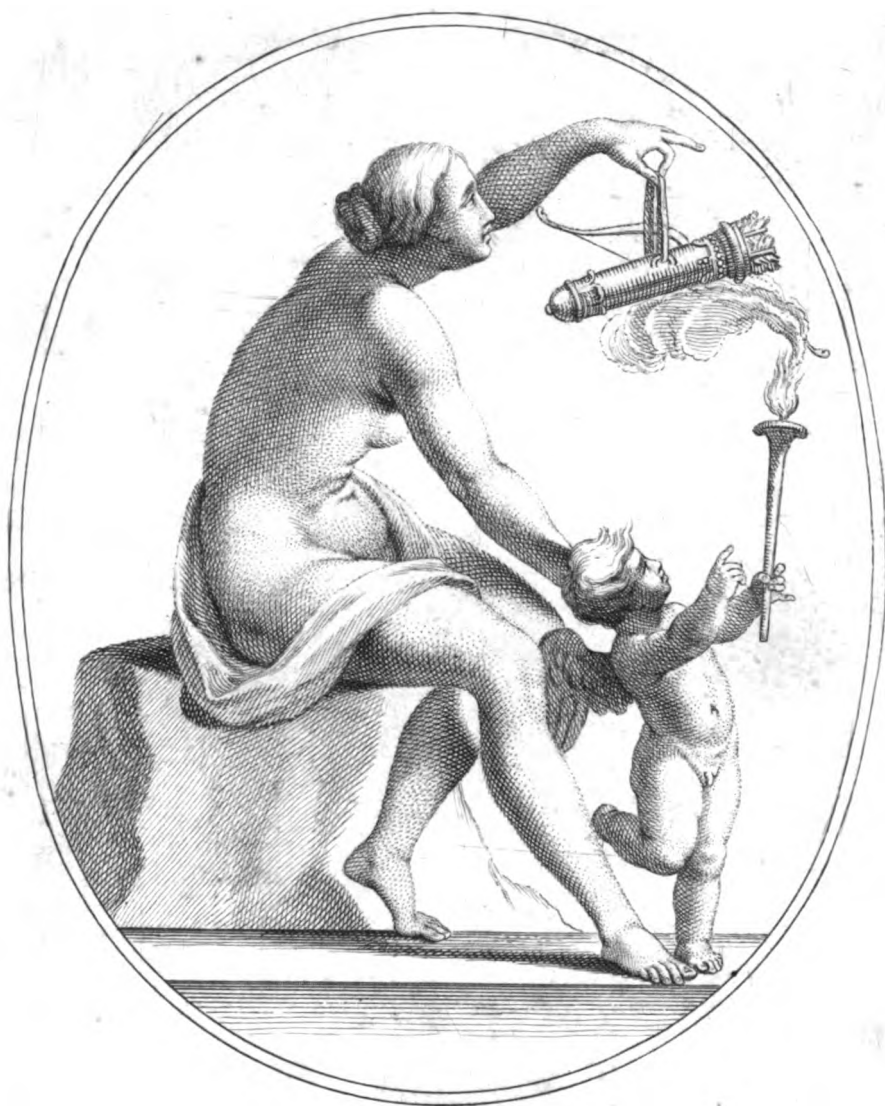
IN ACHATE VARIA

Romæ apud Dominum Marium Piccolomineum

Arnolius Van Wierikhout fecit

VENERE CON AMORINO ESPRIMENTE L'AMOR PROFANO

INTAGLIO IN AGATA VARIA VENATA
Nel Museo del Sig. Mario Piccolomini in Roma
G. Frenza Scul.

HVOMO CHE PORTA LE PRIMIZIE A CESARE

INTAGLIO IN AGATA ROSSA
Nel Museo del Signor Mario Piccolomini in Roma ~ g.p

THALIA INVENTRICE DELLE COMEDIE

IN AGATA SARDA
*Nel Museo del Sig.^r Mario Piccolomini in
Roma* G. Frezza Scul.

PIOTINA DI TRALANO IN CRISTALLO DI MONTE

Nel museo del Signor Mario Piccolomini in Roma.

Arnoldus Van Westerhout fecit

THALIA MVSA

IN DIASPRO VERDE ROSSEGGLANTE
Nel Musco del Sig.^{ro} Mario Piccolomini in Roma
G. Prezza Scul.

VENERE VINCITRICE

IN CORNIOIA

Nel Museo del Sig.^r Mario Piccolomini in Roma
G. Frezza scul.

SVGGELLO ALLVDENTE AL MARE, E ALLA TERRA

INTAGLIO IN CORNIOLO OSCURA
Nel Museo del Sig.^r Mario Piccolomini in Roma
G. Frerza Scul.

ROMA PACIFICA

INTAGLIO IN CORNIOLO

Nel Museo del Signor Mario Piccolomini in Roma
G.P.

ROMA TRIONFANTE

INTAGLIO IN CORNIOLA AGATATA
Nel Museo del Signor Mario Piccolomini in Roma
G. Piccini del.

FETONTE CADUTO DAL CARRO DEL SOLE
In Corniola *Dal Museo del Sig.^r Mario Piccolomini*

ANELLO NVZZIALE
In Corniola
dal Museo del Signor Mario Piccolomini

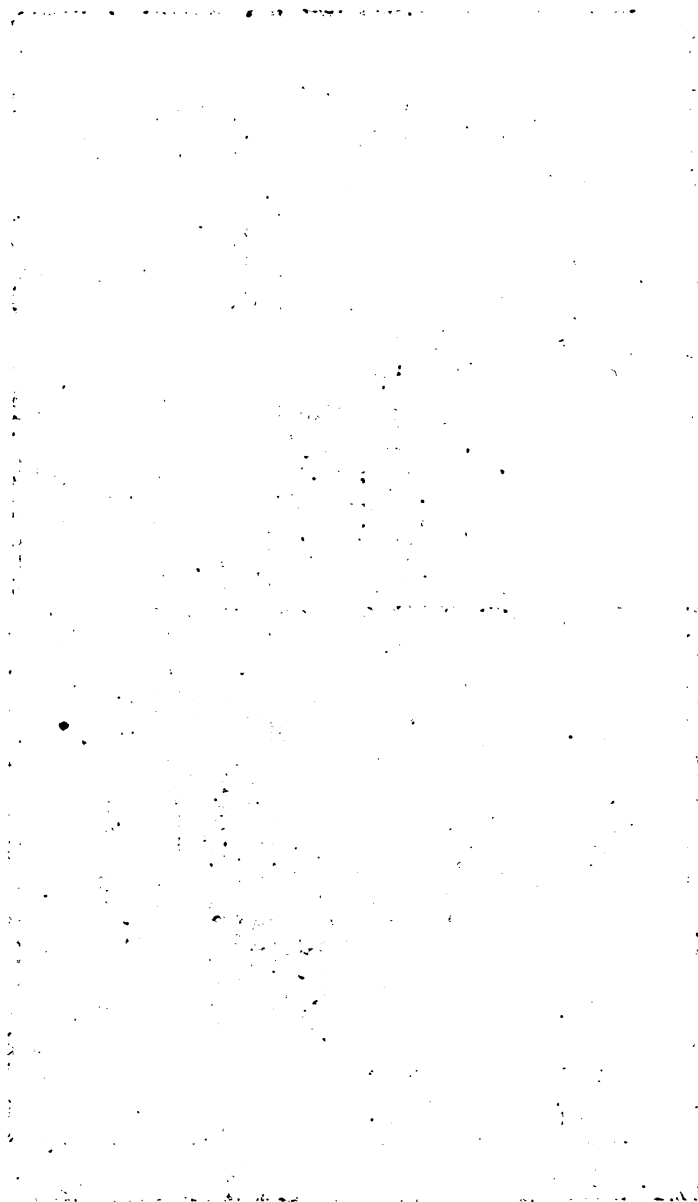
MINERVA MEDICA

IN NICCOLO DI TRE COLORI
Nel Museo del Sig.^o Mario Piccolomini in Roma
G. Frezza Sculp

SERAPIS

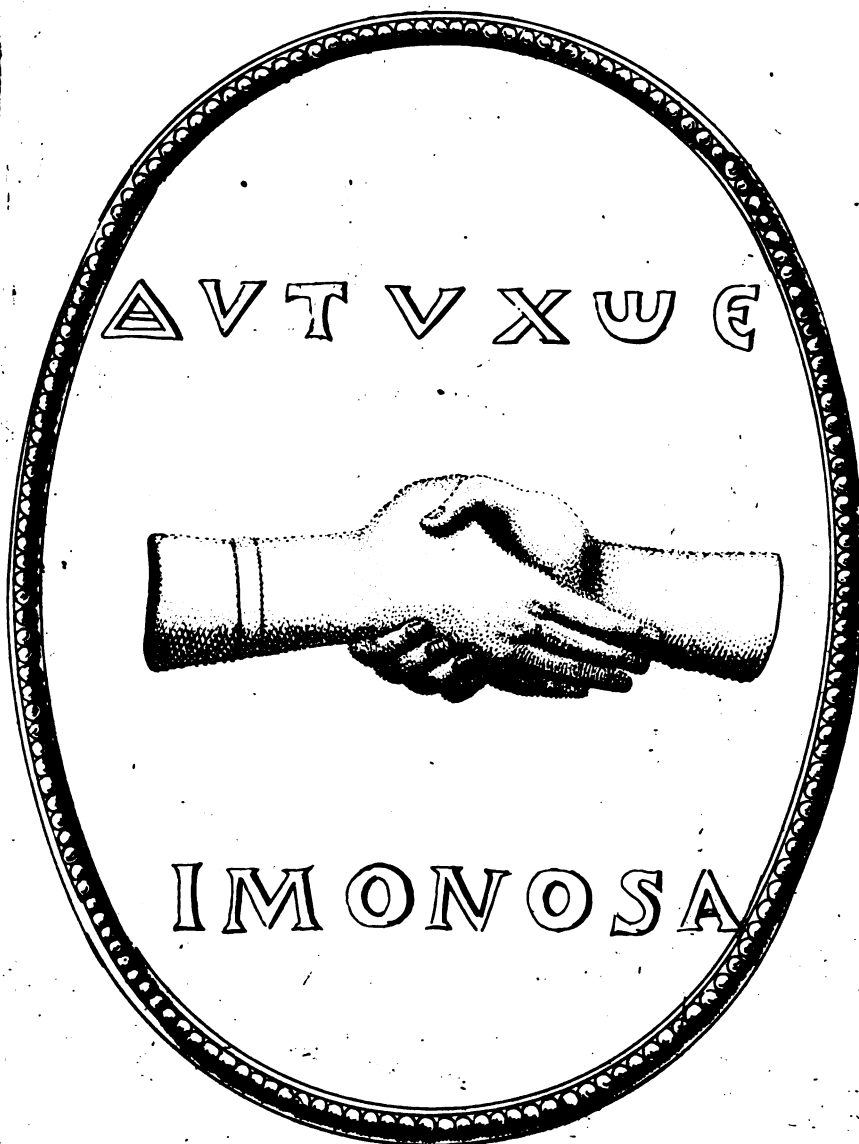

IN GEMMA VVLGO PLASMA
Apud Dominum Marium Piccolomineum Romæ

Arnoldus Van Westerhout fecit.

CONCORDIA

CAMEO IN NICCOLO BIANCO E NERO
Nel Museo del Signor Mario Piccolomini in Roma & P.

IDOLVM

IN CAMEO EX GEMMA VVLGO PLASMA
Scruatur Romæ in Museo Piccolomineo.

Arnoldus Van Westerhout fecit.

IDOLO EGIZIACO IN PLASMA DI SMERALDO

Nel museo del Signor Mario Piccolomini in Roma.

Arnoldus Van Westerhout fecit

ANTONINO ELAGABALO IN CALCEDONIA ZAFFERINA

Nel museo del Signor Mario Piccolomini in Roma

Arnoldus Van Westerhout fecit

PLATONE IN PIETRA PALOMBINA

Nel museo del Signor Mario Piccolomini in Roma

Arnoldo Van Westerhout Sculp.

SINGULARE ISIDIS
REGINÆ ANTIQVVM

SINGULARE ISIDIS
REGINÆ ANTIQVVM

MONUMENTA VETERA
 M E M O R I A
 FRANCISCI FICORONII
 R E P E R T A ,
*Et quorum ipse in suis Commentariis
 mentionem facit .*

UM Franciscus Ficoronius amplius octoginta annos vixerit , vetera monumenta non pauca ejus memoriâ , atque etiam ipsius operâ , & sumptu , partim in fodiendis repastinandisque agris , partim in fundamentis aperiendis , atque his ipsis antiquitatis reliquiis conquirendis inventa sunt . Eorum ipse in suis commentariis non raro mentionem facit . Quocirca , ut Viri de hoc litterarum genere præclare meriti istam

O 2

quo-

quoque supellectilem in conspectu proponeremus, operæ pretium esse duximus nonnulla hîc ex iisdem monumentis indicando tantummodo loca, & servato, quoad ejus fieri potuit, annorum ordine percensere. Reperta igitur sunt, quæ sequuntur.

Anno circiter 1690. In fundamentis conductitiarum quarundam domorum juxta Collegium Clementinum ingens ex Africano marmore Columnæ fragmentum, cujus crassitudo cum crassitudine illarum, quæ sunt in Panthei Porticu adæquabatur. In basi, sive, potius in imo scapo insculptum erat **DOMITIANO AVG**, addito etiam numero, ut videbatur **XII**. quo fortasse significabatur, quota esset ex iis, quæ Imperatoris jussu ad eam diem advectæ fuerant.

Anno circiter 1693. In fundamentis juxta Theatrum Turris Noniæ plurima statuarum pulcherrimarum fragmenta. Ea ædificatores, tamquam cæmenta ad Turrim ipsam extruendam adhibuerant, sæculo, quemadmodum quidam opinantur, octavo, ut incolæ sese ab Saracenorum incursione defenderent; quandoquidem barbari illi homines Beatissimi ipsius Petri Templum violare non dubitaverant.

Anno 1696. In Titi Thermis Lucerna ex ære humani capitis figurâ, quam accurate delineandam, æreæque laminæ incidendam Ficoronius curavit. Eadem profertur in Michaelis Angeli Causæi Museo Romano iterum in lucem edito. Plena erat bitumine, quodam, quod in ignem projectum statim exarsit. Inerant etiam Asbestini fila, quod Linum vivum appellant.

Anno

Anno 1699. In hortis Principum Strozziarum ad Thermas Diocletianas statuae nonnullae marmoreae, quae nunc in iisdem hortis visuntur. Thermarum fortasse faciem ornaverant, siquidem ex ea parte aditus ad illas patuerat.

Ad annum 1700. In Coenobii Monialium Spiritus Sancti fundamentis, quae antiquo Fori Trajani solo nihilo inferiora erant, plura columnarum fragmenta ex Thebaico lapide candidis guttis intertincto, quorum aliqua paucis ante annis prope Columnam Trajanam visebantur. Hae utique columnae nihil dubitandum, quin Trajanæ Porticus fuerint. Quare nunc illarum magnitudinem non fuisse tantam compertum est, quantam, ut narrat Famianus Nardini, falso aliqui dictitabant. Ibidem tessellae permultae, atque crustae ex marmore Numidico (*giallo antico*), quibus Porticus pavementum stratum fuisse, non temere suspicamur.

Anno 1701. Inter viam Appiam, antiquumque Lanuvium, ubi Antonini Pii Villae ad hanc diem supersunt vestigia, ipsius Antonini Pii, nec non M. Aurelii, Commodi, & Annii Veri Protomae, & haec quidem postremae duae puerili facie. Statuae insuper duae, nimirum Philosophi, & Fauni; ibidemque Zeno pariter Philosophus ex marmore summo artificio factus rudi simplicique pallio amictus, magna corporis parte nudus, dexteram volumen tenens. Haec omnia nunc in Museo Capitolino sunt posita.

Anno 1702. in Clivo Montis Esquilini, per quem ad Turchinarum Coenobium ascenditur, statuae duae
con-

conjunctæ, Tritonis, & Satyri ab illo rapti, arctissimeque constricti. Fontis fortasse ornamentum, cujus rei conjecturam facimus ex crusta Satyri ori intus inducta, cujusmodi illam aqua solet continenter defluens efficere.

Anno 1702. primo ab Urbe milliaro circa viam Prænestinam in DD. Caballinorum, nunc Comitum Bonaccursiorum Pineto Sarcophagum ingens marmoreum, intra quod linteum ex amianto, quo hominis calvaria, atque ossa femiusta involuta erant. Hæc omnia jussu Clementis XI. in Bibliotheca Vaticana fervantur.

Anno 1704. in monte Esquilino ad hortos Canonicorum Regularium S. Antonii, Homeri Herma; cujus Poetæ caput aliud egregie factum repertum fuerat in muro quodam Urbanæ Villæ Principum Cæjetanorum secus amplam illam viam, qua a Basilica Liberiana ad Sacram S. Joannis Lateranensis Ædem est iter. Utrumque nunc in Museo Capitolino. In iisdem, de quibus dixi, hortis, repertus est paulo post Herma etiam Euripidis una cum Tabula marmorea, in qua ejusdem Poetæ Tragoediarum tituli hoc modo insculpti erant:

ΑΛΚΕΣ-

ΑΛΚΕΣΤΙΣ	ΒΕΛΛΕΡΟΦΟΝΤΗΣ
ΑΡΧΕΛΑΟΣ	ΒΟΥΣΕΙΡΙΣ
ΑΙΓΕΥΣ	ΔΙΚΤΙΣ
ΑΕΟΛΟΣ	ΔΑΝΑΗ
ΑΛΟΠΗ	ΕΙΦΙΓΕΝΕΙΑ
ΑΝΤΙΓΟΝΗ	ΕΛΕΝΗ
ΑΛΚΜΑΙΩΝ	ΕΙΝΩ
ΑΝΔΡΟΜΕΔΑ	ΕΚΑΒΗ
ΑΛΕΞΣΑΝΔΡΟΣ	ΕΡΕΧΘΕΣ
ΑΥΓΗ	ΕΙΦΥΣΤΕΥΣ
ΑΝΔΡΟΜΑΧΕ	ΕΠΕΟΣ
ΑΝΤΙΓΟΝΗ	ΕΡΑΚ....
ΑΥΤΟΛΙΚΟΣ
ΒΑΚΚΑΙ

Eadem Tabula nunc est in Museo Kirkeriano.

Anno 1704. In vineto prope oppidum Lugnium area lamella, in qua incisa hæc Inscripção:

GN. FLACCVS Q. FVL F. DE
CVMAM PARTEM HERCVLI
ET PRO REDITV FELICISSI
MO EX AFRICA VIBI FRA
TRIS ET PRO SAL PETINAE
MATRIS SIGNA AVREA
FORTVNAE PRAEN. ET FE
RONIAE SANCTISSIMAE
DD. T. VINIO COS.

Titus iste Vinnius Consul fuisse legitur una cum Sergio Galba anno U. C. 822.

Anno

Anno 1705. in viridario PP. Congreg. Missionis ad Curiam Innocentianam Columna ex Thebaico marmore rubescentibus guttis distincto (*granito rosso*). Altitudo illius pedum quinquaginta, imi scapi crassitudo pedum sex. Ibidem ejus stylobata habens usquequaque latitudinis pedes duodecim, altitudinis undecim. In uno ex ejus lateribus litteris uncialibus ex ære inaurato hæc Inscriptio :

DIVO . ANTONINO . AVGVSTO . PIO
ANTONINVS . AVGVSTVS . ET
VERVS . AVGVSTVS . FILII

In adverso Antonini Apotheosis est insculpta. In reliquis duobus funebris equitum peditumque decursio. Columna jacet retro in ædibus ejusdem Curiae Innocentianæ. Stylobates erectus est in ejus foro.

Anno 1706. in fundamentis Seminarii Romani Crater ingens ex Thebaico lapide rubescentibus maculis (*granito rosso*) ad aquam excipiendam, sed plane disruptus, atque confractus. Quare illum sub terram relinquere necesse fuit. Melius actum est cum alio amplo Cratere illo ex porphyrite, qui olim erat in Villa Julii III. extra Portam Flaminiam, eique Pontifici, teste Vasario, dono datus ab Ascanio Columna fuerat. Craterem enim hunc Clemens XI. jussit refici, & in Vaticanarum Pontificiarum ædium cavædio, quod Belvederii dicitur, collocari.

Anno

Anno 1710. quinto ab Perusina Urbe milliario ad oppidum Maldoletum in veteri ædificio diruto denarii Consulares non pauci, atque ibidem nummi ærei Romanorum Imperatorum usque ad Alexandrum Severum: fictilia item vasa formâ variâ, summoque artificio perfectâ; aliquot etiam Idola ferrea, manibus tamen æreis, rudia, atque impolita; alia omnino ex ære, sed oculis ex argento, eademque elegantiora, una cum aliis antiquitatis reliquiis.

Anno 1714. in Verospiorum Villa ad hortos Salustianos juxta viam Salariam statux duæ Ægyptiæ non vulgaris magnitudinis; altera ex marmore nigro durissimo maculis flavis variato, capite turrito, sinistra manu palmæ ramum, dextera volumen tenens; in tergo arcanis Ægyptiorum notis insculptis, quas olim interpretatus est in pagina sic inscripta P. Melchior Briga e Soc. Jesu, *Fascia Isiaca Statuæ Capitolinæ*: altera ex lapide Thebaico grandiusculis rubescens maculis intertincto Lothi florem habens in capite. Nunc sunt in Museo Capitolino. Ibidem, eodemque anno, & ex eodem fere marmore simulacra alia duo, quæ nunc sunt in Porticu cavædii DD. Conservatorum.

Anno 1718. in Tiberi M. Aurelii Philosophi Imperatoris Protome eximie pulchritudinis, naso tamen nonnihil attrito. In exiguis barbæ capillorumque intervallis inerant fluviatiles lapilli ita inhærentes, ut nonnisi adhibito scalpro illos educere quisquam posset.

Anno 1719. in hortis proximis Ædi SS Priscæ, & Priscillæ, quæ est in monte Aventino Tabula ex

P

mar-

marmore Ægyptiaco Ægyptiacis insculpta hieroglyphicis lata pedem circiter unum, totidem longa, quam delineatam ærique incisam exhibet Ficoronus ^a.

Anno 1719. in fundamentis Bibliothecæ Casanatensis Ara, in cuius uno latere Anubis, in alio Harpocrates, in alio Instrumenta Sacrificialia, in alio Cæstus serpente implicatus. De hoc monumento eruditissime scripsit D. Abbas Joannes Oliva Rhodiginus.

Anno 1720. in monte Palatino sub hortis Farnesiis Hercules ex Basalte summo artificio, summaque nobilitate. Aula item perampla, cuius parietes crustati secto candicante marmore violaceis maculis variato (*paonazzetto*). Pavimentum quoque vario marmoris genere stratum. Columnæ denique duæ ex marmore Numidico (*giallo antico*), quæ tribus aureorum Venetorum millibus venierunt.

Anno 1720. in via Appia trans templum *Domine quo vadis*? antiquum pavementum, ubi opere tessellato figurati aurigatores Circenses; eorum uni adscriptum SEVERVS. Deportatum fuit in Germaniam.

Clemente XI. Pontifice in Caracallæ circo extra Portam Capenam Antonini ipsius Caracallæ, Juliæque Matris statuae, quas Marchio de Abrantes Lusitaniæ Regis ad Apostolicam Sedem Legatus coëmit.

Eodem Pontifice, cum in Æde S. Sebastiani extra Portam Capenam Sacellum Principum Albanorum Sancto Fabiano Papæ dicatum extrueretur, marmor, in quo scalptra eminens Christi Domini effigies satis elegant-

^a *Vestigj di Roma Antica* l. 1. cap. 12.

ganter a priscis Christianis elaborata, quæ in ejusdem Templi Porticûs pariete inserta nunc vîsitur.

Eodem Pontifice ad ripam citeriorem Tiberis sub Colle Aventino in hortis Ducis Sfortiæ columna solida, atque pulcherrima ex Alabastrite cotonei coloris, altitudine pedum circiter quinque, diametro fere semipedali. Nunc in Museo Capitolino. Alia item columna ex Alabastrite onychino striata, quam Eminentiſſimus Cardinalis Alexander Albanus nunc possidet. Duorum insuper Craterum ad aquam salientem excipiendam fragmenta, ex Alabastrite, in quorum altero rosa, in altero amnis expressus. Integer denique Crater alius ipse pariter ex Alabastrite, in cujus medio Medusæ caput. Hæc omnia Eſus Cardinalis Albanus coemit. Locus ille fuisse creditur, in quem peregrina marmora olim e navibus exponerentur, & ob idipsum fortasse *la marmorata* nunc dicitur.

Eodem in loco Basis, in cujus lateribus inculpti Pileus Phrygius, Tibiæ duæ conjunctæ, Pedum cum Crotalis, In facie vero Navis, supra quam Cybele velato capite sedens. Navim ipsam illigato proræ fune Matrona & ipsa capite velato, & stolata e ripa trahere conans. In inferiori parte incisum

MATRI DEVM ET NAVI SALVIAE
SALVIAE VOTO SVSCEPTO
CLAVDIA SYNTHYCHE

D

D

Matrona illa Claudia est, de qua Cicero in Orat. de Harusp. responsis, & Tit. Liv. Dec. 3. l. 9., quæ una cum aliis matronis, & Scipione Nasica Ostiam ad Tiberis ripam se contulit, ut Matrem Idæam ab Attalo Pergami Rege ad Romanos missam, & usque a Pessinunte Romam transvectam exciperet. *Claudia hæc, cum dubie antea esset fame, experimento religionis, inquit Plinius, pudicissima judicata est. Navem enim cum Sacris Matris Deum obherentem vado Tiberino extraxit, precata palam, ut si sibi pudicitia constaret, sequeretur. Hoc ipsum eventum Ovid. l. 4. Fast. commemorat Claudiam ita precantem inducens:*

*Supplicis, alma tuæ Genitrix sæcunda Deorum,
Accipe sub certa conditione preces.*

*Castâ negor: si tu damnas, meruisse fatebor;
Morte luam pœnas iudice victa Deâ.*

*Sed si crimen abest; tu nostræ pignora vitæ
Re dabis, & castas casta sequere manus.*

Dixit; & exiguo funem conamine traxit

(Mira sed in scena testificata loquor)

*Mota Dea est; sequiturque ducem, laudatque sequendo
Index letitiæ fertur ad astra sonus.*

Basis hæc in Bibliotheca Vaticana ad visendum patet, eandemque Ficoronius egregie delineandam, ærique incidendam curavit.

Eodem Clemente XI. Pontifice: In DD. Columnensium Veliternorum prædio ad viam Tiburtinam trans ædem S. Laurentii Cella sepulchralis, in eaque vas perelegans ex Porphyrite. Intra illud ossa humana quædam, unâque annulus ex auro factus pondo circiter qua-

quatuor argenteorum denariorum. Annuli gemma erat Sarda, in qua Chimerae effigies incisa. Cellam hanc Pallantis Liberti, qui Claudio Imperatori fuit in primis charus, sepulchrum fuisse Eques Paulus Alexander Maffejus contendit (*Aggiunta alle Gemme dell' Agostini*). Cæterum Vas torno ita excavatum, atque attenuatum est, ut minimi sit ponderis; illudque Eñus Alexander Card. Albanus nunc domi habet.

Eodem Pontifice non longe a Porta Capena prope viam Appiam Ficoronii cura, atque sumptibus duæ, & nonaginta Cellæ sepulchrales inventæ. Earum pavimenta plerumque vario marmorum genere strata, vermiculatisque emblematis, sive musivis, ut ajunt, operibus exornata.

In una ex hujusmodi Cellis Vas ex Porphyrite; intra quod cum semiustis humanis ossibus funiculus ex auro textili, unde lamella aurea dependebat; in qua mulierum quatuor effigies incisæ, trium fortasse Gratiarum, & Veneris.

In alia Currus pictus in pariete, cui quatuor nigri juncti equi; supra illum Apollo stans radiato capite tunica pallioque talaribus violacei coloris indutus, equos ipsos habenis frænans. Ibidemque in Tabulis marmoreis Inscriptiones, quæ sequuntur:

<p>I. D M S CALLISTO FILIO PARENTES</p>

In

In adversa ejusdem Tabulæ facie :

QVISQVIS EI LAESIT
AVT NOCVIT SEVERAE
INMERENTI DOMINE
SOL TIBI COMMENDO
TV VINDICES EIVS MORTEM

Utrunque in parte superiore insculptæ (forma infra superficiem depresso) manus duæ in coelum protensæ.

II.
D M.
TIMOTHEAE
M. VLPIVS
NICANOR
VERNAE
SVAE F.
SOL TIBI COMMENDO
QVI MANVS INTVLIT EI

Anno 1721. prope Villam S. Pastoris PP. Ord. Prædicatorum vetustum quoddam Sepulchrum, in quod per paucos gradus erat descensus. In ipsis hisce gradibus aliquot fictilia capita, lucernæque itidem fictiles. Inde aditus ad concameratam ædiculam. In ea Arca marmorea longitudine pedum quatuor, & dimidii :

dii: altitudine paullo minor. Remoto operculo aquæ limpidissimæ intra eam copia tanta reperta est, quantum cadi nostrates plures caperent; inspectaque loci siccitate non facile intelligi potuit undenam in illam potuisset influere. In Arcæ fundo ossa aliquot cum filis ex auro textili, reliquæ fortasse alicujus panni holserici, quo ossa illa contacta fuerant.

Anno 1722. ad Templum S. Sixti veteris prope Thermas Antonianas Tabula illa marmorea, celeberrima duorum Geminorum Consulatum continens, quibus Consulibus Sanctissimus humani generis Liberator mortem obiisse creditur. Ea vero est hujusmodi:

XI. K. OCT.
Q. TEDIUS .OL. GERMVLLVS
XVI. K. NOV.
OPPIA. M. F. PARIET. IIII. COL. II.
Q. IVNIO. BLAESO. L. ANTISTIO. VET.
X. K. IAN.
SEX. CAMPATIVS. SEX. L. EVTACTVS
PARIETE. II. COL. I.
C. FVFIO. GEMINO.
L. RVBELLIO. GEMINO. COS.
IIII. IDVS. MAI. OSSA. INLATA.
LVRIAE. P. L. APRILIS.
PARIETE. II. COL. III.

Nunc est in Museo Capitolino.

Anno

Anno 1722. in hortis, qui sunt e regione Templi S. Sabinæ in Monte Aventino, Dianæ Ephesinæ simulacrum ex alabastrite maxime translucido, quod Ficoronus in vestigiorum antiquæ Romæ libro primo cap. 12. delineatum inseruit.

Anno 1723. inter Antii veteris rudera Tabulæ marmoreæ fragmentum, in cujus parte superiore nomina, & munia Cæsarianorum Servorum insculpta. Imperatore Claudio, in inferiore vero sex posteriorum anni mensium Kalendarium opera, & sumptibus Eñi Cardinalis Alexandri Albani repertum. Nunc in Museo Capitolino. Eodem anno ad Albani lacûs crepidinem Nymphæum, cum Statuarum loculamentis structura plane singulari.

Anno 1725. & 1726. extra Portam Capenam, non procul ab exigua illa sacra Æde *Domine quo vadis?* Libertorum Liviæ Mausoleum, de quo Illñus Præsul Blanchini, & Cl. Antonius Franciscus Gorius erudite scripserunt. Ex Inscriptionibus in eo Mausoleo repertis centum octoginta septem in Museo Capitolino ad visendum patent.

Anno 1726. in coemeterio ad Clivum Cucumeris Lapis Christianus, in quo, scalpro ductis lineis, iisdemque, ut ajunt, rubricatis, Christi Domini effigies insculpta Pastoris habitu oviculam super humero gestantis, necnon Fideles agnorum imagine figurati; Phoenix insuper arbore insidens futuræ novæ, sempiternæque vitæ symbolum, adjectæque rudibus characteribus preces hæ:

KALE-

KALEMERE DEVS REFRI
GERET SPIRITVM TVVM
VNA CVM (Spiritu) SORORIS TVAE HILARAE

Nunc in Museo Kirkeriano. Vide P. Lupi in Epitaphio S. Severæ.

Anno 1726. non procul a Porta Capena, juxtaque viam Appiam Lateres grandiusculi inter se conjuncti, sub quibus pauperiorum cadavera, quorum intra os oboli absconditi. Ibidem picta in pariete Architecti effigies una cum Architectonicis instrumentis. Eam avellendam accurateque delineandam, ærique incidendam Marchio Alexander Gregorius Capponius curavit. Nunc est in Museo Kirkeriano.

Anno 1726. in subterraneis Cellis extra eandem Portam Capenam secus viam Appiam hæc Inscriptio:

L SENTI LL
COCCE TI
V. A. I. M. VI
NOLITE DOLERE PARENTES
HOC FACI VNDVM FVIT.

Benedicto XIII. Pontifice in Antii Portu e maris fundo extractum vas egregie factum, & striatum ex ære satis amplum, atque altum. Ex incisus circa
Q labrum

labrum græcis characteribus apparet, a Mithridate Eupatore postremo Ponti Rege Gymnasiarcharum Eupatorum Collegio dono fuisse datum, quodque verisimile est a Pompejo Magno deportatum, ut illud in triumpho duceret, sed casu nescio quo fuisse in aquas prolapsum.

Anno 1730. ad Coelioli Montis radices juxta Urbis moenia plura veterum Columnarum fragmenta, subterque terram duos circiter pedes cum dimidio Inscriptio hæc, ex qua Urbis Pomærium regnante Claudio prolatum fuisse liquet.

T. CLAVDIVS
 DRVSI F. CAESAR
 AVG. GERMANICVS
 PONT. MAX. TRIB. POT.
 VIII. IMP. XVI. COS. III.
 CENSOR. PP.
 AVCTIS POPVLI ROMANI
 FINIBVS POMERIVM
 AMPLIATIT TERMINATITQ

In latere lapidis Tiburtini, in quo erat insculpta legitur XV. numerus fortasse indicans, quota esset ex iis, quæ omnino similes in pluribus murorum partibus affixæ fuissent. Nam iisdem verbis alia apud Marlianum, & Gruterum legitur. Lapis idem nunc in Museo Kirkeriano.

Anno

Anno 1730. non procul ab Aricia in Spineto ædiculæ sepulchrales , ibidemque epistyliorum , columnarum , marmorumque sculptorum fragmenta. Vasa item duo ex alabastrite magni pretii. Ea nunc domi habet Eñus Alexander Cardinalis Albanus.

Anno 1730. in hortis Principum Justinianorum ad Ædem S. Jo. in Laterano grandiores antiquæ viæ Tusculanæ Silices , ut opinati sunt aliqui , subter hodiernum solum latentes pedes circiter quinque , aliique non dissimiles antiquæ Nomentanæ viæ in hortis Principum Stroziorum ad Thermas Diocletianas , quemadmodum hac nostra ætate in hortis , vinetoque Monialium SS. Dominici , & Sixti ejusdemmodi antiqui Latinæ viæ Silices defossa terra ad altitudinem pedum duodecim apparuerant.

Anno 1731. duobus a via Claudia milliaribus trans Pontem Milvium in cujusdam montis planitie , cubiculum , cujus parietes dealbati. In medio vas ex alabastrite , marmoreaue arca supra basim e lapide Tiburtino . Inter cineres in ea conditos duo exigui annuli aurei , quorum unicuique suus illigatus erat smaragdus . Ab læva in basi altera Arca alia major , cujus operculum ex marmore Pario . Supra eam vasa fistilia rubei coloris numero viginti quatuor , In medio operculo ærea quædam lamina batilli forma , & super ea carbones nonnulli . Humi autem puerulorum duorum ossa , quorum pretiosa , ac splendida vestimenta primo attactu statim evanuerunt . Intra arcam ipsam muliebre cadaver brachio carens . Hujus etiam tum pulvinus , tum vestimenta pretiosa in pulverem exte-

nuata sunt. Reticulum unice mansit ex textili auro, quod fasciola ejusdem extremæ oræ inserta constringi poterat, intraque illud breves capilli, atque subrufi erant inclusi. Auri pondo uncia septem. Monumentum hoc una cum vasculis nonnullis ab Eñño Cardinali Hannibale Albano dono datum fuit D. Comiti de Wackerbat Regii Poloniæ Principis educatori. Juxta locum brachii, quo cadaver carebat, inventus est exiguus annulus aureus, & ad ejus pedes artefactorum ex succino fragmenta quædam admodum pulchre elaborata. Exigua insuper, rotundaque pixis, intra quam pueri, & mulieris effigies.

Anno 1732. secus viam Appiam secundo ab Urbe lapide operculum diffractum Sarcophagi marmorei, in cujus extremis, & in medio eminentes larvæ scenicæ. In uno autem ex lateribus Inscriptio partim Judæis, partim Græcis characteribus, sed non admodum recte formatis. Est in Museo Kirkeriano, & de eo vide P. Lupi in epitaphio S. Severæ. Litteræ autem hujusmodi sententiam hanc conficiebant:

Hic jacet Faustina

Pax.

In eodem lapide Candelabrum ἐπτάλυχνον palma, & cornu olei.

Anno 1732. in Coemeterio S. Thraſonis, & Saturnini ad viam Salariam Crater potorius chryſtallinus cum litteris extantibus ex eadem chryſtallo

ΠΙΕ ΖΗCAIC ΕΝ ΑΓΑΘΟΙC

De hoc pariter P. Lupi in epitaphio S. Severæ.

Anno

Anno 1732. inter Minervæ Medicæ Templum, decagonum, & hodierna Aureliani Urbis moenia, in hortisque quibusdam non procul ab Sacra S. Bibianæ Æde, egestâ terrâ, præalta sepulchralis ædícula; intra ipsam vero inædificata epitaphia, quorum unum erat hoc:

D. M. SVCCESI PRIMIGENIA SOR.
 FECIT. FRATRI BENEMERENTI
 ET PISSIMO IER. VII. ANNIS
 EGO
 LAMEATALE PEREGI NVNC
 RAP
 IOR. TENEBRIS ET TEGIT
 OSSA LAP.
 DESINE SOROR ME IAM FLERE
 SEPVLCO HOC ETENIM
 MVLTIS
 REGIBVS ORA TVLIT

Anno 1732. secus viam Appiam ad S. Cæsarii Ædem urnulæ, seu vascula plura fictilia, in quibus cultro, vel graphio characteribus in extima superficie notatum viri, vel foeminæ nomen ibidem sepultorum, cui plerumque mensis, ac dies adscriptus. Nunc sunt partim in Museo Cl. Equitis Francisci Vettori, partim in Kirkeriano. Vide P. Lupi in epitaphio S. Severæ pag. 86., ubi & eorum diagrammata.

Anno

Anno 1732. prope viam Appiam non procul a Porta Capena extra Urbis moenia in quodam vineto ædicula sepulchralis, ubi Columbaria, atque ollæ plures. Inscriptiones vero, quæ sequuntur:

I.
GENIO
PLEBEI.

II.
C. ANTISTIVS
PHILOSITVS
VIX. ANN. CIII.

Nunc in Museo Capitolino.

III.
P. CORNELIVS CELADVS
LIBRARIVS AB EXTRA PORTA
TRIGEMINA VIX. AN. XXVI.

Anno 1734. in Sacelli Corfini ad S. Joannis Lateranensis Ædem fundamentis plures veterum Romanorum Protomæ summo artificio perfectæ, sed plerumque diffractæ. In earum una Mironis Statuarii nomen. Ibidem Inscriptiones nonnullæ, quas Cl. Abbas Rudolphinus Venuti in lucem edidit. Ibidem Sella marmorea, in qua signa, & figuræ eminentes insculptæ. De ea pereruditam Dissertationem Cl. Antonius Franciscus

ciscus Gorius conscripsit. Eæ, quas dixi Protomæ una cum fella in ædibus Principum Corsinorum sunt positæ.

Eodem anno 1734. in Villæ Corsinæ ad Antium fundamentis simulacra duo marmorea; alterum Minervæ, Herois alterum, quem esse Regem aliquem eruditi quidam interpretati sunt. Nunc in eorundem Principum Corsinorum ædibus sunt erecta.

Sub idem fere tempus extra Portam Coelimontanam Sarcophagum Christianorum, in cujus lateribus Sol, & Luna erant insculpti. In operculo vero Ludi Circenses: Nunc in eorundem Principum Corsinorum suburbano extra Portam Aureliam.

Anno 1735. prope Signiam Volscorum Urbem Anulus cum gemma eidem illigata, in eaque hominis non usitato more saltantis effigies incisa.

Anno 1735. juxta Coenobium Monachorum Sancti Stephani supra Cacum in fundamentis conductitiarum domorum Inscriptio Trajani, quæ Urbis Pomerium ab eo Imperatore auctum fuisse significabat.

Anno 1735. in villa Tiburtina Hadriana, monstra marina quædam ex marmore, in quorum dorso venusti ludentes pueruli. Anaglyphon item ex marmore Antinorum exprimens floribus redimitum. Nunc omnia hæc apud Eñum Cardinalem Alexandrum Albanum. In eodem Tiburtino Comes Fede statuas Amoris, & Psyche egregias invenit, ibidemque immanes columnæ marmoreæ repertæ sunt.

Anno 1736. non longe a Porta Labicana, nunc Majori, Mausoleum Libertorum, & Familiæ L. Aruntii, qui Consulatum Tiberio Imperatore gessit. In limine

mine ipso, quod erat ex Tiburtino lapide, titulus. Mausolei parietes ex calce, & gypso figuris crustati. Pavimentum tessellato opere stratum. Circumcirca os-
suarum ollarum; & in marmoreis Tabulis epitaphia non
pauca. Etiam in Urbana Marchionis Narii villa pau-
cos ante annos Columbaria plura, cum hujusmodi ol-
lis, inscriptisque lapidibus.

Anno 1736. ad Oppidum Corneti multarum subter-
ranearum cellarum, in quarum parietibus pictura tam nitida,
ut recens esse videretur, quae tamen ob aeris ingres-
sum quamcitissime evanuit. Circa unius ex hisce cel-
lis parietes Etruscae litterae cubitales.

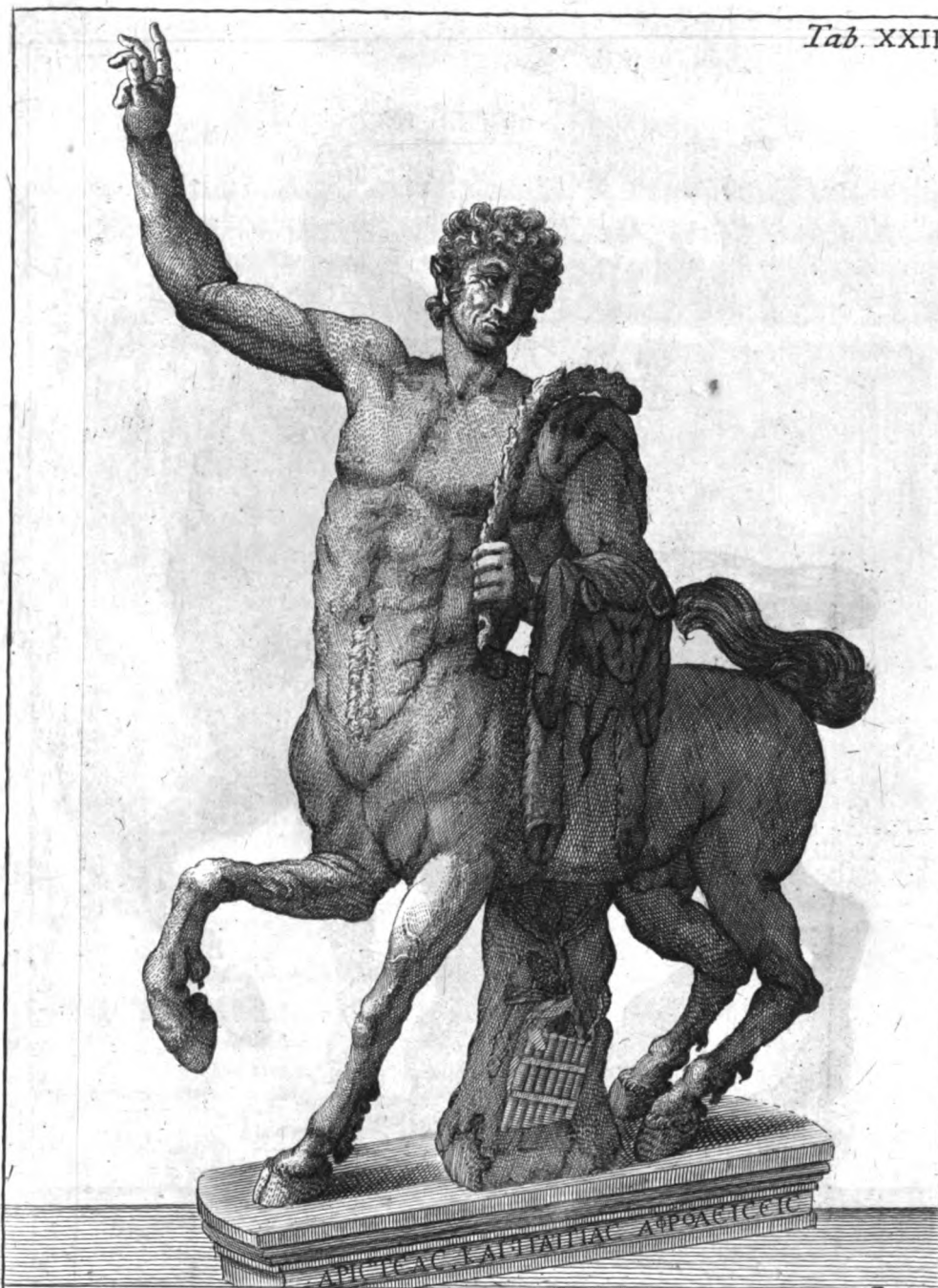
Anno 1736. in Hadriani Tiburtina villa cura,
& sumptu Illmi Praefulis Alexandri Furietti Centau-
rorum simulacra duo ex nigro marmore omnino prae-
clare facta, ejusdemque omnino magnitudinis. In eo-
rum basibus artificum duorum nomina: **ΑΡΙΣΤΕΑΣ**
ΚΑΙ ΠΑΠΙΑΣ ΑΦΡΟΔΙΣΙΕΙΣ: *Aristeas, & Pa-*
pias Aphrodisii.

Anno 1736. ibidem, ejusdemque Illmi Domini
industria Faunus ridens ex antiquo rubro marmore;
dextera racemum attollens, sinistra pedum tenens hu-
mero Nebride indutus. A laeva Caper ad vimineam
cistam adrepens; a dextera vitis truncus, unde fistula
pendens. Opus enimvero praeclarissime factum, ne-
que facile est ex illo marmore simulacrum aliud tantae
magnitudinis reperire. Nunc in Museo Capitolino.

Anno 1737. ibidem, eodemque curante Opus
tessellis minimis constans Crateri, sive labro aqua ple-
no insidentes columbas quatuor exhibens: quod opus
Pli-

*Centaurus e marmore Agyptio inter Hadrianæ Ville rudera in
 Agro Tiburtino repertus Mense Decembri 1736.
 Ab Illmo et Reu.^{mo} Præsule Iosepho Alexandro Furietto.*

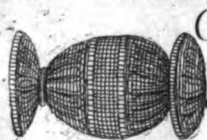

*Centaurus e marmore Egyptio inter Hadrianæ Villæ rudera in
Agro Tiburtino repertus Mense Decembri 1736.
Ab Illmo et Reu.^{mo} Præsule Iosepho Alexandro Furiotto.*

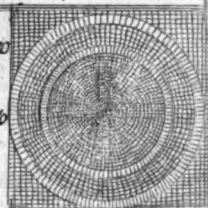
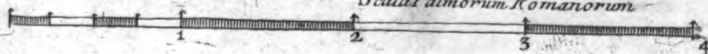

*Mirabilis ibi columba bibens, et aquam umbra capitis infuscans.
 Apricantur aliae scabentes sese in canthari labro, Plin. lib. XXXVI. Cap. XXV.*

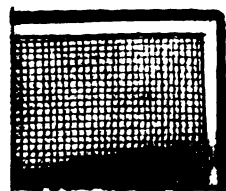
*Opus vermiculatum inter Hadrianæ Villæ rudera in agro
 Tiburtino repertum mense Aprili MDCCXXXVII.
 Ab Illmo ac Reu.^{mo} Praesule Josepho Alexandro Furietto*

Scala Palmorum Romanorum

3
C
4
10

Plinius l. 36. cap. 15. cujusmodi nunc est, his verbis describit: *Mirabilis ibi columba bibens, & aquam umbra capitis infuscans. Apricantur aliæ scabentes se se in Cantuari labro. Vermiculata etiam emblemata alia, sive, musiva, ex quibus Abaci elegantissimi facti, & quorum aliqui in Museo Capitolino, alii in ipsius Furietti ædibus ad visendum patent. Cum Centauros, tum admirabiles columbas illas Præsul idem in omni litterarum genere præstantissimus accurate delineandas, ærique incidendas curavit.*

Anno 1737. in fundamentis ædium Emi Saverii Cardinalis Gentili e regione Templi S. Nicolai in Arcione Trunci quidam juvenilium statuarum, nec non statua plane nigra barbata, atque usquequaque pilosa, cujus descriptionem Ficoronius in lucem edidit anno 1739.

Anno 1737. in fundamentis Templi S. Apollinaris fistula plumbea ad aquam deducendam, in eaque litteris extantibus inscriptum:

IMP. ANTONINI AVG PII STATIONIS
PATRIMONII SVB CVRA DIOSCORI

Nunc in Museo Kirkeriano.

Ibidem, & eodem anno rudis, & impolita columna cerasi colore (*Porta santa*), in eaque hæ litteræ insculptæ: **COMMODO CAES N II COS**. Alia item columna ex alabastrite crassitudine semipedali, altitudine pedum trium.

Anno 1737. Anaglyphum ex marmore effigiem Demosthenis exprimens; locus non indicatur, sed eam

R

domi

demum habebat D. Franciscus Palatius Antiquarum rerum homo peritissimus.

Anno 1738. in DD. Burghesiorum Principum prædio Sarcophagum, in quo Actæonis venatio, & interitus una cum encarpis eleganter insculpti. Fuit in villam Pincianam translatum.

Anno 1738. in DD. Michillorum Tiburtino ad villam Hadrianam statuarum aliquot, inter quas una Antinoi in Deum Harpocratem transformati.

Clemente XII. Pontifice in DD. Perucchiorum suburbano extra Portam Pincianam cellarum plures sepulchrales cum Columbariis, ollis, atque urnis, vasisque & inscriptionibus, quarum decem & ducentas Ficorinius coëmit, ex quibus hanc P. Contuccio Contuccio Musei Kirkeriani Præfecto dono dedit:

STATE MATRI
AVG. SACRVM
MAG. REG. VII.
VICO MINERVI
ANNI L.
AP. ARRENIUS APPIANVS
C. CORNELIUS EVTYCVS
SEX. PLOTIVS QVARTIO
C. VIBIVS PHILET.
DEDICATA EST
XVII. K. SEP.
LVSTRATIONE

Eo-

Eodem Pontifice in via Latina marmor, in quo foeminæ morientis effigies, ad cujus pedes Tibicines duo, alter tibia canens, alter buccina longiori. Infra verbum hoc: MORITVR. Nunc in Museo Kirkeriano.

Eodem Pontifice (loci Ficoronius non meminit) Gladiatores duo ex tephria, sive ex marmore cinerei coloris, cum quibusdam plumbeis massis (quas alteræ vocant) cumque chirothecis palmæ trunco suspensis. Quandoquidem simulacra hæc diffracta erant, unum dumtaxat refici potuit a Carolo Neapolione, quod Regio Poloniæ Principi donatum fuit.

Eodem Pontifice in Exquilis, qua itur a S. Juliani Coenobio ad Ædem S. Crucis in Jerusalem in hortis quibusdam antiqui Nympei reliquiæ, cum geminis hisce Inscriptionibus:

I.
I. O. D.
PRO SALVTE
IMP. L. SEPTIMI SEVERI PII PERTINACIS AVG.
PII FELICIS ET EXERCITVM
ET P. R. D. IVNIVS PACATVS CVM
ALEXANDRO FIL. SACRARVM
IVSSV. I. D. SVA PEC. ADAMPLIAVIT C. CAECILIO
RVFO. T. SACERDOTIB. SOPRATVS ET MARIN ET CALVS

I. O. D. fortasse *Jovi Optimo Dolychenio, Defensori, Deusionensi.*

II.

ITEM AVXIT

ALVO IMP. L. ESER SEVERO PERT. PIO. AVG. N.

M. CAECILIO. M. F. IVLIVS RVFVS CONCOR.

LEG. III. CYRENAICAE EX CORNICVLARIO

AEL. LVCIAN. PR. VIG. TETRASTILVM NYMPHAIVM

CRATERAM CVM COLVMELLA ET ALTARIVM CVM COLVMELLA

MARMOREA ET ALIAM COLVMELLAM ITEM ORBICVLVM CVM

COLVMELLA ET CETERA ORNAVIT. I. D. D. DEDICVIT

PER CLODIVM CATVLL. PR. VIG ADSISTENTE ORBIO LAETIANO SVB PR. ET

CASTRICIO. HONORATO. TRIB COH. II. VIG PR. CAL. AVG.

APRONIANO. ET BRADVA. COS. HERCVLANIO LIBERALE VA

Consulatus hic fuit anno U. C. 944. a Christo nato 191.

Anno 1740. ad Ariciam cellæ tres, quarum pavimenta ex alabastrite, jaspide, aliisque id genus lapidibus strata, minutisque vermiculatis emblematis exornata.

Anno 1740. in Tusculano Bacchæ duæ e marmore, altera cantharum, altera thyrsum præferens. Eas a peritissimo artifice instauratas, Dux S. Aniani Regis Galliarum ad Apostolicam Sedem Legatus in Galliam transportandas curavit.

Anno 1740. in Ducum Cæsarinorum Cynthiano Thesei statua marmorea cum Minotauro decertantis nulla ex parte consumpta. Nunc apud Eñum Cardinalem Alexandrum Albanum.

Anno 1741. in ampla illa via, quæ a Basilica Lateranensi patet ad Templum S. Crucis in Jerusalem Puer marmoreus cygni collum arripiens ala expansa evadere conantis. Nunc in Museo Capitolino. Ibidem

Cara-

Caracallæ caput , aliaque duo ignotorum hominum , quorum unum quidam putarunt esse Carneadis , utpote simile alterius , quod in Museo Capitolino est collocatum . Ibidem , per idemque tempus Columna marmorea mixti coloris ex nigro , atque candido .

Anno 1741. in suburbanis vinetis Capra ex marmore summa arte facta , in eaque puerulus equitans , & illam cornu comprehensam frænans . Eidem puerulo a dextro humero ad sinistrum latus fertum longiusculum ex floribus contextum demittitur . Nunc in Theatro Emi Cardinalis Alexandri Albani ad viam Salariam .

Anno 1741. in Tusculano Marchionum Sacchetiorum , nunc Collegii Romani , magna antiquæ villæ rudera , atque vestigia Impluvium peristylis circumdatum , Columellæ , Bases , Hyppocausta , sigillati , & inscripti lateres . Horologium . Statuæ muliebris truncus ; Pavimenta insuper opere tessellato , sive musivo , in quorum uno Palladis effigies cum Galea , Hasta , Clypeo , atque Ægide . Circa effigiem ipsam Fasciæ rotundæ formæ tres , quarum in una Sol , Stellæ , Lunæque phases . Permanet hoc postremum nunc in eodem loco , ubi primum detectum est , sed intra cellam , quæ ad illud custodiendum postmodum extructa fuit . In alio cubiculo Larvæ scenicæ , atque victoriæ , quæ omnes , quemadmodum & horologium , cura , & industria P. Contuccii in Museum Kirkerianum translatae sunt .

Anno 1742. in villa Tiburtina Hadriana Statua virilis ex marmore , reiecto in humerum pallio , sinistro pede

pede saxo insistens, sinistroque genu brachium superimponens, dexteramque ita attollens, ut aliquos docere videatur velle. Alii Antinoi simulacrum esse opinati sunt, alii unius ex Præceptoribus, qui Gymnasticam artem edocerent. Nunc in Museo Capitolino.

Anno 1742. trans PP. Chartusianorum coenobium ad Thermas Diocletianas in vineto PP. Societatis Jesu fistula plumbea admodum longa ad aquam deducendam, in eaque litteris ex plumbo ipso eminentibus sæpius, & identidem hæc inscripta: IMP CAES. M. OPELLI SEVERI MACRINI. AVG. M. OPELLI SEVERI DIADVMENIANI. CAES PRIN IV CASTRIS. PRAETORI TEREPTIVS CASSANDER FECIT. Quæ quidem, Castrum Prætorium in eo loco fuisse magis magisque confirmant. Fistulæ hujus partes nunc sunt in Museo Kirkeriano.

Anno 1742. in hortis PP. Minimorum Pincianis Inscriptio Probi Petronii ex Familia Anicia. In eâ Consulatus Valentis, & Valentiniani indicatus. Eadem nunc in Museo Capitolino.

Anno circiter 1743. inter Oppidum Lugnianum, & Præneste Vas ex lamina ærea inauratum cylindri forma: ejus altitudo semipedalis, ambitus seu rotunditas pedis unius, pauloque amplius. Pars superna, sive operculum aliquantulum convexa. Vas ipsum fultum tribus aquilinis pedibus singulis bufonis tergum conculcantibus. In operculo, de quo dictum est, stantia ex ære pariter solido simulacra tria. Medium Juvenis seminudi, calceati tamen, & cujus ex humero pellis stellis distincta, ex collo bulla aurea dependet. Simulacra alia duo Faunorum Etruscorum, & equinis pedi-

pedibus , supra quorum collum brachia juvenis protendit . Fauno utrique ad collum connexa equina pellis . Alter ex his situlæ lustralis manubrium ; alter cornu , ut Ficoronius opinatus est , pitorium manu præferens . In inferiori , qua insisteabant fasciola , interpuncta hæc verba litteris more antiquissimo ruditer conformatis :

**DINDIA · MACOLNIA · FILEA · DEDIT ·
NOVIOS · PLAVTIOS · MED · ROMAI · FECID**

In supradicto operculo lineis viriculo ductis venatio erat incisa : in vasis autem corpore Amycus , & Pollux cæstibus pugnantes ; Navis Argo , Pollucisque socii . Amycus ipse iterum manibus ad arborem alligatis . Dii insuper certamini præsidentes . Nunc in Museo Kirkeriano .

Eodem fere anno , atque loco Patera ex ære . In ea viriculo lineis ductis corona incisa , intra quam Dianæ effigies , juxtaque eam Luna falcata , antiquis characteribus hoc nomine adscripto LOSNA . Ad ejus pedes nudatus juvenis cæstibus indutus , juxtaque ipsum columella quadrangula ; supra columellam ovum . In columella eodem fere litterarum genere inscriptum AMVCES . Juvenis autem quasi caput erigens , nudatum alium pariter juvenem , cæstibusque armatum suspectans , cui adscriptum POLOCES . Hæc nomina nihil aliud significant , nisi Dianam , quæ & Luna dicitur , Amycum , & Pollucem ; Amycum , inquam illum , qui advenas in Bebrycium nemus ad cæstum certamen provocabat , eisdemque insidiis circumven-

tos

tos ibidem interficiebat. Cum itaque Argonautæ illuc se contulissent, Pollux a Rege ad certamen provocatus est; sed in certamine insidias cum detexisset, convocatis sociis Amycum interfecit *. Nunc in Museo Kirkeriano.

Anno 1743. in Liberianæ Basilicæ fundamentis Herma, cum Epicuri, Metrodorique discipuli capitibus conjunctis, quorum nomina in extremo litteris græcis incisa.

Anno circiter 1743. grandis Later cum hac Inscriptione :

IMP. CAES. NER. TRA. AVG.
EX FIGLI. MARCIANIS
C CAL FAVORI

Anno 1744. in villa Tiburtina Hadriana Mulier ex marmore statua bene magna, caput habens flosculis coronatum, flosculorumque fasciculum dextra præferens, tunica, pallioque in parvos frequentesque sinus artificiose, & eleganter contractis. Eam alii Floram, alii Sabinam, alii aliam esse dictitarunt. Nunc in Museo Capitolino.

Anno 1743. in Cæliolo antiquus Pes Romanus ex virga ærea omnino quadrangula usque ad extrema, sexdecim uncias continens suis quasque punctis distinctas. Constat ex duabus partibus omnino æqualibus, quæ-

* *Valer. Flac. Argonaut. l. 4. v. 148. & sequ.*

quæque duobus minutis axiculis conjunctæ erant, ita ut flecti, plicarique posset in modum circini. In uno ex ejus latere juxta angulum clavuli minimi duo inferti. Nunc est in Bibliotheca Vaticana.

Anno 1744. in SS. Martyrum Cryptis Sarcophagi duo marmorei, in quorum altero Muliebri pectus, & caput cum hoc epitaphio :

<p>MM AVREL EXTRICATAE</p>

In alterius operculi fronte venatio : Apri nimirum, audaces venatoribus obfistentes; Cervi vero, damæque timidi ab iisdem venatoribus irretiti. Nunc in Museo Capitolino.

Anno 1744. in Hadriana Tiburtina villa venustus Puer ex marmore Pario Harpocratis vestitu, atque habitu. Nunc in Museo Capitolino.

Anno 1744. in Prædio Capituli S. Mariæ Majoris extra Portam Salariam, cui prædio nomen *Salone*, & ubi fons Aquæ Virginis, Sarcophagum marmoreum satis amplum, in quo insculpta Amazonum pugna admodum eminentibus figuris. In operculi fronte aliæ ex ipsis flentes, aliæ manibus ad tergum alligatis. Intra Sarcophagum humana ossa, flavescentisque pulvis. Exiguus præterea annulus ex auro factus, cui illigati erant smaragdus quadrata, & charchedonius ro-

S

tun-

tundâ formâ nonnihil acuminata. Nunc in Museo Capitolino.

Anno 1745. in vineto PP. Ordinis Prædicatorum Nationis Hibernæ ad antiquam viam Prænestinam Tabula marmorea, in qua hæc Inscriptio :

D. M.

M. AVRELIVS SYNTOMVS. ET.
AVRELIA MARCIANE. AEDIFICIVM
CVM CENOTAPIO ET MEMORIAM
A SOLO FECERVNT SIBI ET FILIS
SVIS AVRELIO LEONTIO ET AVRELI
AE FRVCTVOSAE ET LIB LIBER
POSTERISQVE EORVM

Anno 1745. non procul a S. Sebastiani Æde extra Portam Capenam Aræ duæ. In alterius uno latere Miles armatus in Tauro equitans mulierem versus humi jacentem procurrens, dexterâ poma, fructusque alios porrigens, sinistraque manu cornucopiæ tenens. Ea vero in vestimenti sinu poma pariter, fructusque alios continens, quos adstans lusitanusque puer contingit. Hæc omnia juxta ædificium quadrata forma encarpis usquequaque ornatum, adjectis fastigio etiam pinnis, & ex interiori parte tribus cupressibus sese erigentibus. In alio ejus latere victoria alata Trophæo coronam imponens; in alio Victimarius bovem comprehensum tenens, Sacerdosque velato capite patenam.

ram. In alio denique intra quernam coronam hæc Inscriptio :

I. O. M. SOLI. SARAPIDI
 SCIPIO. ORFITVS. V. G
fic
 AVCVR
 VOTI. COMPO. S. REDDITVS

In alterius Aræ lateribus ductis scalpro lineis rudi opere arma insculpta. In facie vero hæc Inscriptio :

M. D. M. ET ATIDI
 L CORNELIVS SCIPIO
 ORITVS V. C.
 AVGVR EX. VOTO
 TAVROBOLIO. SIVE
 CRIOBOLIO FACTO

Ara utraque nunc in Museo Capitolino.

Anno 1747. prope Urbis moenia ad Portam Latinam in hortis quibusdam ad agrum vulgo *la Ferrarella* appellatum, Venator marmoreus statura magna pinus arbori innixus, sinistra manu scipionem, dextera vivum attollens leporem. In basi inscriptum POLITIVS. Simulacrum eximia pulchritudine. Nunc in Museo Capitolino.

Anno 1747. trans **Thermas Diocletianas** in vine-
to **Patrum Societatis Jesu** ingens **Arca** ex lapide **Ti-**
burtino. **Operculum** duabus partibus erectis constabat
ita ut altera alteram versus propenderet, angulumque
latiorem efficeret. In unius lateris parte superiore in-
sculptum erat **FVLMEN DYUM**. Cæterum hujus-
modi **U** infra rotundatum in aliis antiquis monu-
mentis inveniri, ostendit **Cl. Senator Buonarruoti** ^a, &
P. Lupi in epitaphio **S. Severæ** pag. 113. Monumen-
tum hoc nunc est in **Domo Probationis S. Andreæ**
Soc. Jesu.

Anno 1749. in silva **Pamphilia** ad **Portum An-**
tiate **Herculis** effigies vermiculato opere sive musi-
vo, ut ajunt, expressa mulieris habitu, atque vestitu
cum colu, & lana, filum inde pollice deducens.
Leo insuper **Geniique** duo.

Anno 1749. in vineo **Patrum SS. Cosmæ, &**
Damiani, quod est in **Aventino**, **Fauni** duo e marmo-
re tibiis canentes, & ad unius pedes vitulus humi ja-
cens. Nunc in **Museo Capitolino**.

Anno 1749. in **Antiate** **Principum Pamphiliorum**
villa **Statua Anubidis** Heroico habitu, atque vestitu,
dextera **Sistrum**, sinistra **caducæum** tenens, in auribus
Lôthi florem habens. Nunc in **Museo Capitolino**.

Anno 1750. ad **Portum Antiate** **Jovis** signum
e marmore dextera fulmen tenentis, sinistra manu ha-
stam puram, cum **Aquila** ad ejus pedes. Nunc in **Mu-**
seo Capitolino.

Eodem anno in **Insula Tiberina** **Statuæ** duæ con-
jun-

^a *Osservazioni sopra alcuni frammenti &c. in Prefat. pag. xxii.*

junctæ. Altera viri nudati, galeati, atque hastati, cum thorace ad ejus pedes; altera mulieris tunica indutæ, viri humero manum sinistram superponentis, dexteramque suam ejus pectori admoventis. Veturia Coriolanum placans existimata est. Nunc in Museo Capitolino.

BENEDICTI XIV. P. O. M. jussu anno 1748. collocata fuerunt in Musei Capitolini Canopo simulacra Ægyptia plura non ita multos ante annos in Hadrianæ Tiburtinæ villæ Canopo reperta. Insigne illud est Capitis bifrontis hinc foeminæ, inde bovis ex nigro marmore egregie sculptum, simulacrum scilicet Isidis, quæ bos ex homine est, ex bove facta Dea. Impositum est Lothi flori tamquam basi. Statuæ sunt ibidem aliæ quinque ex eodem marmore nigro, sed albis maculis distincto; insculptis in eis etiam arcanis Ægyptiorum notis *.

BENEDICTI XIV. Pontificis jussu e conductitiarum quarumdam domorum fundamentis non procul ab Sancti Laurentii in Lucina Æde erutus est Obeliscus ille ex Thebaico lapide erectus olim ab Augusto in Campo Martio, de quo Plinius l. 36. cap. 10. *Et, inquit, qui est in Campo Divus Augustus addidit mirabilem usum ad deprehendendas Solis umbras, dierumque ac noctium magnitudines*. Translatus ex illo fundo in editiorem locum, ab omnibus conspiciendus. Stylobata ex eodem Thebaico marmore Inscriptionem hanc habebat in duplici facie:

CAE-

* Vide Museo Capitolino, o sia Descrizione delle statue, bassirilievi &c. & P. Vulpium Latii Prof. Tom.

CAESAR DIVI I F
AVGVSTVS
PONTIFEX MAXIMVS
IMP XII. COS XI. TRIB POT XIV
AEGVPTO IN POTESTATEM
POPVLI ROMANI REDACTA
SOLI DONVM DEDIT

Stylobatæ huic suberat alius e Græco marmore. Sed de hoc obelisco supervacaneum est plura dicere, cum de eo præclare, & erudite scripserit Cl. Abbas Angelus Bandini Florentinus.

Extra Portam Capenam ædificium muris lateritiis pulcherrime extructum, ubi tessellato opere menses expressi, quorum unus ad Eñum Petrum Cardinalem Othobonum pervenit. Annus non indicatur.

Ibidem aliquot simulacra marmorea, quorum duo Juliæ Titi erant; tertium Dianæ Luciferæ. Eadem nunc in Museo Capitolino. Annus non indicatur.

Quarto ab Urbe Lapide prope viam Prænestinam Cella sepulchralis, ubi picturæ nihil decoloratæ. Pavimentum Ophite, & Porphyrite stratum; ibidemque grandis Arca marmorea striata: intra eam vas pulcherrimum ex alabastrite: intra vas ipsum Bulla aurea. Circa sepulchrum vero plura columnarum, aliarumque rerum fragmenta. Annus non indicatur.

Tertio ab Urbe Lapide non longe a via Prænestina ad collis cujusdam radices sepulchralis Cella, in qua

qua urna fictilis; intraque urnam annulus pondo sex aureorum Venetorum, illigatumque annulo plasma smaragdinum, in quo Spei erat effigies incisa. Annus non indicatur.

Extra Portam Esquilinam nunc S. Laurentii, in Coemeterio ad Campum Veranum Tabula lapidea, in cujus altera facie Inscriptio Ethnica, in altera Christiana.

D. M.
Q. MEDICVS AVG. LIB
A SOLO SIBI FECIT
HOC CEPOTAFIV QVI
NTA VITALIS FILIA MEA
POSSIDEBET SINE CONTRO
VERSIA

✠ CONSTANTIV DISCOLIO
FRATRI SVO BENEMERENTI
QVI VIXIT ANNIS PLVS MINVS
LXIII. BENEMERENTI IN PACE.

Est in Museo Kirkeriano. Annus non indicatur.

F I N I S .

QVÆDAM SCITO DIGNA
 DE ANTIQUIS COLUMNIS,
 NEC NON
 DE CRATERIBUS, SIVE BALNEORUM LABRIS
 IN FRANCISCI FICORONII
 ADVERSARIIS REPERTA.

Ntigua marmora ex nativo ipsorum colore plerumque hoc tempore nominantur.

Marmor albo nigroque coloribus variatum (*bianco e nero antico*) usque adeo rarum est, ut singuli ex eo palmares cubi veneant quamplurimi. Paucissimæ ex eodem hodie extant columnæ. Quatuor pulcherrimæ sunt ad aram S. Cecilie in sacra ejus Æde transtyberina. Nuper erutæ duæ aliæ sunt, quarum longitudo palmorum est circiter novem, crassities duorum; visuntur in officina Francisci Ceroti ad hodiernum forum Boarium.

T

Mar-

Marmor viride antiquum maculis exiguis albis distinctum appellatum fuit Lacedæmonium, & etiam viride. Magno pretio venit, sed minoris, quam album, & nigrum.

Alabatrītæ, (quod & Onychites) plura sunt genera ob diversos colores, unde nomen traxit.

Est *Cotognino*, quia eo est colore, quo mala cydonia sunt.

Agatino, ita dictum, quia multis veluti ocellis distinctum, similesque tæniolas, ac venas habet earum, quibus Achates orientalis distinguitur.

Fiorito, & *a pecorella*, quia florum, & velleris ovilli similitudinem habent.

A presciutto, quia duas oblongas fasciolas perpetuas ostendit, quarum altera alba est, altera rubra, illarum instar, quas in dissecta perna conspiciamus.

Rosso antico, illud, quod rubro prorsus est colore.

Africano, illud, quod ex Africæ montibus fuit advectum colore subobscurum, maculis albis, & quasi corallinis.

Porta Santa. Ita appellatum, quia ex eo Portæ Sanctæ Vaticanæ ante olim effectæ sunt cerasi pallentis colore.

Pavonazzo, vel *pavonazzetto*. Ejus maculæ caudarum pavoninarum sunt similes. Extant nunc ex eo columnæ non paucae; tabulæque plurimæ erutæ fuerunt anno 1722., quibus peramplæ quædam aulæ in monte Palatino crustatæ fuerant.

Giallo antico. Marmor flavum: ex eo extant Columnæ plures; sed pro macularum varietate hujus ipsius mar-

marmoris varia sunt nomina : aliud enim coloris plane aurei, *giallo antico in oro*; aliud palearum, *giallo in paglia*; aliud denique, tamquam glareæ lapillis distinctum, *giallo in breccia*. Ex primo flavi marmoris genere Hadrianus Imperator centum septuaginta duas immanes Tabulas in Tiburtinum suum asportari iussit: in una earum Romam advecta verba hæc erant insculpta: **HADRIANI AVG COS II N CLXXII.**, in ejus cavo prope extremitatem plumbeum sigillum insertum erat, in quo ejusdem Imperatoris caput expressum. Ad viginti cubicula in hunc modum constrata, & convestita ibidem reperta sunt.

Broccatello, ita dictum, quia textilis serici illius figuram habet, ac speciem, quod ab Italis eo vocabulo nominatur, magna ex parte flavum, sed castanearum veluti colore circumlitum, & ex Hispaniæ montibus erutum.

Marmora *a lumachella*, *e pidocchio*, ita dicta, quia colore parvarum concharum, & pediculorum speciem referunt. Hæc quidem vulgatiores sunt, sed alia, atque alia in dies nova marmora innotescunt.

Et quidem centum generum specimina, ut sibi seligerentur, atque seponerentur Ludovicus XIV. Galliæ Rex omnium primus mandavit. Et ego ipse centum ex hujusmodi marmoribus laminas a Francisco Guidotto Lapidida peritissimo, ob id ipsum quadratas, lævigatas, ac perpolitas aspexi. Cujus rei studium alii postmodum principes viri æmulari conati sunt, similesque lapideas tabellas sibi perficiendas curarunt; quarum si quis ordinatam seriem habere cupiat, eam apud Lapi-

cidam præstantissimum in hodierno foro Boario Nicolaum Minellum inveniet, apud quem marmora hujusmodi suis unicuique nominibus appositis venalia sunt.

Equidem quadraginta ante annos marmorum veterum, & præsertim columnarum cognoscendarum studio sacras Urbis ædes, unà cum Lapidida peritissimo Francisco Guidotto sæpenumero perlustravi. Summamque columnarum conficiens (habita ratione majorum, & minorum) sexies mille, & trecentas omnino esse comperi. Cum iterum eas etiam, quæ sunt ex Thebaico lapide (*granito orientale*) dinumerarem, partim in Panthei Porticu, & in Templo S. Mariæ Angelorum ad Thermas Diocletianas, partim in ædibus Cancellariæ Apostolicæ, & Principum Burghesiorum, partim in Religiosorum Virorum coenobiis, & privatis domibus, minoribusque Templis, & pluribus aliis in locis ad mille, & septingentarum numerum perveni. Quæ quidem numerum si prioribus addas, octo millia columnarum antiquarum in Urbe nunc extare omnino dicenda sunt.

Dicam nunc pauca de Crateris ad aquam salientem excipiendam, sive de Labris, quorum plurimus erat usus in Balneis, & quorum nonnulla adhuc Romæ supersunt.

Ex hujusmodi vasis singulare illud est, quod in Ædibus Ducum Rospilioforum nunc visitur ex marmore Lacedæmonio figura orbiculata. Aliud est ovata figura ex alabastrite, in cujus facie pardi caput est sculptum, ejus ambitus palmorum est viginti quinque, altitudo palmorum quatuor. Repertum fuit in Villa Labica-

bicana Julii Cæsaris, ubi teste Svetonio testamentum fecit. Locus corrupte nunc dicitur *S. Cæsario*.

Aliud in S. Bibianæ figura ovata ex alabastrite, in cujus facie Pardi caput sculptum; ejus ambitus est palmorum viginti quinque, altitudo palmorum quatuor.

Aliud in S. Crucis in Jerusalem ovata item figura ex basalte prorsus nigro Æthiopico: unaquæque ejus facies quatuor Leonina capita habet exsculpta; ambitus palmorum duodeviginti, altitudo palmorum trium.

Aliud figura item ovata ex Porphyrite in Basilica Liberiana.

Duo in Æde Sanctorum Quatuor sub Ara maxima, quorum alterum ex lapide Thebaico, alterum ex Porphyrite.

Aliud orbiculata figura, in quod influit aquæ rivus, ex lapide Thebaico albescente cum quibusdam nigris tæniolis, positum est in hodierno foro Boario; ambitus est palmorum nonaginta duorum.

Aliud in Templo Aracoelitano figura ovata ex Porphyrite.

Aliud in platea S. Marci, in quod aquæ rivus influit ovata & ipsum figura ex lapide Thebaico, ejus ambitus palmorum viginti octo, altitudo trium.

Aliud in secundo Sacello ædis S. Marcello dicatæ, & in dextro ejus latere, ex Porphyrite satis amplum, in cujus medio caput Leoninum sculptum est.

Aliud non dissimile intra ædem S. Bartholomæi in Insula Tiberina, ex Porphyrite, in cujus pariter facie caput Leoninum exsculptum figura ovata; longitudo est palmorum circiter undecim, latitudo quatuor, alti-

altitudo trium. In ea conditæ sunt Apostoli Beatissimi reliquiæ.

Aliud in S. Cosimati ex lapide Thebaico ovata pariter figura, & in utraque facie Leonina capita sculpta.

Aliud ad Forum Farnesianum ex lapide Thebaico rubris maculis variato, ovata item figura; longitudo palmorum circiter novem. In illud ex larva parieti adhærente aquæ rivus influit, vulgo *Mascherone di Farnese*.

Alia duo perampla ex Thebaico lapide in ipso foro Farnesiano, unde aqua in subjectum lacum delabitur, in quarum facie unaquæque Leonina capita. Utriusque longitudo palmorum est circiter viginti quinque. In Thermis Alexandri Severi reperta sunt.

Alia duo etiam ampliora ex lapide Thebaico albescente, ovata pariter figura, in villa Medicea, quæ est in Monte Pincio sita, in quorum facie qualibet Leonina capita. Alterius longitudo est palmorum circiter duorum & triginta, alterius viginti septem; reperta olim in Thermis Antonini Caracallæ.

Aliud ex lapide Thebaico rubescentibus maculis in aditu plateæ S. Petri in Vaticano, figura quadrangula, cujus facies longa palmos viginti novem,

Alia duo in Foro Vaticano ex lapide Thebaico, figura orbiculata, unde magna aquæ copia in alveum subjectum delabitur.

Aliud ex Porphyrite ovata figura, quod olim tamquam operculum Imperatoris Othonis II. tumulo impositum fuerat. Extabat olim in subterraneo Vaticano Templo, indeque erutum, & ex inaurato ære emble-

emblematis ornatum Sacram Baptismatis Aquam nunc continet.

Aliud ex Porphyrite figura orbiculata ex villa Julii III. in Cavædium Regiæ Pontificiæ Vaticanæ translatum.

Aliud in ejusdem Regiæ Cavædio maximo, ex Thebaico lapide albescentibus maculis, figura item orbiculata, erutum ex Titi Vespasiani Thermis, de quo Torrigius in Opere de Sacris cryptis Vaticanis.

Aliud item ovata figura ex Porphyrite, quod in Pontificiæ Quirinalis Regiæ ad excipiendam salientem aquam est positum.

De aliis, quæ sunt apud Eñum Cardinalem Alexandrum Albani jam supra diximus.

ADDI.

ADDITAMENTA QUÆDAM
EX COMMENTARIO
CL. SENATORIS
PHILIPPI BUONARRUOTI
SIC INSCRIPTO

Osservazioni sopra alcuni frammenti di vasi antichi di vetro,

Quæ ad nonnullas ex hisce Ficoronianis Gemmis magis
magisque illustrandas plurimum conferre possunt.

Ad Tabulam II. Gemm. Antiqu. Litterat.
num. 20. pag. 14.

L. Buonarruotus Tab. XXVII. Fig. 1.
Neque mirandum est, inquit, hos equis
honores esse habitos, eorumque nomina
effigiem, & victorias exculptas in mar-
moribus antiquis quasi in posterorum me-
moriæ extare. Etenim tam chari Dominis erant, tan-
toque in pretio habebantur a populo, ut palmarum,
coronarumque præmio non secus atque ipsi agitadores
afficerentur. Mitto avenam, qua publice alebantur,
quemadmodum docti viri factum esse aliquando osten-
de-

derunt: De corona certe illis imposita testis est Plutarchus: *Solus*, inquit, *equus inter animalia cetera pugnarum, & coronarum est particeps* ^a. A poetis equi victores ἀεθλόφοροι dictantur, hoc est, *qui in certamine præmium adepti fuerint*; & etiam σεφανήφοροι, *qui corona donati sunt*. Et inde factum est, ut in gemmis eorum imagines, cum palma dorso eorum incumbente incisæ reperiantur, vel juxta ipsum equum, & aliquando etiam coronæ.

Ad eandem Tab. num. 21. eadem pag. 14.

CL. Buonarruotus Tab. XXVII. Fig. 1. Præter acclamationem, inquit, qua aurigatori plaudebatur, sunt etiam in hoc nostro vitro quatuor equorum nomina. Et certe etiam Homeri ætate, equis nomen imponebatur ^b. Non solum autem fabulæ equorum Solis, Neptuni, Castoris, Deorumque aliorum, & Heroum nomina prodiderunt, sed etiam Historici Alexandri equum Bucefalum nominatum esse testantur; Hieronis Pherenicum ^c, Fidolæ Corinthii equam Auram ^d, Caligulæ insuper equum Incitatum ^e. Adde illum, cui nomen erat Coraci ^f, Imperatore Claudio, aliosque duos, quorum alter apud Martialem appellabatur Paserinus, alter Tigris ^g. Possem quoque dicere de equo Boristhene regnante Hadriano ^h, & de Veloce regnan-

V

te

^a *Convival. l. 2. q. 5. pag. 639.*

^b *Iliad. l. 8. 16. 23.*

^c *Pindar. Olymp. Od. 1.*

^d *Pausan. l. 6.*

^e *Sueton. in Calig.*

^f *Plin. l. 8. c. 42.*

^g *Lib. 7. ep. 6. & l. 12. epig. 36.*

^h *Dion. pag. 792.*

te Lucio Vero ^a. De Aquila pariter, & Pegaso in Anthologia ^b epigrammata duo sunt. De Phosphoro mentio est apud Aufonium ^c. Quid quod Inscriptiones nonnullæ apud Panvinum ^d, atque Gruterum ^e equorum Circensium nominibus refertæ sunt, addito etiam colore, & numero victoriarum. Pausanias Cleosthenis statuam describens, qui victor fuit Olympiade LXVI., author est, in curru, in quo insidebat eadem statua, inscripta fuisse equorum jugalium nomina ^f. Idem contingit in Inscriptione Abascanti, de qua Cl. Fabrettus ^g: in ea sculptus est Scorpis ille agitator celeberrimus, de quo sæpius Martialis. Post Scorpi ipsius nomen quadrigas agitantis equorum etiam nomina adjecta sunt. In nummo maximi moduli ex iis, quos *Corones* dicunt, ad Theodosii Magni familiam pertinente Bonifacius agitator expressus est, infraque monogrammata quædam, quibus equorum significari nomina aliquibus credibile visum fuit. De eo vide Ducangium Tab. IV. Est etiam alia apud Gruterum Inscriptio, quam postea Cl. Fabrettus castigavit, atque correxit, in qua equi gemini una cum eorum nominibus sculpti sunt, Aquilo, & Hirpinus. Morellus insuper in suo primo specimine Tab. 3. num. 3. affert duos ex dictis nummis maximi moduli, in quorum unoquoque equus est. Unius equi nomen, ut animadvertit Cl. Abbas Vignolius, est TOOTES, addita illi nota XX., qui

^a *Capitolin. in L. vero.*
^b *L. 1. c. 33. ep. 13 & 14.*
^c *Auson. Epitaph. Her.*
^d *De Circens. l. 1. c. 13.*

^e *Grut. pag. 337.*
^f *Lib. 6. pag. 362.*
^g *Ad Tab. Iliad. pag. 332. & Inscrip. select. pag. 320.*

qui numerus est ipsius victoriarum; alterius nomen est AMOR^a. Idem Abbas Vignolius paulo ante exiguam exposuerat gemmam, in cujus parte aduersa incisus erat equus cum palmæ ramo, in auersa CRETUS V CCX; idest equi nomen ducenties ac decies victoris. In Sar. da D. Abbatis Mazoleni, qui Cl. Præfulis Blanchini est consobrinus, insculptus est Auriga, & ad ejus pedes thorax ex fasciis confusus. Idem Auriga læva palmæ ramum tenet, dextera vero manu frænum equi, qui princeps quadrigarum fortasse fuit, & cui potissimum accepta referebatur victoria. In superiori autem parte adscriptum est ΠΟΛΥΝΙΚΗC, nimirum ipsius equi nomen. Denique Fig. 2. Tab. XXIX. tres equos cum nominibus supra unumquemque illorum adscriptis videbimus.

Ad Tab. III. secundæ Partis Fig. 4. pag. 76.

TAbula XXVIII. Fig. 3. vitrum affert, quod in Priscillæ Coemeterio mense Februarii anno 1693. repertum esse narrat. Amoris, inquit, & Psyche fabulam continet. De ea fuse Apulejus. Ea vero animarum descensum, circuitum, reditumque significabat. Quicumque ex hisce tribus illarum esset status, Amorem, sive, ut aliis placuit, Genium superiorem, dominatoremque animæ comitem esse volebant: perinde ac si arctissimo cum ipsa connubii vinculo constrictus esset. Hæc autem opinio, si generatim loquamur de animarum circuitu, a Chaldæis, Persisque initium habuit;

V 2

^a *Inscript. select. pag. 320,*

buit; manavit postea ad Ægyptios, & Græcos, nec ab ea dissenserunt Homerus, atque Virgilius. Platonici vero tamquam omnino suam adoptare non dubitarunt. Fabula tamen ab Apulejo descripta singularia quædam habet, quæ in quibusdam anaglyphis, vetustisque marmoribus recognoscuntur. Quamquam proximum ejus fontem occulta, & arcana quædam mysteria fuisse non immerito suspicari quis potest, quibus alicubi certus Amori cultus aliquis tribueretur. Etenim, si recte consideres, sæpe quidem fabula hæc in antiquis monumentis exprimitur; de illa tamen nonnisi apud paucissimos Scriptores mentio est. Et hi quidem recentioris ætatis sunt. Etenim Apulejus Antoninis Imperatoribus floruit. Martianus vero Capella post ipsum vixit, qui tamen in scriptis suis vix fabulam istam attigit. His autem longe recentior Fulgentius, qui summam ea, quæ Apulejus dixerat, complexus est. Recentiorum autem vere illum esse declarat ejus præmium, in quo Vandalorum mentionem illorum facit, qui primum Africam invaserunt, adeoque vixisse non potest, nisi sub initium quinti sæculi æræ vulgaris Christianæ. Quamvis autem Fulgentius ipse fabulam hanc ab Aristophane descriptam esse dixerit, sane ab Aristophante Athenæo, ut in aliis impressis codicibus legitur: verisimile tamen sit Scriptorem hunc Apulejo posteriori fuisse, cum Fulgentius ipse utrumque nominans, Aristophanem, sive Aristophantem secundo loco ponat. Quod attinet ad monumenta, in quibus hæc eadem fabula expressa est, plurima profecto extant. Et quidem in gemmis sive sculptis, sive sculptis, ut ajunt, tam
affa-

affabre, & eleganter perfectæ aliquæ reperiuntur, tamque diligenter, & accurate in iis delineatæ sunt Amoris, & Psyches effigies, ut ex eo ipso eorum antiquitas comprobetur. Eminent Amoris, & Psyches simulacra ex marmore conjuncta in Museo Magni Hetruriæ Ducis. Singulare ipsarum artificium, atque venustas repeti non potest, nisi ab antiquissima ætate illa, quæ apud Græcos Sculptores peritissimi floruerunt; adeoque multo ante Romanum Imperium, & antequam Apulejus, Scriptoresque alii fabulam illam memoriæ proderent. Hæc autem omnia me in eam sententiam adducunt, ut opiner veteres ideo non tam sæpe fabulæ hujus cæteroqui notissimæ (ut ex antiquis marmoribus patet) mentionem fecisse, quia, ut antea dixi, arcana in ea continebantur mysteria, quæ illi maxime cavebant, ne palam fierent. Qua quidem in re Scriptores recentiores non tantum sibi religioni duxerunt ea Lectoribus patefacere, idque, nisi fallor, ut aliquid novi proferrent, seseque eruditos, ac scientes homines ostentarent, cum aliarum nationum plane occulta sacra in lucem ederent. Et ob eam causam nullo habito ad Ægyptios Sacerdotes respectu, perspicue Plutarchus de Iside, atque Osiride, Lucianus de Dea Syria, & Apulejus de eadem pariter Dea Iside iusta volumina confecerunt. Quod autem in anaglyphis, monumentisque aliis ab hac vulganda fabula non abstinerint, hæc potuerunt esse causæ: nimirum, vel quia non tam facile erat ad intelligendum, quid sibi sculptæ illæ imagines vellent, cum Sacerdotes pompas dumtaxat, sive supplicationes superstitionis videndi potestatem facerent; vel

vel quia simulacra illa facta ab initio fuerant, ut late-
rent in templis; vel alia tandem rei hujus est causa,
quam plane ignorare me fateor.

Ad Tab. VI. secunde Partis pag. 86.

TAb. XXX. Quod attinet, inquit, ad palustres
arundines, aptabantur illæ fluminum imaginibus,
utpoteque prope flumina, vel in ipsis fluminibus nasci so-
lent. Virgilius certe Mincii ripas arundinibus abundan-
tes describit ^a. Bacchilides vero apud Athenæum Ni-
lum *δονακώδεια*, quasi arundinosam nominat ^b.

Tab. XXXI. In hoc vitro, inquit, Auriga tam-
quam fluvius pictus non solum dextra palustres arun-
dines præfert, sed iisdem caput præcinctum habet. Ta-
lis esse solebat fluminum effigies, ut colligitur ex Dio-
ne Chrysostomo in Orat. 4. de Regno, & ex Donato
in lib. 3. Georg. Virgilii versu 13. Atque ita cum hu-
jusmodi corona a Poëtis pluribus fluvii descripti sunt;
inter quos Mincius a Virgilio ^c, Tiberis ab eodem Vir-
gilio, ab Ovidio ^d, & a Rutilio ^e. Achelous fluvius
Calydoniæ, & Acis ab eodem Ovidio ^f, Hylas a Va-
lerio Flacco ^g.

Solebant autem artifices hujusmodi fluminum ima-
gines nudas, jacentesque fingere, quod eodem loco Dion
Chrysostomus observavit. Præterea eos cubito innixos
faciebant, ut perspicuum est in imaginibus, & ex Phi-
lostra.

^a Georg. l. 3. v. 15.

^b L. 1. c. 16.

^c Æn. l. 8. v. 34.

^d Fast. l. 5.

^e L. 1.

^f L. 9. v. 3. & l. 13. v. 895.

^g Argon. l. 1. v. 218.

lostrato in Theſſalia. Plerumque cubito illo vaſi, vel urnæ incumbabant, quod in hiſce duobus vitris advertere quivis poteſt. Huc ſpectare viſus eſt Statius cum dixit:

In lævum prona nixus ſedet Inachus urna.

Lib. 6. Theb. v. 274.

*Lævus arundinæ, recubansque ſub aggere ripe
Cernitur, emiſſæque indulgens Inachus urnæ.*

Valerius vero Flaccus

*Subita cur pulcher arundine crines
Velat Hylas? Unde urna humeris, niveosque per artus
Caruleæ veſtes *?*

Poeta hîc Hylam fluvium urnam humeris geſtantem, facit, fortasſe quia fons ille in Bythinîæ monte altifſimo ſitus. In partibus averſis nummorum, eorundem cuſores modo magis, modo minus jacentes, modo ſtantes, vel quaſi ſtantes finxerunt; ut hoc pacto varietatem curſuum declararent; quorundam enim placidus, atque facilis curſus eſt, quorundam vero vorticofus, ac præceps. Cornucopiæ fluminibus pariter tribui non ſolum Tiberis, Nilique ſtatuz Belvederianæ in Vaticano demonſtrant, ſed etiam anaglypha ex marmore, nec non nummi plurimi præfertim græci. Id autem ad agrorum ubertatem ſignificandam, quæ fluminibus magna ex parte debetur, quotieſcumque intra ſuos fines, & ripas coerceantur. Atque hæc opinio Strabonis eſt, anonymique libelli græci, qui inſcriptus eſt *De Incrediblebus*, quemque primus omnium Cl. Leo Marius in apertum protulit. Hi enim omnes in eam, quam dixi, ſen-

* *Argon. l. 1. v. 218.*

sententiam Acheloi fluminis fabulam explicant, qui cum in Taurum ferocissimum se transformasset, domitus ab Hercule fuisse dicitur; huic Heros unum ex cornibus divulsum Nymphis dono dedit. Hæ autem omni pomorum, & fructuum genere referferunt, itaque locupletatum Acheloo ipsi flumini est redditum.

Cæterum, humanissime Lector, hoc monitum te paucis volo, cum rusticandi causa profecturus jam essem in Tusculanum, commentaria hæc jam typis edita, me nonnisi festinanter recognoscere potuisse: quare ignoscas velim, si nonnulla minus latine dicta exciderunt, cujusmodi sunt *stellula* pro *parva stella*, *animalculum* pro *exiguum animal*, *equivocum* pro *ambiguum*, *defodere* pro *effodere*, in Præfatione *existimare* pro *existimari*, & similia.

F I N I S.

UNIVERSITY OF MICHIGAN
3 9015 07343 4691

3 9015 07343 4691

FEB 21 1944

UNIV. OF MICH.
LIBRARY

Ficoroni

Gemmae Antiquae

Litteratae

021247

